

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ
ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา

นัฐทริยา อินทรวิจิตร

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

กุมภาพันธ์ 2565

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ
ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว
กุมภาพันธ์ 2565
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

GUIDELINE FOR THE MANAGEMENT OF TOURISM ON BIODIVERSITY,PHA CHANG
NOI,PONG DISTRICT PHAYAO PROVINCE.

NUTTARIYA INTHARAWICHIT

A Thesis Submitted to University of Phayao
in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Arts Degree in Hotel and Tourism Management

February 2022

Copyright 2022 by University of Phayao

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ

ตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา

ของ นัฐทริยา อินทรวิจิตร

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ดร. ปานแพร เซาว์นประยูร)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ดร. พัจน์พิตดา ศรีสมพงษ์)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ดร. วารินทร์ มัชฌมบุรุษ)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

(ดร. นිරมล พรหมนิล)

..... คณบดีคณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประกอบศิริ ภัคดีพิณิจ)

เรื่อง:	แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา
ผู้วิจัย:	นัฐทริยา อินทรวชิตร, วิทยานิพนธ์: ศศ.ม. (การจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2564
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ดร. พจน์พิตตา ศรีสมพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ดร.วรัชต์ มัชฌิมบุรุษ
คำสำคัญ:	แนวทางการจัดการการท่องเที่ยว, ตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา, ความหลากหลาย ชีวภาพ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา เพื่อศึกษา 1. ศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา 2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา และ 3. เพื่อหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา

ผลการศึกษา พบว่าตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ เหมาะแก่การท่องเที่ยวและการศึกษาเรียนรู้ ซึ่งสามารถดำเนินงานภายใต้การจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ในส่วนของความคิดเห็นนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ พบว่าควรมีการจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับระบบนิเวศ ในด้านที่พักควรมีการกำหนดจำนวนผู้เข้าพัก เพื่อให้พอดีกับความเหมาะสมของพื้นที่ และลักษณะที่พักควรมีลักษณะที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกัน ควรมีการต้อนรับจากมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่เป็นคนในชุมชน และควรมีการบริการด้านยานพาหนะเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึง จากผลข้างต้นสามารถสรุปแนวทางการจัดการทางด้านการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา ที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่และตรงกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ได้ว่า ควรมีการจัดการในเรื่องของป้ายสื่อความหมายเพื่อสร้างความเข้าใจและการรับรู้ซึ่งกันและกัน ควรมีการจัดการด้านราคาที่พักแรมให้เหมาะสมสอดคล้องกับการให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่นักท่องเที่ยวได้รับ ควรมีการจัดการในเรื่องของยานพาหนะให้มีความสมบูรณ์พร้อมใช้ ควรมีการเตรียมพร้อมของป้ายบอกทาง ป้ายสื่อความหมายเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบข้อมูล และที่สำคัญคือควรมีการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

Title: GUIDELINE FOR THE MANAGEMENT OF TOURISM ON BIODIVERSITY, PHA CHANG NOI, PONG DISTRICT PHAYAO PROVINCE.

Author: Nuttariya Intharawichit, Thesis: M.A. (Hotel and Tourism Management), University of Phayao, 2021

Advisor: Phatpitta Sreesoompong, Ph.D. Co-advisor Warach Madhyamapurush, Ph.D.

Keywords: Tourism Management Guidelines, Pha Chang Noi Pong District Phayao Province, Biodiversity

ABSTRACT

This research aimed to study the guidelines for the management of tourism on biodiversity, Pha Chang Noi, Phayao province; 1) to study tourism potential on biodiversity, Pha Chang Noi, Phayao province; 2) to study tourists' opinions toward tourism on biodiversity, Pha Chang Noi, Phayao province; and 3) to suggest guidelines for the management of tourism on biodiversity, Pha Chang Noi, Phayao province. The study findings revealed that Pha Chang Noi, Phayao province, a biodiversity ecotourism region, suitable for promoting tourism and learning, being able to operate under the management of tourism on biodiversity. Regarding the opinions among most tourists, it was found that there should be variety of activities and contain knowledge regarding the ecosystem. In terms of accommodation, the number of guests should be determined in accordance with the suitability of the area and the accommodation should be environmentally friendly. Guests should be provided with welcome greeting from local guides representing the community and the vehicle services should be provided to facilitate accessibility.

From the above results, the guideline for the management of tourism on biodiversity, Pha Chang Noi, Phayao province, which were suitable for the area context and corresponded to the tourists' opinions, it can be concluded that there should be management on the meaning signs to create an understanding and perceived by the stakeholders. Room rates should be managed appropriately to the services and amenities that tourists received. There should be the management on the readiness of the vehicle usage. There should be a preparation of road signs, meaning signs to keep tourists informed. Most importantly, there should be tourism activities that are consistent with the lifestyle of the people in the community and the conservation of the environment.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้จะสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับคำชี้แนะจากอาจารย์และคณะกรรมการทุกท่านในการทำวิจัยครั้งนี้ จึงขอกราบขอบพระคุณ ดร.พัจน์พิตตา ศรีสมพงษ์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และดร.วรัชต์ มัชฌิมบุรุษ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ความรู้ คำปรึกษาและ ข้อเสนอแนะแก่ผู้วิจัยในตลอดช่วงระยะเวลาการศึกษาในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ดร.นิรมล พรหมนิล และคณาจารย์สาขาวิชาการจัดการการโรงแรมและการท่องเที่ยวที่กรุณาให้คำชี้แนะแนวทางตลอดการทำวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ดร.ปานแพร เซาว์นประยูร อุดมรักษาททรัพย์ คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลลิตีศักดิ์ ปิ่นมงคลกุล ผู้อำนวยการแผนบูรณาการมหาวิทยาลัยพะเยา และดร.วันชพร จันทรักษา คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมืองานวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ดร.ปานแพร เซาว์นประยูร อุดมรักษาททรัพย์ คณะพัฒนาการท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นประธานในการสอบวิทยานิพนธ์ และกรุณาให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์จนเกิดความสมบูรณ์

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบคุณครอบครัว ที่คอยให้แรงสนับสนุนในการศึกษาครั้งนี้ อย่างเต็มที่ รวมถึงขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่น พี่น้อง สาขาวิชาการจัดการการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยพะเยาทุกคน ที่คอยให้คำปรึกษาและส่งเสริมกำลังใจ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ในการนำไปเป็นอีกแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา

นัฐทริยา อินทรวิจิตร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามงานวิจัย	2
วัตถุประสงค์.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตการศึกษา.....	3
คำศัพท์เฉพาะ.....	4
บทที่ 2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	7
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว	19
แนวคิดทฤษฎีความหลากหลายทางชีวภาพ	28
แนวคิดพฤติกรรมนักท่องเที่ยว	29
ข้อมูลบริบทพื้นที่.....	36
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	42
กรอบแนวคิดงานวิจัย	47

บทที่ 3 วิธีการดำเนินงาน.....	48
ระเบียบวิธีการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1: เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา	48
ระเบียบวิธีการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 “เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา”	52
ระเบียบวิธีการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 “เพื่อหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา”	55
บทที่ 4 ผลการดำเนินงาน.....	57
ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพของ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา	57
ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 การศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา	70
ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อหาแนวทางจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพของ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา.....	83
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	87
สรุปผลการวิจัย	87
อภิปรายผลการวิจัย.....	92
ข้อเสนอแนะ.....	99
บรรณานุกรม	101
ภาคผนวก.....	104
ประวัติผู้วิจัย.....	123

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 คักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	24
ตาราง 2 การประเมินแหล่งธรรมชาติที่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว	25
ตาราง 3 ตัวอย่างการให้คะแนนแบบวิธีที่ 1.....	25
ตาราง 4 ตัวอย่างการให้คะแนนแบบวิธีที่ 2	26
ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ระดับคักยภาพแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา	61
ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ระดับคักยภาพแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา <u>ด้านคักยภาพแหล่งท่องเที่ยว</u>	62
ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ระดับคักยภาพแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา <u>ด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน</u>	65
ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ระดับคักยภาพแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา <u>ด้านให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก</u>	67
ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ระดับคักยภาพแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา <u>ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว</u>	68
ตาราง 10 แสดงจำนวนร้อยละของเพศที่เดินทางมาท่องเที่ยว.....	70
ตาราง 11 แสดงจำนวนร้อยละ ช่วงอายุของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว.....	71
ตาราง 12 แสดงจำนวนร้อยละระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว	71
ตาราง 13 แสดงจำนวนร้อยละของรายได้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว	72
ตาราง 14 แสดงจำนวนร้อยละสถานภาพของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว	72
ตาราง 15 แสดงจำนวนร้อยละอาชีพของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว.....	73
ตาราง 16 แสดงจำนวนร้อยละการศึกษาข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวก่อนจะมา ท่องเที่ยว	74

ตาราง 17 แสดงร้อยละการทราบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวความหลากหลายทางชีวภาพ	74
ตาราง 18 แสดงร้อยละการวางแผนที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพในจังหวัดพะเยา.....	75
ตาราง 19 แสดงจำนวนร้อยละการวางแผนใช้ระยะเวลาเดินทางท่องเที่ยวในความหลากหลายทางชีวภาพในจังหวัดพะเยา.....	76
ตาราง 20 แสดงจำนวนร้อยละประมาณค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง	76
ตาราง 21 แสดงจำนวนร้อยละการเดินทางท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพครั้งนี้ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวในลักษณะใด	77
ตาราง 22 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ที่เดินทางมาท่องเที่ยว	77
ตาราง 23 แสดงจำนวนร้อยละความสัมพันธ์ของผู้ที่เดินทางมาท่องเที่ยวด้วย.....	78
ตาราง 24 แสดงจำนวนร้อยละพาหนะที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยว.....	78
ตาราง 25 แสดงจำนวนร้อยละการเลือกการบริการที่พัก	79
ตาราง 26 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา <u>ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Attractions)</u>	80
ตาราง 27 ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ <u>ด้านที่พักแรมของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Accommodations)</u>	81
ตาราง 28 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ <u>ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Amenities)</u>	81
ตาราง 29 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ <u>ด้านการเข้าถึงของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Accessibilities)</u>	82
ตาราง 30 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ <u>ด้านกิจกรรมของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Activities)</u>	83

ตาราง 31 แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย
จังหวัดพะเยา.....84

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	22
ภาพ 2 การจัดการการใช้ประโยชน์ของพื้นที่	27
ภาพ 3 แสดงรูปแบบพฤติกรรมการซื้อขายที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค	32

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและส่วนสำคัญในการสร้างงาน และกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่นทำให้ประชาชนมีงานทำ และมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมีส่วนร่วมสำคัญในการสร้างงาน แต่เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่จำเป็นต้องพึ่งพาทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปะ วัฒนธรรม และทรัพยากรด้านประวัติศาสตร์เหล่านั้นเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว แต่การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยไม่เข้าใจเรื่องการจัดการ และไม่คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ อาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่แหล่งท่องเที่ยว ทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพลดลงซึ่งจะส่งผลกระทบต่อชนกลุ่มน้อยที่ยังชุมชนท้องถิ่นหลายด้าน เพราะหากแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมก็จะมีนักท่องเที่ยวมาเยือน ทำให้ชุมชนขาดรายได้ การบูรณะฟื้นฟูให้กลับคืนสภาพดั้งเดิมย่อมยากกว่าการป้องกัน ด้วยเหตุนี้จึงได้เกิดมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสธรรมชาติและเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างแท้จริง โดยมีชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการในพื้นที่ของตน ทำให้เกิดประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจชุมชน (กุลวดี เถนว่อง (ราชภัฏค.), 2551) แหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ นั้น ควรมีความรับผิดชอบต่อสังคม ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ประกอบด้วย ความหลากหลายทางชีวภาพ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและศิลปะ ความสามารถในการรับรอง การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อนำไปสู่การจัดการอย่างยั่งยืน

ความหลากหลายทางชีวภาพ มักจะเป็นคำสำคัญที่ปรากฏในบทความการศึกษาทางกระบวนการชีวภาพของระบบนิเวศ เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเป็นความหมายที่ครอบคลุมถึงระบบนิเวศอย่างกว้าง (Gosselin et al, 2004) เป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องเห็นคุณค่า ควรแก่การอนุรักษ์ที่จะเป็นแหล่งของผลประโยชน์ต่อมนุษย์ รวมถึงความสวยงามที่มีคุณค่าทางจิตวิญญาณและวัฒนธรรม หรือเรียกว่าได้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ต้องส่งต่อไปยังรุ่นต่อไปเพื่อว่าจะไม่ทำความเสียหายต่อสารพันธุกรรมนั้น ๆ ของความหลากหลายทางชีวภาพที่ส่งผลต่อการสูญพันธุ์ปัญหาความหลากหลายทางชีวภาพเป็นปัญหาที่ทุกคนต้องเข้าใจและจะต้องตระหนัก และมีความรับผิดชอบเพื่อให้มีการอนุรักษ์

และฟื้นฟู ในการใช้ประโยชน์เพื่อเป็นรูปแบบต่าง ๆ เช่น การใช้พืชสมุนไพร อาหาร พลังงาน สิ่งทอ ฯลฯ ดังนั้นต้องมีกฎระเบียบเพื่อการบำรุงรักษา อนุรักษ์และฟื้นฟู ในการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสิ่งเหล่านั้นด้วย ในขณะที่เดียวกันระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพในรูปแบบอื่น ๆ โดยมีใช้เฉพาะกลุ่มของรัฐบาลหรือนักวิทยาศาสตร์เท่านั้นก็ต้องมีการสร้างความรู้ความเข้าใจต่อผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า (Rebecca M. et al, 2014)

ตำบลผาซางน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา มีพื้นที่ประมาณ 7,800 ไร่ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงและมีลำธารไหลผ่านหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติเพื่อการเรียนรู้ ในพื้นที่โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พื้นที่ปกปักพันธุกรรมพืชตำบลผาซางน้อย จังหวัดพะเยา” ได้มีการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเบ็ดเต็ดูเม่นร่วมกับชุมชนบ้านปางพริก เพื่อใช้สำหรับการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนและชุมชนรอบข้างให้กับสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธรและจากการที่ได้เข้าไปพัฒนาเส้นทางในเบื้องต้น พบว่าพื้นที่ป่าอนุรักษ์ของชุมชนมีความอุดมสมบูรณ์ของความหลากหลายทางชีวภาพระบบนิเวศบกและระบบนิเวศน้ำอยู่มากแต่ยังขาดการสำรวจเพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ด้านพันธุกรรมพืชและสิ่งมีชีวิตในเขตอนุรักษ์ (วาริชดี มัชฌมบุรุษ, 2558) ยิ่งไปกว่านั้นตำบลผาซางน้อยยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความสำคัญและมีความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์ป่าและพืชคือ อุทยานแห่งชาติภูลังกา ที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีบรรยากาศที่สวยงาม และเป็นสถานที่ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทุกช่วงเวลา จึงเหมาะแก่การส่งเสริมและการอนุรักษ์การศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ และพื้นที่ดังกล่าวยังขาดการส่งเสริมแนวทางในเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์บนความหลากหลายทางชีวภาพซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับชุมชนในพื้นที่เชื่อมโยงและยังนำไปสู่กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนในการสร้างรายได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจัดทำการศึกษาถึง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาซางน้อย จังหวัดพะเยา จะมีแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพของ ตำบลผาซางน้อย จังหวัดพะเยาอย่างไรในอนาคต เพื่อให้เกิดผลกระทบกับธรรมชาติหรือระบบนิเวศให้น้อยที่สุด

คำถามงานวิจัย

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาซางน้อย จังหวัดพะเยา ควรมีแนวทางอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา
3. เพื่อหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ด้านพื้นที่ ได้ทราบถึงแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบความหลากหลายทางชีวภาพ
2. ด้านหน่วยงานภาครัฐ งานวิจัยนี้จะเป็นต้นแบบของการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ
3. ด้านชุมชน ชุมชนในท้องถิ่นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปจัดทำแผนการพัฒนากการท่องเที่ยว

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาดังนี้ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ
ศึกษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา และ แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวด้านศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยว ด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว

ขอบเขตด้านประชากร

ศึกษาจากเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลผาช้างน้อย ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และนักท่องเที่ยวที่เดินมาท่องเที่ยว

ขอบเขตด้านพื้นที่

ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา

คำศัพท์เฉพาะ

1. **ความหลากหลายทางชีวภาพ หมายถึง** สิ่งมีชีวิตหลากหลายสายพันธุ์ที่อาศัยอยู่ทั้งบนบกและในน้ำ บนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา

2. **การท่องเที่ยวทางชีวภาพ หมายถึง** การท่องเที่ยวที่เน้นการศึกษาสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรม ที่ปรากฏบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา

3. **แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา หมายถึง** แนวทางในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ควบคู่กับการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพโดยการศึกษาจะแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

ด้านแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Attractions) หมายถึง ความสวยงามทางทัศนียภาพและความหลากหลายทางชีวพันธุ์ในตำบลผาซำน้อย รวมถึงการเตรียมความพร้อมในการบริการด้านการท่องเที่ยว เช่น มีป้ายแสดงสื่อความหมายภายในแหล่งท่องเที่ยว มีการให้ความรู้ผ่านการนำเสนอโดยผู้เชี่ยวชาญของแหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงการจัดการด้านการรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวและส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ

ด้านที่พักแรมบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Accommodations) หมายถึง ประเภทที่พักแรมที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เช่น ที่พักแบบกึ่งถาวรหรือโฮมสเตย์ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา ในข้อจำกัดในการพักแรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเช่น การใช้เสียง การใช้น้ำ-ไฟ และการทิ้งขยะ เป็นต้น และเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกบนความหลากหลายชีวภาพ (Amenities) หมายถึง ประเภทของสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ท่องเที่ยว ในส่วนอาหารที่มีให้เลือกสรรหลายประเภท รสชาติดี อร่อย มีสาธารณูปโภคที่เข้าถึง เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา สัญญาโทรศัพท์ เป็นต้น และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีมัคคุเทศก์ที่ความสามารถทั้งด้านภาษา ด้านการบริการ และมียานพาหนะที่พาเข้าไปยังสถานที่ที่มีสภาพที่สมบูรณ์

ด้านการเข้าถึงการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Accessibilities) หมายถึง การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายชีวภาพ ตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา จำเป็นต้องมีความพร้อมในส่วนของ สภาพถนน รถสาธารณะ ป้ายบอกทางที่

อ่านง่ายและสามารถมองเห็นชัดเจน เพื่อดำเนินถึงความปลอดภัยในการเดินทางของนักท่องเที่ยว

ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Activities)

หมายถึง รูปแบบกิจกรรมที่มีความหลากหลายที่เหมาะสมกับบนความหลากหลาย
ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา เช่น กิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือกิจกรรม
การเรียนรู้ทางชีวภาพ เป็นต้น

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา” ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงแนวคิดที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยได้ศึกษาในหัวข้อต่างดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
 - 1.2 องค์ประกอบการท่องเที่ยว (5A)
 - 1.3 แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยว
 - 1.4 แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
2. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว
 - 2.2 ความหมายของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว
 - 2.3 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว
 - 2.4 แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. แนวคิดความหลากหลายทางชีวภาพ
4. แนวคิดพฤติกรรมนักท่องเที่ยว
5. ข้อมูลบริบทพื้นที่
6. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดงานวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ความหมายของการท่องเที่ยว (tourism)

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ในปี พ.ศ.2506 (ค.ศ.1963) องค์การสหประชาชาติ ได้จัดการประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยวระหว่างประเทศขึ้นที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี และได้ให้คำจำกัดความของ "การท่องเที่ยว" หมายความว่า "การเดินทางเพื่อความบันเทิงรื่นเริงใจ เยี่ยมญาติหรือการไปร่วมประชุม แต่มิใช่เพื่อประกอบอาชีพ หรือไปพำนักอยู่เป็นการถาวร"

ประเทศไทยได้ยึดถือคำจำกัดความที่ได้กำหนดขึ้นที่กรุงโรมนี้เป็นหลักในการจัดนับสถิติจำนวน "นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ" โดยสรุปแล้ว หมายถึง ชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยและพำนักอยู่ครั้งหนึ่ง ๆ ไม่น้อยกว่า 1 คืน (24 ชั่วโมง) และไม่มากกว่า 60 วัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเข้ามาเพื่อ

1. ท่องเที่ยวพักผ่อน มาเยี่ยมญาติหรือ เพื่อมาพักผ่อน เป็นต้น
2. ร่วมประชุมหรือเป็นตัวแทนของสมาคม ผู้แทนทางศาสนา นักกีฬา เป็นต้น
3. เพื่อติดต่อธุรกิจ แต่ไม่ใช่เพื่อทำงานหารายได้
4. มากับเรือเดินสมุทรที่แวะจอด ณ ท่าเรือ แม้ว่าจะแวะน้อยกว่า 1 คืน

สาเหตุของการท่องเที่ยว

1. แรงกระตุ้นด้านกายภาพ (physical motivation) เป็นแรงกระตุ้นที่เกิดจากความต้องการพักผ่อนทางร่างกายและจิตใจให้สดชื่น รักษาบำรุงสุขภาพ เช่น การอาบน้ำแร่ การร่วมกิจกรรมกีฬา เป็นต้น

2. แรงกระตุ้นด้านวัฒนธรรม (culture motivation) เป็นแรงกระตุ้นที่เกิดจากความต้องการอยากรู้จักวัฒนธรรมของประเทศที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน รวมทั้งการดำเนินชีวิต ศิลปะ สถานที่ทางประวัติศาสตร์ เทศกาลต่าง ๆ เป็นต้น

3. แรงกระตุ้นด้านส่วนตัว (personal motivation) เป็นแรงกระตุ้นที่เกิดจากความต้องการส่วนตัว เช่น การเดินทางไปเยี่ยมญาติมิตร การไปจาริกแสวงบุญ เป็นต้น

4. แรงกระตุ้นด้านสถานภาพและชื่อเสียง (prestige and status motivation) เป็นแรงกระตุ้นที่เกิดจากความต้องการพัฒนายกระดับตัวเองให้สูงขึ้นและสร้างชื่อเสียง เช่น การเข้าร่วมประชุม การเข้าร่วมแข่งขันกีฬา การศึกษาต่อต่างประเทศ เป็นต้น

องค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2546 หน้าที่ 5-9) การท่องเที่ยว ประกอบด้วย การจัดธุรกิจและการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว คือ 1) การคมนาคมขนส่ง 2) ที่พักแรม 3) ร้านอาหารและภัตตาคาร 4) บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ 5) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (ทรัพยากรหรือสินมรดกทางการท่องเที่ยว) 6) ร้านขายของที่ระลึกและขายสินค้าพื้นเมือง 7) ความปลอดภัย 8) การอำนวยความสะดวกในการเข้า – ออกเมือง 9) การจัดบริการอื่น ๆ สำหรับนักท่องเที่ยว และ 10) การเผยแพร่โฆษณา ซึ่งรวมถึง การวิจัยตลาด การทำแผนการตลาด การจัดทำอุปกรณ์เผยแพร่ต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการตลาด

ประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้แบ่งประเภทของทรัพยากรท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภทต่อไปนี้คือ

1. ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยเกิดจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพตามธรรมชาติที่มีความสวยงามน่าสนใจต่อการเดินทางไปเที่ยวชม ซึ่งรวมถึงบริเวณที่มนุษย์เข้าไปรุ่มแต่งเพิ่มเติมจากสภาพธรรมชาติในบางส่วน สามารถแบ่งทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติออกได้เป็น 3 ประเภทย่อยคือ

1.1 ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทภูมิอากาศ เป็นสถานที่ที่มีลักษณะอากาศที่เกิดขึ้นตามสภาพธรรมชาติของแต่ละภูมิภาคของโลก ซึ่งโดยภูมิอากาศของแต่ละพื้นที่ทั่วโลกจะแตกต่างกันไปตามที่ตั้งของเส้นละติจูด ความสูงของพื้นที่ กระแสลม และพายุ จึงทำให้ประเทศต่าง ๆ มีความสวยงามของธรรมชาติตามลักษณะภูมิอากาศแตกต่างกันในแต่ละช่วงของฤดูกาล เป็นเหตุให้ประชาชนที่อาศัยอยู่เขตภูมิอากาศหนึ่งอยากเดินทางไปเยี่ยมเยือนภูมิอากาศเขตอื่น เพื่อสัมผัสกับภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

1.2 ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภททิวทัศน์สวยงาม เป็นสถานที่ที่มีทิวทัศน์ทางธรรมชาติสวยงามแปลกประหลาด สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้าไปเยี่ยมเยือน เช่น ป่า เขา เกาะ แก่ง ชายหาด ถ้ำ ทะเล แม่น้ำ ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ ถ้ำน้ำ น้ำตก น้ำพุร้อน หุบเขา หุบดงไม้ ลานหิน เนินดิน เสาหิน ธารน้ำแข็ง เป็นต้น

1.3 ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทสัตว์ป่า เป็นสถานที่ที่มีความงดงามตามธรรมชาติสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากเช่นกัน เพราะสัตว์ป่าเป็นสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติที่น่าศึกษาหาความรู้ และนับวันจะสูญหายหมดไป แต่ยังคงมีที่ให้ท่องเที่ยวศึกษาได้ตามแหล่งอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าและสวนสัตว์เปิด เช่น การชมนกที่ดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่

2. ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานและโบราณวัตถุ เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นตามประโยชน์ของมนุษย์เองทั้งที่เป็นมรดกในอดีต และได้สร้างเสริมขึ้นในสมัยปัจจุบันซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา เป็นสิ่งที่แสดงถึงอารยธรรมและความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นนั้นว่าในสมัยโบราณมีความเจริญ และตกทอดเป็นมรดกตกทอดมายังชนรุ่นหลัง ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยือนพื้นที่นั้น สามารถแบ่งทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และโบราณวัตถุ ออกเป็น 2 ประเภทย่อยที่สำคัญได้ดังต่อไปนี้

2.1 ประเภทโบราณสถาน เป็นสถานที่ที่มีอายุนับร้อยปี หรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของสถานที่นั้นเป็นประโยชน์ในทางประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี เช่น ศาสนสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ กำแพงเมือง คูเมือง พระราชวัง พระตำหนัก บ้านโบราณ เมืองโบราณ อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน ชุมชนโบราณ เป็นต้น

2.2 ประเภทโบราณวัตถุ เป็นวัตถุโบราณไม่ว่าจะเป็นสิ่งประดิษฐ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือที่เป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถานซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการประดิษฐ์หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของวัตถุนั้นเป็นประโยชน์ในทางประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีในแต่ละจังหวัดหรือแต่ละประเทศอาจเก็บสะสมไว้ในพิพิธภัณฑสถานหรือสถานที่เก็บแบบอื่น ๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าชม อันเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงประวัติศาสตร์อันยาวนานของประเทศ เช่นภาพเขียนโบราณ วัตถุโบราณ สมบัติโบราณ พระพุทธรูปโบราณ รูปปั้นโบราณ เป็นต้น

3. ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นในรูปแบบของการดำเนินชีวิตของผู้คนในแต่ละกลุ่มชนที่มีความแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยยึดถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมที่มีผลต่อการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยือน อาจแยกออกเป็นประเภทย่อยที่สำคัญได้ 3 ประเภทต่อไปนี้

3.1 ประเภทศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ชุมชน หมู่บ้าน เรือนแพ ตลาด ตลาดน้ำ ศูนย์วัฒนธรรม การละเล่นพื้นบ้าน ดนตรีพื้นเมือง ลินคำพื้นเมือง ไร่สวน เหมือง วิถีชีวิต อัญมณีของประชาชน เป็นต้น

3.2 ประเภทประเพณี ได้แก่ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีแห่เทียนพรรษา เทศกาลกินเจ ประเพณีลอยกระทง งานบุญบั้งไฟ ประเพณีอินทขิล เป็นต้น

3.3 ประเภทกิจกรรม ได้แก่กิจกรรมแข่งขันกีฬา กิจกรรมบันเทิง สวนสนุก สวนสาธารณะเฉพาะทาง สนามกอล์ฟ สนามแข่งรถ เป็นต้น สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวควรเป็นกิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้ในแหล่งธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการได้รับความเพลิดเพลิน ซึ่งมีกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่หลายกิจกรรม เช่น การเดินป่า การศึกษาธรรมชาติ การเลี้ยงสัตว์ การดูนก การพายเรือ การดำน้ำ การตั้งแคมป์ การล่องแพ การขี่ช้าง การถ่ายรูป การขี่จักรยาน การไต่เขา การตกปลา การแสวงบุญ การนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น

1.1 องค์ประกอบการท่องเที่ยว (5A)

ปัจจัย 5A ที่แสดงถึงความต้องการที่จำเป็นสำหรับการท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จ สิ่งดึงดูดใจ (Attractions)

(Dickman, 1996) กล่าวว่าสิ่งที่ดึงดูดใจ จัดเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่จูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น ซึ่งสามารถแบ่งแยกเป็นสถานที่สำคัญทางศาสนา หาดทราย ชายหาด ภูเขา อุทยานแห่งชาติ เทศกาลต่าง ๆ หรือสถานที่ที่มีความสวยงามเป็นเอกลักษณ์และเป็นที่ยอดนิยม และโดยทั่วไป สถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงมักจะมี สิ่งดึงดูดใจมากกว่า หนึ่งอย่าง อาทิ อุทยานประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่า เช่นสถาปัตยกรรมที่น่าสนใจ ความเป็นมา ประวัติศาสตร์ ฯลฯ

สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) เช่น

- สิ่งดึงดูดใจเชิงธรรมชาติ (Natural attractions)
- สิ่งดึงดูดใจที่มนุษย์สร้างขึ้น (Built attractions) รวมถึงกิจกรรมที่มนุษย์จัดขึ้น ซึ่งเป็นสาเหตุให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว เช่น สวนสนุก และกิจกรรมการประชุม (Meeting, Incentive, Exhibition, Convention (MICE))
- สิ่งดึงดูดใจเชิงศิลปวัฒนธรรม (Cultural attractions)
- สิ่งดึงดูดใจเชิงชุมชนสัมพันธ์ (Social attractions)

กิจกรรม (Activities)

(Dickman, 1996) สถานที่ท่องเที่ยวควรจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ (Activities) ที่นักท่องเที่ยวสามารถทำในช่วงเวลาที่พำนักและท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น เพื่อเพิ่มความน่าสนใจของการท่องเที่ยวและช่วงเวลาพักผ่อนของนักท่องเที่ยว กิจกรรมต่าง ๆ ควรมีความหลากหลายและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวด้วย อาทิ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการจับจ่ายใช้สอย กิจกรรมทางทะเล เช่น ดำน้ำ ว่ายน้ำ เป็นต้น

กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมเดินป่า กิจกรรมดูนก กิจกรรมส่องสัตว์ กิจกรรมแสง สี เสียงในสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ เป็นต้น

การเข้าถึง (Access)

สภาพการเข้าถึง (เส้นทางคมนาคม) หมายถึง สภาพการคมนาคมไปสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ มีความสะดวกสบาย เหมาะต่อการเดินทางท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาจากระยะทางจากจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยวมาสู่แหล่งท่องเที่ยว เช่น ระยะทางจากตัวเมือง ซึ่งจะเป็นศูนย์กลาง การท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น เป็นต้น พิจารณาจากลักษณะการเดินทางว่าเป็นอย่างไร เช่น โดยรถยนต์ เรือ หรือการเดินทางเท้า สภาพของเส้นทางเอื้ออำนวยต่อการเดินทางมากน้อยเพียงใด มีสภาพเป็นถนนคอนกรีต ลาดยาง ลูกรัง หรือถนนดิน ถ้าเป็นแม่น้ำลำคลอง ต้องใช้เรือหรือแพ มีสิ่งกีดขวางหรือไม่ และถ้าเป็นทางเท้า สภาพทางเดินดีหรือไม่ ระยะทางเดินเหมาะกับนักท่องเที่ยวเพียงใด การจัดหาพาหนะสะดวกหรือยาก และค่าเช่าจ้างแพงหรือถูก เป็นต้น ดังนั้น ตัวแปรที่ใช้ในการประเมินสภาพการเข้าถึง อาจพิจารณาได้จาก ความสะดวก อุปสรรคหรือสิ่งกีดขวางการเดินทาง ลักษณะการเดินทาง และสภาพถนน

การคมนาคมขนส่งและความสะดวกในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว (Access) เช่น เที่ยวบิน การตรวจคนเข้าเมือง รถโดยสารสาธารณะ สภาพถนนหนทาง

นอกจากนี้การเข้าถึงในแหล่งท่องเที่ยวยังหมายถึงสิ่งที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักและทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอื่นได้ง่ายขึ้น เช่น การลงเว็บไซต์ เป็นต้น

สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)

สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง สิ่งบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว และระบบสาธารณูปการ ซึ่งมีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถจะใช้ได้ อย่างสะดวกสบายมากน้อยเพียงใด เช่น ที่พักแรม ร้านอาหารและเครื่องดื่ม สถานเริงรมย์ สถานบริการอื่น ๆ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ สถานรักษาพยาบาล สถานีตำรวจ หรือระบบรักษาความปลอดภัย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะพิจารณาทั้งปริมาณและคุณภาพควบคู่กันไปและถ้าหากในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวอื่นไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างครบถ้วน ก็จะพิจารณาถึง ความสะดวกและความใกล้เคียงที่จะไปอาศัยใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกจากแหล่งชุมชนข้างเคียงได้ยากง่ายเพียงใด ดังนั้น ตัวแปรที่ใช้ในการประเมินสิ่งอำนวยความสะดวก อาจพิจารณาได้จาก ระบบสาธารณูปโภค/สาธารณูปการ การให้บริการ บ้านพัก สถานบริการต่าง ๆ ระบบ สื่อความหมายและระบบการจัดการ สิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวก ณ แหล่งท่องเที่ยว (Destination amenities) เช่น ร้านอาหาร ร้านค้าต่าง ๆ เช่น ร้านขายของ บริษัทบริการการท่องเที่ยว ร้านของที่ระลึก การบริการ อื่น ๆ อาทิเช่น ร้านตัดผม ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ร้านเช่ารถ ระบบสาธารณูปโภค ตู้เอทีเอ็ม สถานีตำรวจ โรงพยาบาล ฯลฯ

ที่พัก (Accommodation)

สถานที่ท่องเที่ยวควรมีจำนวนที่พักที่เพียงพอ พร้อมทั้งมีความหลากหลายด้านราคา และการบริการและมีความเหมาะสมต่อสถานที่ และที่พักควรอยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวมากนัก ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายและมีความปลอดภัยที่พักรในแหล่งท่องเที่ยว (Accommodation) เช่น โรงแรม รีสอร์ท บังกะโล เกสต์เฮาส์ อพาร์ทเม้น ฯลฯ

พยอม ธรรมบุตร (2549) ได้แบ่งองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ได้แก่ การมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เช่น ระบบคมนาคม สนามบิน ตลอดจนบริการด้านอุตสาหกรรมขนส่ง เช่น การขนส่งทางอากาศ ทางบก และทางน้ำ ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปถึงจุดหมายปลายทาง (Destination) หรือแหล่งท่องเที่ยว (Attraction)

2) การมีที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Accommodation) ที่ต้องการค้างคืน ได้แก่ ที่พักประเภทต่าง ๆ เช่น โรงแรม รีสอร์ท เกสต์เฮาส์ โฮมสเตย์ ที่พักแรมประเภทต่าง ๆ จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับต่าง ๆ กัน ซึ่งจะทำให้มีราคาและบริการในระดับต่าง ๆ กัน ได้แก่ ภัตตาคาร สระว่ายน้ำ ฟิตเนสเซ็นเตอร์ ซาวน่า ศูนย์กลางธุรกิจและสิ่งอำนวยความสะดวก

3) แหล่งท่องเที่ยว (Attraction) นับเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญสูงสุด ของการเดินทาง เพราะเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวอาจเป็นแหล่งธรรมชาติที่มีความโดดเด่น เช่น แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เช่น ปราสาทพนมรุ้ง แสดงถึงความรุ่งเรืองของอาณาจักรขอม การท่องเที่ยวชนบทเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตชาวบ้าน เรียนรู้ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนโบราณสถานยุคเก่าแก่ก่อนประวัติศาสตร์ เช่น วัฒนธรรม บ้านเชียง เป็นต้น

4) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) และกิจกรรมนันทนาการ (Tourist activities และ Recreational activities) นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในยุคปัจจุบันเพราะการท่องเที่ยวได้หมายถึง เพียงแค่การเดินทางไปชมโบราณสถาน อนุสาวรีย์ ความงดงามของธรรมชาติ

เท่านั้น แต่เป็นการที่นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การเดินป่า การล่องแก่ง ในแม่น้ำ การปีนหน้าผา การดำน้ำ การตกปลาหมึกในทะเลลึก ตลอดจนการร่วมกิจกรรมกับ ชุมชนชาวบ้าน เช่น การดำนา การเกี่ยวข้าว การร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรม ทั้งหมดจะเป็นประสบการณ์ที่อยู่ในความทรงจำของนักท่องเที่ยวและกิจกรรมดังกล่าวมัก ก่อให้เกิดการกระจายรายได้

5) บริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว (Ancillary) อาทิเช่น บริการด้าน ร้านอาหาร โรงพยาบาล ไพรชณีย์ สถานีบริการน้ำมัน ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก ห้องสุขา เป็นต้น

สรุปได้ว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยว (5A) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) กิจกรรม (Activities) การเข้าถึง (Access) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ที่พัก (Accommodation) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการนำมาใช้ในการศึกษาในด้านความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวบนความ หลากหลายชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา โดยมีองค์ประกอบดังนี้ ด้านแหล่ง ท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Attractions) ด้านโรงแรมที่พักบนความหลากหลาย ทางชีวภาพ (Accommodations) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยวบนความหลากหลาย ทางชีวภาพ (Amenities) ด้านการเข้าถึงการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Accessibilities) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Activities)

1.2 แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยว

ความหมายการจัดการการท่องเที่ยว

มนัส สุวรรณ และคณะ (2541) ได้ให้หลักการในการจัดการการท่องเที่ยวโดยต้อง พิจารณาการจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายจะต้อง พิจารณาระบบย่อยและองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยว บทบาทหน้าที่ของแต่ละ องค์ประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น รวมถึงการพิจารณา สภาพแวดล้อมของระบบการท่องเที่ยวไปด้วย

1) ทรัพยากรทางท่องเที่ยว (Tourism Resource) ซึ่งประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว

2) การบริการการท่องเที่ยว (Tourism Services) อันได้แก่ การให้บริการเพื่อการ ท่องเที่ยวที่มีอยู่พื้นที่หรือกิจกรรมที่มีผลเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น ๆ

3) การตลาดท่องเที่ยว (Tourism Marketing) โดยเป็นส่วนหนึ่งของความต้องการในการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และประชาชนในพื้นที่ ซึ่งหมายรวมถึง กิจกรรม รูปแบบหรือกระบวนการการท่องเที่ยว

นอกจากหลักการในการจัดการท่องเที่ยวซึ่งกล่าวในเบื้องต้นแล้วแนวทางการบริหาร และจัดการการท่องเที่ยวยังสามารถนำมาวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวได้อันประกอบไปด้วย

- แนวทางการบริหารและจัดการ
- แนวทางการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยว
- แนวทางการบริหารและจัดการด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัย
- แนวทางการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น
- แนวทางการให้ประชาชนกลุ่มและองค์กรอื่น ๆ มีส่วนร่วม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้ให้ความหมายของการจัดการการท่องเที่ยวหมายถึง การวางแผนการท่องเที่ยวและดำเนินการให้เป็นไปตามแผน โดยมีการจัดการบริหารงานบุคคล การอำนวยความสะดวกและควบคุมอย่างเหมาะสม เพื่อให้เป็นไปตามแผนที่ได้วางไว้ รวมทั้งมีการประเมินผลแผนการท่องเที่ยวด้วย

อารีย์ นัยพินิจ ฐิธิธญา มณีเนตร (2551) ได้ให้ความหมายของการจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในด้านการวางแผนด้านการจัดการ ผู้รับผิดชอบ การควบคุม การจัดสรรงบประมาณ การประเมินผล และรายงานผล เกี่ยวข้องกับทางการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) ได้กล่าวถึง การจัดการการท่องเที่ยวที่ควรจะดำเนินการในความรับผิดชอบของหน่วยงานที่ดูแลสถานที่ท่องเที่ยว นั้น มีอยู่ 5 ภารกิจหลัก ดังนี้

1) การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ หน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวควรมีบทบาทในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้สาธารณชนได้รับรู้และทราบให้มากที่สุด

2) การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นการสำรวจหาข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่ เพื่อเป็นข้อมูลในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

3) การปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เป็นการจัดทำแผนงานโครงการเพื่อปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว

4) การบริหารแหล่งท่องเที่ยว เป็นการกำหนดแนวทางในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุด

5) การรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว เป็นการวางระบบในการดูแลรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่รับผิดชอบ

สรุปว่า การจัดการการท่องเที่ยว คือ การกระทำหรือปฏิบัติอย่างมีเป้าหมายเพื่อสอดคล้องกับหลักการทฤษฎี และแนวคิดที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงสภาพที่แท้จริงรวมทั้งข้อจำกัดต่าง ๆ ทางสังคมและสภาพแวดล้อม การกำหนดแนวทางมาตรการ และแผนปฏิบัติการที่ดีต้องคำนึงถึงกรอบความคิดที่กำหนดไว้

1.3 แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

พูนทรัพย์ สวนเมือง ตูลาพันธ์ และคณะ (2544) การจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง เป็นการจัดการท่องเที่ยวที่เน้นการมีส่วนร่วมของภาคีภาคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ทุกฝ่าย ทั้งผู้ไปท่องเที่ยวและชุมชนที่ถูกท่องเที่ยว นอกจากนี้การจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนยังเป็นการท่องเที่ยวในเชิงสร้างสรรค์ ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และศิลปวัฒนธรรมของชุมชน แต่เป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนที่ถูกท่องเที่ยวและผู้ไปท่องเที่ยวเองในด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ สุขภาพ ความรู้ และการมีส่วนร่วม เป็นต้น

ราไพพรรณ แก้วสุริยะ (2547) ได้กล่าวถึง หลักการในการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ตามหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวโลก ไว้ดังนี้

1) อนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี หมายถึง มีวิธีการจัดการใช้ทรัพยากรทั้งมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพใช้อย่างประหยัดค่านึกถึงต้นทุนด้านคุณค่าและคุณภาพของธรรมชาติและต้นทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น

2) ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็นควบคู่กับการลดการก่อของเสีย คือ การร่วมกันวางแผนกับผู้ที่เกี่ยวข้องจัดการการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างมีประสิทธิภาพ และจัดหาทรัพยากรอื่นที่มีคุณสมบัติ มีคุณภาพเหมือนกัน หรือใช้ทดแทนกันได้เพื่อลดการใช้ทรัพยากรที่หายาก

3) รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม คือ ต้องมีการวางแผนขยายฐานการท่องเที่ยว โดยการรักษาและส่งเสริมให้มีความหลากหลายเพิ่มขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการเพิ่มคุณค่าและมาตรฐานการบริการ เพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาท่องเที่ยวในสถานที่น่าสนใจขึ้นหรือกลับไปเที่ยวซ้ำ อีก

4) ประสานแผนการพัฒนากองการท่องเที่ยว คือ การประสานแผนการพัฒนากับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบลหรือ เทศบาล) แผนพัฒนาของสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาของกระทรวง ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อให้การทำงานในสถานที่ท่องเที่ยวมีศักยภาพ

5) นำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น คือ การประสานงานกับองค์กรปกครองท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยสรรหาความโดดเด่นของทรัพยากรในท้องถิ่น นำไปประชาสัมพันธ์เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปเที่ยวเป็นการสร้างรายได้กระจายสู่ประชากรที่ประกอบการในท้องถิ่น

6) การมีส่วนร่วมการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น คือ มีการร่วมทำงานกับท้องถิ่นแบบองค์รวม โดยเข้าเป็นหน่วยงานร่วมจัด ร่วมวิเคราะห์หรือร่วมแก้ปัญหา ร่วมส่งเสริมการขาย การท่องเที่ยว ร่วมประเมินผลการท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ต้องประสานเครือข่ายระหว่างองค์กรและท้องถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพของการจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่น

7) จัดประชุมและปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกันคือ ต้องมีการประสานกับพหุภาคี ได้แก่ ชุมชนหรือประชาคมในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา สถาบันการศาสนา หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่ เพื่อร่วมประชุมปรึกษาหารือในการเพิ่มศักยภาพให้กับแหล่งท่องเที่ยว การประเมินผลกระทบการท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาที่เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและด้านการตลาดเพื่อร่วมปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน

8) การพัฒนาบุคลากร คือ การให้ความรู้ การฝึกอบรม การส่งพนักงานดูงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้พนักงานมีความรู้ มีแนวคิด และมีวิธีปฏิบัติในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาบุคลากรในองค์กร และช่วยยกระดับมาตรฐานการบริหารการท่องเที่ยว

9) การจัดเตรียมข้อมูลบริการข่าวสารการท่องเที่ยว คือ มีการจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวและบริการการขายให้พร้อม มีเพียงพอต่อการเผยแพร่ซึ่งอาจจัดทำในรูปแบบสื่อทัศนูปกรณ์รูปแบบต่าง ๆ

10) ประเมินผล ตรวจสอบ และวิจัย คือ การช่วยแก้ปัญหาและเพิ่มคุณค่ารวมถึงคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว การลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยว ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ต้องมีการประเมินผล การตรวจสอบผลกระทบ และการศึกษาวิจัย เพื่อนำมาปรับปรุงและแก้ไขการจัดการก่อให้เกิดการบริการอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การจัดการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน หมายถึง การกระทำอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการทฤษฎีและแนวคิดที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงสภาพที่แท้จริงรวมทั้งข้อจำกัดต่าง ๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อม และ การจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน คือ การจัดการการท่องเที่ยวให้พัฒนาในทุก ๆ ด้านอย่างรอบคอบ ระมัดระวัง เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจสังคม และความงามทางสุนทรียภาพ มีการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมที่ชาญฉลาด เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดและยาวนาน หลักการในการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนตามหลักการของการพัฒนา การท่องเที่ยวโลก ได้แก่ อนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดีลดการบริโภค และใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็นควบคู่กับการลดการก่อของเสีย รักษาและส่งเสริม ความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม

1.4 แนวคิดทฤษฎีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นแนวคิดใหม่ในการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดผลกระทบในทางลบน้อยที่สุด แนวคิดนี้ได้รับความสนใจจากประเทศต่าง ๆ ตั้งแต่ พ.ศ.2530 เป็นต้นมา โดยได้รับความสนับสนุนจากองค์การสหประชาชาติและองค์การการท่องเที่ยวโลก ประเทศไทยก็ได้รับเอาแนวคิดนี้มาศึกษาและดำเนินการจนปรากฏผลเป็นรูปธรรมมากพอสมควร จากการศึกษาถึงผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีต่อประเทศไทยในระยะเวลาที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า มีทั้งผลกระทบในทางบวก และผลกระทบในทางลบ

ผลกระทบในทางบวก คือ ทำให้เกิดรายได้จากการจับจ่ายใช้สอยของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจะทำให้ประเทศไทยมีรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่งนอกเหนือไปจากการส่งสินค้าออก นอกจากนี้ เงินที่นักท่องเที่ยวไปจับจ่ายใช้สอยย่อมกระจายไปสู่ท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ ทำให้เศรษฐกิจของท้องถิ่นดีขึ้นนอกจากผลดีทางด้านเศรษฐกิจแล้วยังก่อให้เกิดผลดีทางด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยมีการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในท้องถิ่น

ส่วนผลกระทบในทางลบ คือ อาจทำให้สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเกิดความเสื่อมโทรมจากการไม่ระมัดระวังของนักท่องเที่ยวหรือจากการขาดการวางแผนที่ดีของหน่วยงานในท้องถิ่นในด้านการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยว ทำให้มีการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างสิ้นเปลืองในระยะเวลาสั้น ๆ นอกจากนี้ ชุมชนในท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่อาจ

ไม่ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเท่าที่ควร เนื่องจากไม่ได้รับโอกาสเข้าร่วมในการจัดการและการให้บริการ ผลประโยชน์ส่วนใหญ่ไปตกอยู่กับผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่มีเงินทุนมากและอยู่นอกแหล่งชุมชนนั้น ๆ ส่วนชุมชนในท้องถิ่นกลับต้องประสบกับปัญหาต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวเข้ามา เช่น ปัญหาการส่งเสียงดังรบกวนของนักท่องเที่ยว ปัญหาการจราจรติดขัด และปัญหาค่าครองชีพในท้องถิ่นสูงขึ้น เพื่อลดผลกระทบในทางลบให้น้อยลง ได้เสนอให้มีทางเลือกใหม่ในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยอาศัยหลักการที่สำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรกต้องเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และประการที่สองต้องเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จากหลักการ ทั้ง 2 ประการนี้จึงเป็นที่มาของการท่องเที่ยวในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีความแตกต่างอย่างชัดเจนจากการท่องเที่ยวทั่ว ๆ ไป กล่าวคือ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มุ่งเน้นในด้านการท่องเที่ยวควบคู่กับการดูแลรักษาและคงไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว การเพิ่มพูนประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้แก่นักท่องเที่ยว การพัฒนาจิตสำนึกและความเข้าใจของนักท่องเที่ยวในการทำคุณประโยชน์ให้แก่สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ และการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชุมชนที่แหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่น่าสนใจของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมที่ปรากฏในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อเปิดโอกาสให้มีการศึกษาเรียนรู้และสร้างความพึงพอใจเกี่ยวกับความหลากหลายและวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนเหล่านั้นด้วย

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรมีหลักการสำคัญ ดังนี้

- 1) เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำให้สภาพแวดล้อมเกิดความเสื่อมโทรม
- 2) ก่อให้เกิดประโยชน์ระยะยาวต่อทรัพยากรชุมชนในท้องถิ่นและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยรายได้ส่วนหนึ่งควรย้อนกลับไปสู่การอนุรักษ์
- 3) จัดประสบการณ์ให้การศึกษาด้านวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม สภาพสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว โดยควรสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวมีความรับผิดชอบทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรมและพฤติกรรมของตนเองต่อสภาพแวดล้อม ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว
- 4) การสร้างหรือการจัดการใด ๆ ควรยอมรับข้อจำกัดที่ดำรงอยู่ของสภาพแหล่งท่องเที่ยว หากต้องมีการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงควรเป็นไปเพื่อพัฒนาทัศนียภาพของท้องถิ่น การลงทุนทางด้านการท่องเที่ยวควรมุ่งเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจและกิจกรรมต่าง ๆ ในท้องถิ่น

5) ควรให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนา ทั้งการวางแผนตัดสินใจ ดำเนินการ และการควบคุม มิใช่ปล่อยให้พวกเขาเป็นเพียงเป้าหมายของการท่องเที่ยว และยอมให้บุคคลภายนอกมาคิดและตัดสินใจเพียงฝ่ายเดียว เพราะทิศทางจะไม่ใช่ไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

6) ควรมีการจัดทำธุรกิจที่ถูกต้อง เหมาะสม มีภาคีที่ที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศ และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริง

7) มีการจัดการและควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและไม่เกินขีดความสามารถที่ชุมชนในท้องถิ่นและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวจะรองรับได้

สรุปได้ว่า แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดผลกระทบในทางลบน้อยที่สุด โดยวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กล่าวคือ การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นในด้านการท่องเที่ยวที่ควบคู่กับการดูแลรักษาและคงอยู่ไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว และไม่ทำให้สภาพแวดล้อมเกิดความเสื่อมโทรม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

ราชบัณฑิตยสถาน (2525) ศักยภาพ หมายถึง อำนาจหรือคุณสมบัติที่แฝงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ อาจทำให้พัฒนาหรือ ปรากฏเป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้

วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี (2532) ได้นิยามว่า ศักยภาพ หมายถึง ความสามารถ หรือความพร้อมในตัวของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่จะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการปรับปรุงการจัดการหรือการเข้ามาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ขึ้น

Paul Procter (1995) ได้กล่าวถึงคำว่า ศักยภาพหรือ Potential ซึ่งใน Cambridge International of English ได้อธิบายความหมายดังนี้ the degree of ability for developing or being developed; a hidden unused ability: ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยได้ว่าขีดของความสามารถที่จะพัฒนาหรือพัฒนาต่อไปได้ ความสามารถที่ซ่อนเร้นอยู่ ศักยภาพเป็นคำที่ใช้บ่อยมากในหลายวงการ เช่น ศักยภาพทางการศึกษา ศักยภาพทางเศรษฐกิจ ศักยภาพทางการทหาร ศักยภาพทางศิลปะ ศักยภาพทางดนตรีและศักยภาพทางการกีฬา เป็นต้น

จากการให้ความหมายของศักยภาพของ สามารถสรุปได้ว่า ศักยภาพคือ ความสามารถ หรือ ความพร้อมในตัวของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่จะเอื้ออำนวยต่อการจัดการหรือการเข้ามา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ขึ้น

2.1 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

สุภาภรณ์ หาญทอง (2543) ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว นั้น กล่าวไว้ว่า ศักยภาพทาง พื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว เป็นความสามารถหรือความพร้อมในตัวเองของ แหล่งท่องเที่ยวที่ เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา ปรับปรุง หรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ย่อมมีศักยภาพในตัวเองที่แตกต่างกัน บางแห่งมีศักยภาพสูง แต่บางแห่ง อาจมีศักยภาพต่ำ การพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มพื้นที่ต่าง ๆ จึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณา ถึงขีดความสามารถ ความพร้อมของสถานที่และอื่น ๆ ที่อยู่ในสภาพรวมของศักยภาพทางพื้นที่ท่องเที่ยวว่ามีอยู่ มากน้อยเพียงใด สมควรต่อการพัฒนาหรือปรับปรุงในระดับใดจึงจะเหมาะสม นอกจากนี้ใน พื้นที่ท่องเที่ยวหนึ่ง ๆ หากมีแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่กระจุกกระจายอยู่เป็นจำนวนมาก เมื่อจะมีการพัฒนาการท่องเที่ยว มักจะประสบปัญหาข้อจำกัดที่เกี่ยวกับบุคลากร เครื่องมือ เทคโนโลยี ตลอดจนงบประมาณในการดำเนินการ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคัดเลือกหรือพัฒนา เฉพาะแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ ที่มีศักยภาพหรือมีความสามารถในการรองรับการพัฒนาได้สูง โดยมีการจัดให้อยู่ในอันดับแรก ๆ เพื่อให้คุ้มค่า และ สอดคล้องกับเทคโนโลยี และ ค่าใช้จ่ายใน วงเงินงบประมาณที่มีอยู่ในการจัดลำดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่หนึ่ง ๆ จึงจะต้องกำหนดหลักเกณฑ์ขึ้น โดยพิจารณาปัจจัยและคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ ของแหล่ง ท่องเที่ยว เป็นตัววัดศักยภาพออกมาแล้วนำมาเปรียบเทียบกันในกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด เพื่อจัดลำดับความสำคัญของศักยภาพที่มีอยู่แล้วเลือกสรรแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งมาพัฒนา ตามลำดับก่อนหลังได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับข้อจำกัดดังกล่าว

วิภา ศรีระทุ (2551) กล่าวว่า การกำหนดศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวควรต้อง ครอบคลุมองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้านดังนี้

1. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้าน พื้นที่คือการดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะหรือมีความเป็น เอกสิทธิ์ประวัติศาสตร์โบราณวัตถุ สถานที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศวัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่นรวมทั้งต้องมีปัจจัยอื่นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ได้แก่

ลักษณะภูมิทัศน์ทัศนความสะอาดในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเช่นสภาพของเส้นทางฤดูกาล ระยะทางจากจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นต้น

2. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านการจัดการคือความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงเช่นถนนไฟฟ้าแหล่งน้ำ การจัดการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวไม่ให้เกินขีดความสามารถในการรองรับการจัดการควบคุมกิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่

3. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการคือการพิจารณาถึงความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่โอกาสในการสร้างจิตสานึกและการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม

4. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมคือการพิจารณาว่าองค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบใดบ้างและประชาชนในท้องถิ่นมีความพอใจหรือสนใจที่จะให้แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่

สรุปได้ว่า การจะศึกษาถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยานั้น ควรเป็นตัวกำหนดศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ควบคุม ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ 1) เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านพื้นที่ 2) เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านการจัดการ 3) เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ 4) เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม

2.2 แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การกำหนดดัชนีชี้วัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในครั้งนี้ได้ยึดตามกรอบ และแนวคิดพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ 1) ศักยภาพความเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) การจัดการเพื่อให้เกิดความยั่งยืน 3) การสร้างจิตสำนึกและการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม 4) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

กรมการท่องเที่ยว สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (2557) จากหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 องค์ประกอบ จึงได้นำหลักการดังกล่าวมาพิจารณากำหนดดัชนีชี้วัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามแต่ละองค์ประกอบ

ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ องค์ประกอบในเรื่องของศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ในการที่จะจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นับว่ามีความสำคัญที่สุด ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรจะเป็นแหล่งธรรมชาติที่สามารถก่อให้เกิดความพอใจในการเรียนรู้และสัมผัสกับระบบนิเวศ อาจจะมี ความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ลักษณะวัฒนธรรมที่มีวิถีชีวิตแบบธรรมชาติ หรือเป็นส่วนหนึ่งในระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ นอกจากนี้ การคำนึงถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแหล่งธรรมชาติ จากแนวคิดดังกล่าว ศักยภาพของแหล่งธรรมชาติในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงสามารถสรุปดัชนีมาตรฐานคุณภาพได้ 4 ดัชนี ได้แก่ 1) แหล่งธรรมชาติมีจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ 2) มีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาติ 3) แหล่งธรรมชาติมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น 4) ความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว

ภาพ 1 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ที่มา: คู่มือการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว, กรมการท่องเที่ยว, 2557

การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

การประเมินมาตรฐานด้านการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน จะต้องพิจารณาการจัดการใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้ประโยชน์ในแหล่งท่องเที่ยว โดยอาศัยหลักการจำแนกเขตการจัดการและการประเมินขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ด้านการบริการนักท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่ไม่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่นและด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ที่เกิดจาก

กิจกรรมการท่องเที่ยว จากแนวคิดดังกล่าวองค์ประกอบนี้ จึงสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ดัชนี ได้แก่ 1) การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของตัวแหล่งท่องเที่ยว 2) การจัดการด้านบริการนักท่องเที่ยว 3) การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว 4) การจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว

การจัดการด้านการให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึก

การจัดการด้านการเรียนรู้และการสร้างจิตสำนึก จะพิจารณาจากการดำเนินงานขององค์กรที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ในการสร้างเสริมจิตสำนึกและการเรียนรู้ในเรื่องคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ผู้ประกอบการและชุมชนท้องถิ่นที่อยู่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งองค์ประกอบนี้ประกอบด้วย 4 ดัชนี ได้แก่ 1) มีศูนย์บริการที่ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว 2) มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในด้านการประหยัดพลังงานและการกำจัดของเสียให้ถูกวิธี 3) มีการให้ความรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและการอนุรักษ์กับพนักงานนำเที่ยวนักท่องเที่ยว และชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่ 4) มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศและการอนุรักษ์ ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว

การเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบต่าง ๆ จะช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ เป็นการช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอีกด้วย องค์ประกอบนี้ประกอบด้วย 2 ดัชนี ได้แก่ 1) ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว 2) ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว

การตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีขั้นตอนในการตรวจประเมินออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินด้านที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการประเมินว่าพื้นที่มีความเหมาะสมในการพิจารณาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่ ซึ่งถ้าพื้นที่ที่ทำการประเมินขาดคุณสมบัติในข้อใดข้อหนึ่งนั้น แสดงว่าพื้นที่นั้นไม่สมควรจะพิจารณาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยข้อกำหนดในด้านที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย

1) เป็นพื้นที่ธรรมชาติ หรือเป็นพื้นที่ที่ยังคงความเป็นธรรมชาติที่มีวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง

2) การใช้พื้นที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย พื้นที่ที่ขอรับการประเมินจะต้องผ่านข้อกำหนดทั้ง 2 หัวข้อ จึงจะเข้าสู่การประเมินในขั้นตอนต่อไป คือ การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การประเมินในขั้นตอนนี้สามารถแบ่งได้เป็น 2 กรณี ตามลักษณะการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่ธรรมชาติได้แก่

กรณีที่ 1 การประเมินแหล่งธรรมชาติที่ยังไม่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว แหล่งธรรมชาติที่ยังไม่มีการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวหรือจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ในกรณีที่ผู้รับผิดชอบดูแลพื้นที่นั้นมีความประสงค์ที่จะทราบว่าพื้นที่ของตนมีความเหมาะสมหรือมีศักยภาพในการที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือไม่ก็สามารถที่จะนำแบบประเมินไปใช้ประเมินพื้นที่ธรรมชาติได้ โดยทำการประเมินเฉพาะองค์ประกอบด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งประกอบด้วย 4 ดังนี้

ตาราง 1 ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	คะแนน
1. จุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ	10
2. ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาติ	10
3. ความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นกับแหล่งธรรมชาติ	10
4. ความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว	10
รวม	40

ที่มา: คู่มือการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว, กรมการท่องเที่ยว, 2557

กรณีที่ 2 การประเมินแหล่งธรรมชาติที่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวแหล่งธรรมชาติ ที่มีการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว หรือจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวอยู่ในปัจจุบัน ถ้าประสงค์จะขอรับการประเมินจะต้องทำการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 องค์ประกอบ โดยการให้คะแนนจะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากที่สุด รายละเอียดของค่าคะแนนเต็มในแต่ละองค์ประกอบ รายละเอียดดังตาราง

ตาราง 2 การประเมินแหล่งธรรมชาติที่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว

องค์ประกอบในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	คะแนน
1. ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	40
2. การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน	20
3. การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก	20
4. การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว	20
รวม	100

ที่มา: คู่มือการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว, กรมการท่องเที่ยว, 2557

วิธีการให้คะแนน การให้คะแนนจะมี 2 ลักษณะวิธีคือ

วิธีที่ 1 การให้คะแนนโดยพิจารณาว่าแหล่งท่องเที่ยว มีคุณสมบัติตรงกับดัชนีชี้วัดข้อใดมากที่สุด และจะให้ค่าคะแนนในข้อที่เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวควรได้ในข้อนั้นเพียงข้อเดียว ทั้งนี้จะมีค่าการให้คะแนนตั้งแต่ 0 คะแนน ถึง 5 คะแนนโดยให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย ○ รอบหมายเลขที่ต้องการในช่องคะแนน (A)

ตาราง 3 ตัวอย่างการให้คะแนนแบบวิธีที่ 1

จุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ	คะแนน (A)
• แหล่งธรรมชาติไม่มีสัตว์พืช หรือธรณีสัณฐานประเภทใดที่เป็น สิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว	0
• แหล่งธรรมชาติมีสัตว์พืช หรือธรณีสัณฐาน เป็นประเภทที่สามารถพบได้ทั่วไปในประเทศไทย	1
• แหล่งธรรมชาติมีสัตว์พืช หรือธรณีสัณฐานที่พบได้ในแหล่งธรรมชาติบางแห่งในประเทศไทย	2
• แหล่งธรรมชาติมีสัตว์พืช หรือธรณีสัณฐานประเภทที่พบน้อยแห่งในประเทศไทย แต่โอกาสที่จะพบเห็นมีน้อย	3
• แหล่งธรรมชาติมีสัตว์พืช หรือธรณีสัณฐานประเภทที่พบน้อยแห่งในประเทศไทยและโอกาสที่จะพบเห็นมีปานกลาง	4
• แหล่งธรรมชาติมีสัตว์พืช หรือธรณีสัณฐานประเภทที่พบน้อยแห่งในประเทศไทย แต่โอกาสที่จะพบเห็นมีมากและนักท่องเที่ยว มีความประสงค์ที่จะไปชมสิ่งดังกล่าว	⑤
คะแนนที่ได้	5

ที่มา: คู่มือการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว, กรมการท่องเที่ยว, 2557

ตัวอย่างการให้คะแนนในดัชนีชี้วัด หัวข้อจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ ประเมินได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น มีคุณสมบัติตรงกับข้อ

“แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐานประเภทที่พบได้น้อยแห่งในประเทศไทย แต่โอกาสที่จะพบเห็นมีมาก และนักท่องเที่ยวมีความประสงค์ที่จะไปชมสิ่งดังกล่าว” ซึ่งมีค่าคะแนนเท่ากับ 5

วิธีที่ 2 การให้คะแนนโดยพิจารณาว่าแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีคุณสมบัติตรงกับดัชนีชี้วัดข้อใดบ้าง โดยดัชนีชี้วัด 1 ข้อ จะมีค่าเท่ากับ 1 คะแนน หากไม่มีคุณสมบัติตรงกับดัชนีชี้วัดใดเลย จะมีค่าเท่ากับ 0 คะแนน หากมีคุณสมบัติครบทุกข้อจะมีค่าเท่ากับ 5 คะแนน โดยให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย ○ รอบหมายเลขที่ต้องการในช่องคะแนน (A)

ตาราง 4 ตัวอย่างการให้คะแนนแบบวิธีที่ 2

ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว หากไม่มีคุณสมบัติตรง ให้ 0 คะแนน หากมีคุณสมบัติตรง ให้ 1 คะแนน	คะแนน (A)	
• มีตัวแทนของชุมชนในการวางแผนหรือบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	0	①
• การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ท่องเที่ยว	0	①
• ชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น	①	1
• กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่น	①	1
• มีการก่อตั้งองค์กรหรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่นซึ่งมีบทบาทต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	0	①
คะแนนที่ได้	3	

ที่มา: คู่มือการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว, กรมการท่องเที่ยว, 2557

ตัวอย่างการให้คะแนนในดัชนีชี้วัด หัวข้อชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวประเมินได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น มีคุณสมบัติตรง 3 ข้อ (ข้อ 1, 2 และ 5) โดยแต่ละข้อมีค่าเท่ากับ 1 คะแนน ฉะนั้น การประเมินในดัชนีชี้วัดนี้ได้ 30 คะแนน

วิธีการคิดคะแนน ค่าน้ำหนัก

ค่าน้ำหนัก มี 2 ค่า คือ 2 และ 1 โดยค่าน้ำหนัก 2 จะใช้ในองค์ประกอบ ข้อที่ 1 (ความมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ) และองค์ประกอบข้อที่ 4 (การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว) ส่วนค่าน้ำหนัก 1 จะใช้ในองค์ประกอบข้อที่ 2 (การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน) และองค์ประกอบข้อที่ 3 (การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก)

การคิดคะแนน

นำคะแนนคูณกับน้ำหนัก จะได้เป็นค่าคะแนน

$$\text{ค่าคะแนน} = \text{คะแนน} \times \text{ค่าน้ำหนัก}$$

ภาพ 2 การจัดการการใช้ประโยชน์ของพื้นที่

ที่มา: คู่มือการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว, กรมการท่องเที่ยว, 2557

แนวคิดทฤษฎีความหลากหลายทางชีวภาพ

ความหลากหลายทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิต เป็นฐานของทรัพยากรที่สำคัญมากต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่สำคัญไว้ข้อหนึ่งคือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพ โดยประเทศไทยได้มีการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพในทางเศรษฐกิจมาเป็นเวลานานแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเกษตร (พันธุ์พืช สัตว์ และจุลินทรีย์) อย่างไรก็ตามในปัจจุบันที่ประเทศไทยได้มีการพัฒนาประเทศในหลายด้าน ซึ่งสวนทางกับสถานภาพของความหลากหลายทางชีวภาพที่มีการลดลงอย่างต่อเนื่อง (วิสุทธิ ไบไม้, 2538) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลดลงจากการบุกรุกทำลายแหล่งที่อยู่อาศัย จากการทำเกษตร การทำประมง และจากการท่องเที่ยว ดังนั้นการศึกษาโดยการสำรวจสถานภาพของความหลากหลายทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิตก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ไปเพื่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ จึงมีความสำคัญ เพราะความหลากหลายทางชีวภาพนับเป็นจุดแข็ง เป็นรากฐานที่สำคัญของประเทศไทย ถ้าหากไม่มีการกำหนดนโยบาย มาตรการ หรือแผน หรือกฎหมายมารองรับ เพื่อเป็นการป้องกัน ฝ้าระวัง การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ก็จะทำให้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาของประเทศในระยะยาว การพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพจึงนับเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่มีทิศทางที่เหมาะสม ในการที่จะนำประเทศไปสู่ความมั่งคั่ง มั่งคั่ง และยั่งยืนตามนโยบายของรัฐบาล โดยในการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิตบนเกาะต่าง ๆ ในประเทศไทย ได้มีการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดังมีรายละเอียดดังนี้

สุเมตต์ ปุจฉาการ สิรินทร เทพมังกร และ เศรษฐพงษ์ ปุจฉาการ (2558) สำรวจและศึกษาสถานภาพปัจจุบันและจัดเก็บรวบรวมข้อมูลของทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพทะเลบริเวณชายฝั่งทะเลในพื้นที่ปกปักพันธุกรรมพืชทางทะเล หมู่เกาะแสมสาร จังหวัดชลบุรี โดยการออกสำรวจและเก็บตัวอย่างจำนวน 11 ครั้ง ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2556 ถึงเดือนกรกฎาคม 2558 ผลการศึกษาพบทรัพยากรชีวภาพทั้งพืชและสัตว์ทะเลที่สามารถนำมาพัฒนาแหล่งเรียนรู้ประมาณ 200 ชนิด และจากการสำรวจข้อมูลนักท่องเที่ยวของเกาะแสมสาร เพื่อประเมินคุณภาพความเป็นนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จากสถิตินักท่องเที่ยวที่มาเยือนหมู่เกาะแสมสารหลังจากเปิดให้นักท่องเที่ยวได้เข้าเยี่ยมชมและร่วมกิจกรรมสันตนาการที่มีบริการบนเกาะ พบว่ามีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นในแต่ละปี โดยนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวในช่วงเดือนมกราคม-เมษายน

สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2551) ศึกษาระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิตบนเกาะพะล่อง จังหวัดพังงา ผลการศึกษา พบว่า แหล่งหญ้าทะเล และแนวปะการัง ซึ่งเป็นระบบนิเวศที่สำคัญในการเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ เป็นที่หลบภัยของสัตว์น้ำนานาชนิด รวมไปถึงสัตว์ทะเลหายาก เช่น พะยูน เต่าทะเล เป็นต้น

สรุปได้ว่า ความหลากหลายทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิต เป็นฐานของทรัพยากรที่สำคัญมากต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา และผู้วิจัยจึงนำแนวคิดความหลากหลายทางชีวภาพ มาประยุกต์ใช้กับงานวิจัยในด้านการป้องกันเผ่าระวัง การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ที่จะส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาซังน้อย จังหวัดพะเยา

แนวคิดพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

เยาเวภา สีละบุตร (2547) กล่าวว่า ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเป็นการศึกษาถึงเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ โดยมีจุดเริ่มต้นจากการที่เกิดสิ่งกระตุ้น (Stimulus) ที่ทำให้เกิดความต้องการสิ่งกระตุ้นผ่านเข้ามาในความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อจะได้รับอิทธิพลจากลักษณะต่าง ๆ ของผู้ซื้อ แล้วจะมีการตอบสนอง (Buyer's response) หรือ การตัดสินใจของผู้ซื้อ (Buyer's purchase decision) ดังภาพข้างล่างนี้ที่แสดงจุดเริ่มต้นของสิ่งกระตุ้น (Stimulus) ที่จะทำให้เกิดความต้องการก่อนถึงจะมีการทำให้เกิดการตอบสนอง (Response) ซึ่งเรา เรียกว่า S-R Theory โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สิ่งกระตุ้น (Stimulus) สิ่งกระตุ้นอาจเกิดขึ้นเองจากภายในร่างกาย (Inside Stimulus) และสิ่งกระตุ้นจากภายนอก (Outside Stimulus) นักการตลาดจะต้องสนใจและจัดสิ่งกระตุ้นภายนอก เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการผลิตภัณฑ์ สิ่งกระตุ้นถือว่าเป็นเหตุปัจจัยให้เกิดการซื้อสินค้า (Buying Motive) ซึ่งอาจใช้เหตุปัจจัยด้านเหตุผลและใช้เหตุปัจจัยให้ซื้อด้านจิตวิทยา (อารมณ์) ก็ได้ สิ่งกระตุ้น ภายนอกประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

1.1 สิ่งกระตุ้นทางการตลาด (Marketing Stimulus) เป็นสิ่งกระตุ้นที่นักการตลาดสามารถควบคุมและจัดให้มีขึ้นได้เป็นสิ่งกระตุ้นที่เกี่ยวข้องกับส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) ซึ่งประกอบด้วย

1.1.1 สิ่งกระตุ้นด้านผลิตภัณฑ์ (Product) เช่น ออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สวยงามเพื่อกระตุ้นความต้องการ

1.1.2 สิ่งกระตุ้นด้านราคา (Price) เช่น การกำหนดราคาสินค้าให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์โดยพิจารณาจากค่าเป้าหมาย

1.1.3 สิ่งกระตุ้นด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Distribution หรือ Place) เช่น จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้ทั่วถึงเพื่อให้ความสะดวกแก่ผู้บริโภคซึ่งถือว่าเป็นการกระตุ้นการซื้อ

1.1.4 สิ่งกระตุ้นด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) เช่น การโฆษณา สม่่าเสมอ การใช้ความพยายามของพนักงานขาย การลด แลก แจก แถม การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคล ทั่วไป เหล่านี้ถือว่าเป็นสิ่งกระตุ้นความต้องการซื้อ

1.2 สิ่งกระตุ้นอื่น ๆ (Other Stimulus) เป็นสิ่งกระตุ้นความต้องการของผู้บริโภคที่นอก องค์กร ซึ่งบริษัทไม่สามารถควบคุมได้ สิ่งกระตุ้นเหล่านี้ได้แก่

1.2.1 สิ่งกระตุ้นทางเศรษฐกิจ (Economic) เช่น ภาวะเศรษฐกิจ รายได้ของผู้บริโภค เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลต่อความต้องการของบุคคล

1.2.2 สิ่งกระตุ้นทางเทคโนโลยี (Technological) เช่น เทคโนโลยีใหม่ด้านฝาก และ ถอนอัตโนมัติ สามารถกระตุ้นความต้องการให้ใช้บริการของธนาคารมากขึ้น

1.2.3 สิ่งกระตุ้นทางกฎหมายและการเมือง (Law and Political) เช่น กฎหมาย เพิ่มลด ภาษีสินค้าใดสินค้าหนึ่ง จะมีอิทธิพลต่อการเพิ่มหรือลดความต้องการของผู้ซื้อ

1.2.4 สิ่งกระตุ้นทางวัฒนธรรม (Cultural) เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยใน เทศกาลต่าง ๆ จะมีผลกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการซื้อสินค้าในเทศกาลนั้น ๆ

2. กล่องดำหรือความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ (Buyer's Black Box) ความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ เปรียบเสมือนกล่องดำ (Black Box) ซึ่งผู้ผลิตหรือผู้ขายไม่สามารถทราบได้ จึงต้อง พยายามค้นหา ความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ ความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อได้รับอิทธิพลจากลักษณะ ของผู้ซื้อและกระบวนการ ตัดสินใจของผู้ซื้อ

2.1 ลักษณะของผู้ซื้อ (Buyer Characteristics) ลักษณะของผู้ซื้อมีอิทธิพลจาก ปัจจัย ต่าง ๆ คือ ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านจิตวิทยา ซึ่งเป็นปัจจัยที่มี อิทธิพลพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภค

2.1.1 ปัจจัยด้านวัฒนธรรม (Cultural Factors) วัฒนธรรมเป็นสัญลักษณ์ และสิ่งที่ มนุษย์สร้างขึ้น โดยเป็นที่ยอมรับจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง เป็นตัวกำหนดและ ควบคุมพฤติกรรมของ มนุษย์ในสิ่งหนึ่ง ค่านิยมในวัฒนธรรมจะกำหนดลักษณะของสังคมและ กำหนดความแตกต่างของสังคม หนึ่งจากสังคมอื่น วัฒนธรรมเป็นสิ่งกำหนดความต้องการและ พฤติกรรมของบุคคล ตัวอย่างการ เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของสังคมไทย คือ สตรีมีบทบาทใน สังคม เช่น บทบาททางการเมืองและทำงาน หนักขึ้น และมีอำนาจทางเศรษฐกิจมากขึ้น บุคคล มีความห่วงใยในสุขภาพมากขึ้น เป็นต้น โดย วัฒนธรรมแบ่งออกเป็นวัฒนธรรมพื้นฐาน วัฒนธรรมกลุ่มย่อย และชั้นของสังคม

2.1.2 ปัจจัยด้านสังคม (Social Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและมี อิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อโดยลักษณะทางสังคม ประกอบด้วย กลุ่มอ้างอิง ครอบครัว บทบาทและ สถานะของผู้ซื้อ

2.1.3 ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factors) การตัดสินใจของผู้ซื้อได้รับ อิทธิพลจาก ส่วนบุคคลทางด้านต่าง ๆ ได้แก่ อายุ ขั้นตอนวัฏจักรชีวิตครอบครัว อาชีพ โอกาสทางเศรษฐกิจ การศึกษา รูปแบบการดำรงชีวิต บุคลิกภาพและแนวความคิดส่วนบุคคล

2.1.4 ปัจจัยทางจิตวิทยา (Psychological Factors) การเลือกซื้อของบุคคล ได้รับ อิทธิพลจากปัจจัยด้านจิตวิทยา ซึ่งถือเป็นปัจจัยภายในผู้บริโภค ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อและการใช้สินค้า ปัจจัยภายในประกอบด้วย การจูงใจ การรับรู้ การเรียนรู้ ความเชื่อถือและทัศนคติ บุคลิกภาพและแนวความคิดของตนเอง

2.2 กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (Buyer's Decision Process) ประกอบด้วย ขั้นตอนการรับรู้ ความต้องการ (ปัญหา) การค้นข้อมูล การประเมินผลทางเลือก การตัดสินใจซื้อและ พฤติกรรมภายหลังการซื้อ

3. การตอบสนองของผู้ซื้อ (Buyer's Response) หรือการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค หรือผู้ซื้อ (Buyer's Purchase Decision) ได้แก่

3.1 การเลือกผลิตภัณฑ์ (Product Choice) ตัวอย่าง การเลือกผลิตภัณฑ์อาหาร เข้าที่ เลือก คือ นมสดกล่อง บะหมี่สำเร็จรูป ขนมปัง

3.2 การเลือกตราสินค้า (Brand Choice) ตัวอย่าง ถ้าผู้บริโภคเลือกนมสดกล่อง จะเลือกยี่ห้อ โฟร์โมส มะลิ เป็นต้น

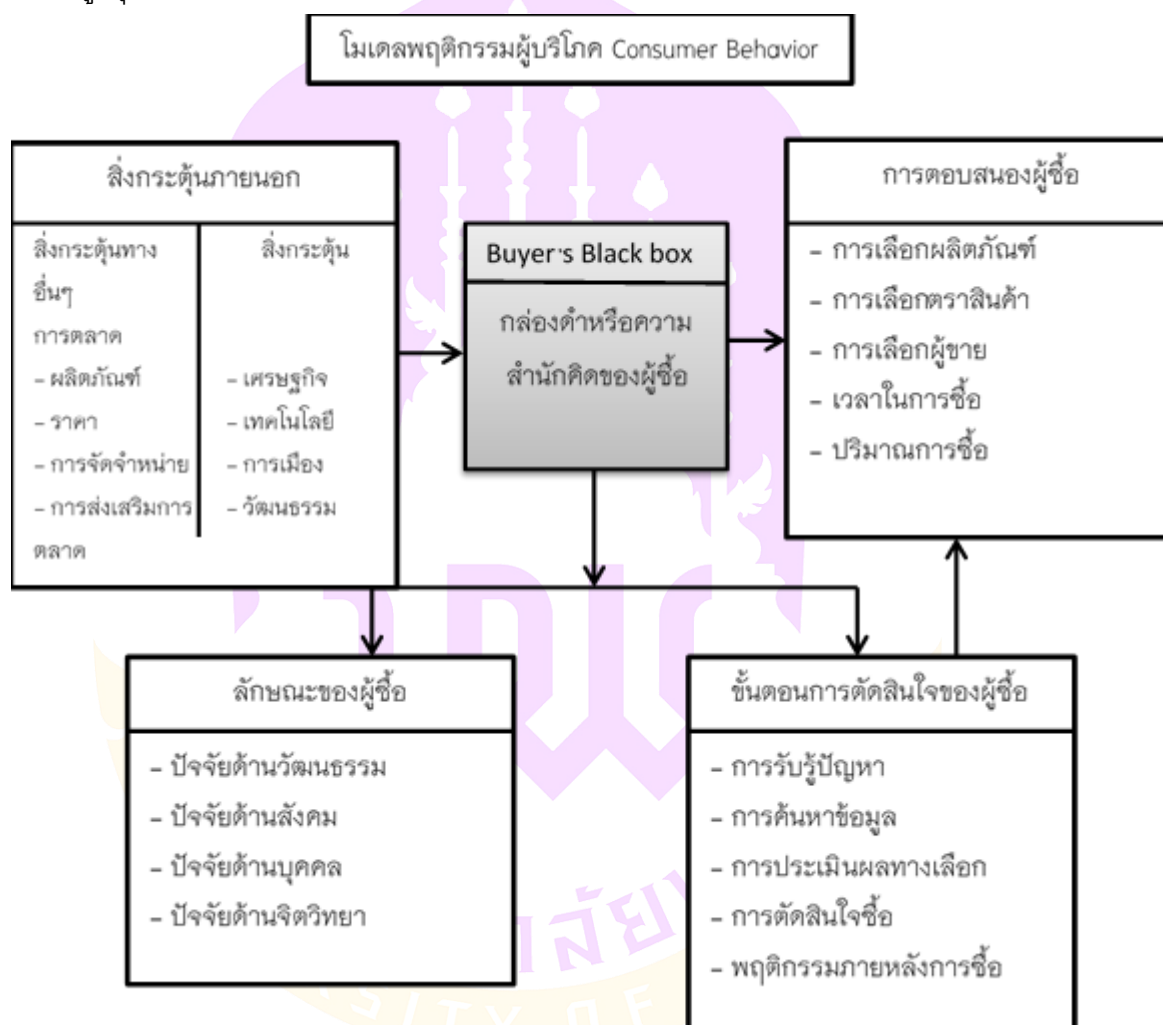
3.3 การเลือกผู้ขาย (Dealer Choice) ตัวอย่าง ผู้บริโภคจะเลือกจาก ห้างสรรพสินค้าใด หรือร้านค้าใกล้บ้านร้านใด

3.4 การเลือกเวลาในการซื้อ (Purchase Timing) ตัวอย่าง ผู้บริโภคจะเลือกเวลา เข้า กลางวัน หรือเย็น ในการซื้อนมกล่อง

3.5 การเลือกปริมาณซื้อ (Purchase Amount) ตัวอย่าง ผู้บริโภคจะเลือกว่าจะซื้อหนึ่ง กล่อง ครึ่งโหล หรือหนึ่งโหล เป็นต้น

ในงานวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยานำเอาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว มาประยุกต์ใช้ในงานในการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา เพื่อให้ได้แนวทางในการจัดการการท่องเที่ยว ทั้งนี้ในการจะสอบถามความต้องการของนักท่องเที่ยวต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีผลต่อการ

พฤติกรรมซึ่งแสดงออกผ่านทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยต้องมีปัจจัยที่สำคัญ คือ เงิน และ เวลา ดังนั้น การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวทำให้ทราบถึงความต้องการของผู้มาเยือนว่าเขาต้องการซื้อบริการท่องเที่ยวอะไร ต้องการซื้อบริการเมื่อไร ต้องการซื้อบริการที่ไหน อะไรเป็นสิ่งจูงใจที่ทำให้เขาเดินทางท่องเที่ยวความถี่ในการใช้บริการและประเมินบริการเหล่านั้นเป็นอย่างไร ผู้ให้บริการควรศึกษาเรียนรู้ทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวเพื่อทำให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด

ภาพ 3 แสดงรูปแบบพฤติกรรมการซื้อและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค

ที่มา : Kotler, Philip. (1997). Marketing Management Analysis, Planning. Implementation and Control P. 172 9th ed. New Jersey: A simon & Schuster Company

แนวคิดความคิดเห็นของนักทอ่งเที่ยว

ความหมายเกี่ยวกับความคิดเห็น

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็น มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับความคิดเห็นไว้หลายท่าน ดังนี้

สงวน คำรศ (2551) กล่าวว่าความคิดเห็นเป็นการแสดงออกโดยการพูดหรือเขียนเกี่ยวกับทัศนคติหรือความเชื่อหรือค่านิยมของบุคคล ความคิดเห็นไม่เหมือนทัศนคติตรงที่ไม่จำเป็นต้องแสดงความรู้ อารมณ์หรือการแสดงพฤติกรรมที่จะตอบสนองต่อสิ่งหนึ่งเป็นคำพูดพร้อมเหตุผลที่บุคคลคิดขึ้นมาและถ้าไม่มีคนเห็นด้วยก็อาจเปลี่ยนคำพูดดังกล่าวได้ ดังนั้นบุคคลที่มีทัศนคติหรือความเชื่อหรือค่านิยม อย่างไรก็ดีอย่างหนึ่ง แต่ถ้าไม่แสดงความคิดเห็นออกมาก็จะไม่มีบุคคลใดทราบเลยว่าบุคคลนั้นมีทัศนคติความเชื่อหรือค่านิยมเช่นใด

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2540) กล่าวไว้ว่า อายุมีผลต่อความคิดเห็นของบุคคลส่วนใหญ่ มักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไปยากซึ่งทำให้ผลต่อความคิดเห็นของเขาเอง นอกจากอายุแล้วยังมีตัวแปรอื่น ๆ อีกมากมายเช่น ปฏิกริยาของบุคคลต่อสิ่งเร้าข่าวสาร เป็นต้น บุคคลที่แตกต่างกันจะมีปฏิกริยาไม่เหมือนกันผลที่จะมีต่อการเปลี่ยนแปลงความคิดย่อมแตกต่างกันไปด้วย

จำลอง เงินดี (2544) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในลักษณะที่ไม่ลึกซึ้งเหมือนทัศนคติ ความคิดเห็นนั้นอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการแสดงออกของทัศนคติก็ได้ สังเกตและวัดได้จากคนแต่มีส่วนที่แตกต่างไปจากทัศนคติตรงที่ทัศนคตินั้นเจ้าตัวอาจจะตระหนักหรือไม่ตระหนักก็ได้

สรุปได้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกที่เกิดจากความรู้สึกภายในต่าง ๆ ซึ่งความรู้สึกภายในนั้นอาจเป็นเพียงเจตคติหรือความเชื่อหรือความนิยม หรือถ้าจะกล่าวในลักษณะของพฤติกรรมในแง่ของจิตวิทยาก็กล่าวได้ว่าเจตคติ ความเชื่อ

ความสำคัญของความคิดเห็น

ความคิดเห็นของมนุษย์มีความสำคัญเป็นอย่างมาก จึงมีนักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของความคิดเห็นไว้ดังนี้

จิตรจำนง สุภาพ (2544) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของความคิดเห็นว่า ความคิดเห็นมีอิทธิพลครอบงำและมีบทบาทกำหนดวิถีชีวิตและสังคมของมนุษย์เป็นอย่างมาก สามารถพัฒนาชีวิตสังคม หรือมนุษยชาติทั้งหมดไปสู่ความเจริญงอกงามหลุดพ้น หรือนำไปสู่ความเสื่อม ความพินาศก็ได้ดังจะมองเห็นในชีวิตของบุคคล ทิฐิ (ความเห็น) เป็นตัวชักจูง และกำหนดวิถีชีวิตทั้งในด้านรับเข้าและด้านแสดงออกกล่าวคือ จะมองเห็นโลกและชีวิตเป็นอย่างไร

และจะปฏิบัติต่อโลกและชีวิตนั้นอย่างไร เริ่มตั้งแต่การแปลความหมายของประสบการณ์ที่รับเข้ามาใหม่อย่างไร จะตีค่าจะตัดสินวินิจฉัยอย่างไร จะหันไปหาหรือเลือกรับสิ่งใด ส่วนใดในแง่ใด จะเห็นด้วยหรือไม่ จะอยู่ฝ่ายใด และชักนำแนวความคิด การพูด การกระทำที่จะสนองตอบได้ แสดงปฏิกิริยาออกไปเองว่าจะเอาอย่างไรพูดหรือทำอย่างไรกับบุคคล สิ่งของ สภาพแวดล้อม หรือสถานการณ์นั้น ๆ พร้อมทั้งสร้างเหตุผลประกอบสำหรับการที่จะพูดจะทำเช่นนั้น

สรุปได้ว่า ความสำคัญของความคิดเห็น คือ ความคิดเห็นเป็นการศึกษาความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ซึ่งแต่ละบุคคลจะแสดงออกความเชื่อและความรู้สึกใด ๆ ออกมาโดยการพูดหรือการเขียน เป็นต้น การสำรวจความคิดเห็นจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานด้านต่าง ๆ เพราะจะทำให้การบริหารงาน เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถ้าจะให้สำเร็จและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

หลักการวัดความคิดเห็น

ในเรื่องของการวัดความคิดเห็นนั้นได้มีผู้ให้หลักการไว้แตกต่างกัน ดังนี้

ศรีอัมพร ปานพรหม (2551) ได้กล่าวว่าการวัดความคิดเห็นโดยทั่วไปจะต้องมีองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ บุคคลที่จะถูกวัดสิ่งเร้าที่มีการตอบสนองซึ่งจะออกมาในระดับต่าง ๆ มากน้อย วิธีวัดความคิดเห็นนั้นโดยมากจะใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์โดยให้ผู้ตอบคำถามเลือกตอบแบบสอบถาม และผู้ถูกวัดจะเลือกตอบตามความคิดเห็นของตนในเวลานั้น การใช้แบบสอบถามสำหรับวัดความคิดเห็น และระบุให้ผู้ตอบตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยเกี่ยวข้องกับข้อความที่กำหนดให้ ซึ่งข้อความแต่ละข้อความจะมีความคิดเห็นเลือกตอบโดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ดวงเพ็ญ ทุดหิต (2550) ได้กล่าวถึงหลักการวัดความคิดเห็นว่ามาตรวัดเจตคติหรือทัศนคติหรือความคิดเห็นที่นิยมใช้อย่างแพร่หลายมี 4 วิธีคือ 1. วิธีคิดแบบสเกลวัดความต่างทางศัพท์ (S-D Scale = Semantic Differential Scale) เป็นวิธีวัด ทัศนคติหรือความคิดเห็นโดยอาศัยคุณสมบัติที่มีความหมายตรงกันข้าม เช่น ดี-เลว ชยัน-ชี้เกียจ เป็นต้น 2. วิธีลิเคิร์ทสเกล (Likert Scale) เป็นวิธีสร้างมาตรวัดทัศนคติ หรือความคิดเห็นที่นิยมกันมากที่สุดเพราะเป็นวิธีสร้างมาตรวัดที่ง่าย ประหยัดเวลา ผู้ตอบเวลา ผู้ตอบแบบ สามารถแสดงทัศนคติในทางที่ชอบหรือไม่ชอบ โดยยึดอันดับความชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งอาจมีคำตอบให้เลือก 5 หรือ 4 คำตอบ และให้คะแนน 5 4 3 2 1 หรือ -2 -1 0 1 2 ตามลำดับ 3. วิธีกัทแมนสเกล (Guttman Scale) เป็นวิธีสร้างมาตรวัดทัศนคติ หรือความคิดเห็นในแนวเดียวกัน และสามารถจัดอันดับ

ทัศนคติสูง-ต่ำ แบบเปรียบเทียบกันและ กันได้อย่างต่างสุดหรือสูงสุดและแสดงถึงการสะสมของข้อความคิดเห็น 4. วิธีเทอร์สโตนสเกล (Thurstone Scale) เป็นวิธีการสร้างมาตรวัดออกเป็น ปริมาตรแล้ว เปรียบเทียบตำแหน่งความคิด หรือทัศนคติไปในทางเดียวกัน และเสมือนเป็น Scale ที่มีช่วงห่างกัน

จิตรจำนง สุภาพ (2544) ได้กล่าวว่า ลักษณะของความคิดเห็นที่ดี ความคิดที่ดีจนถึงขั้นเกิดปัญหา ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ คือ การใช้ความคิดถูกวิธี การรู้จักคิด การคิดเป็นการคิดที่มีระบบระเบียบ กล่าวโดยรวมๆ ก็คือ หมายถึง การรู้จักมอง รู้จักพิจารณาสิ่งหลายตามทีสิ่งนั้น ๆ มันเป็นของมัน คิดหาเหตุผล ค้นหาต้นตอหรือต้นเค้า สืบสาวให้ตลอดสาย และแยกแยะสิ่งนั้น ๆ หรือปัญหานั้น ออกให้เห็นตามสภาวะและตามความสัมพันธ์สืบทอดเหตุแห่งปัจจัยโดยไม่เอาต้นเหตุหาอุปาทานของตนเข้าไปเกี่ยวข้อง

วิเชียร เกตุสิงห์ (2524) ได้กล่าวถึงหลักการวัดความคิดเห็นว่า การใช้แบบสอบถามสำหรับวัดความคิดเห็นจะต้องระบุให้ผู้ตอบ ตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความที่กำหนดให้ แบบสอบถามประเภทนี้นิยมสร้างตามแนวคิดของลิเคอร์ท ซึ่งแบ่งน้ำหนักความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วยมาก เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนการให้คะแนนขึ้นอยู่กับใจความว่าจะเป็นปฏิฐาน (Positive) หรือนิเสธ (Negative) นอกจากนี้ ในการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นนั้น สิ่งที่มีอิทธิพลที่ทำให้ความคิดเห็นแตกต่างกันประกอบด้วย

1. การอบรมของครอบครัว อิทธิพลของครอบครัวมีมากกว่าปัจจัยอื่น ๆ เพราะครอบครัวเป็นสถาบันสังคมแห่งแรกของบุคคล
2. กลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้อง บุคคลเมื่ออยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใดก็จะมีความคิดเห็นทางเดียวกันและสังคมนั้น ๆ กลุ่มเป็นส่วนผลักดันให้บุคคลมีการเรียนรู้
3. วัฒนธรรม ประเพณี บุคคลเมื่อได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมและประเพณีย่อมปฏิบัติไปตามวัฒนธรรมและประเพณีนั้น ๆ และมักจะมีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมและประเพณีของตนไปในทางที่ดี
4. การศึกษา ระดับการศึกษามีอิทธิพลมากต่อการแสดงความคิดเห็นเพราะเป็นการจัดประสบการณ์ให้กับบุคคล
5. สื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลมากต่อการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นของบุคคล เพราะจะเป็นสื่อในการสร้างความคิดเห็นด้านบวกและด้านลบได้

สรุปได้ว่า หลักการวัดความคิดเห็น คือ บุคคลที่จะถูกวัดสิ่งเร้าที่มีการตอบสนองซึ่งจะออกมาในระดับต่างมากน้อย วิธีวัดความคิดเห็นนั้นโดยมากจะใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์การใช้แบบสอบถามสำหรับวัดความคิดเห็น และระบุให้ผู้ตอบ ตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยเกี่ยวข้องกับข้อความที่กำหนดให้ ซึ่งข้อความแต่ละข้อความจะมีความคิดเห็นเลือกตอบ โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ข้อมูลบริบทพื้นที่

ประวัติความเป็นมาของตำบลผาซำน้อย

องค์การบริหารส่วนตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา (2562) การอพยพของชาวเขาเผ่าอิ้วเมี่ยน (เย้า) และเผ่าม้งเข้ามาในประเทศไทยนั้น มีการอพยพจากมณฑลยูนนานอพยพลงสู่มณฑลลาวงสี จากมณฑลลาวงสีสู่มณฑลยูนนาน จากมณฑลยูนนานอพยพลงสู่ประเทศเวียดนาม ลงสู่ประเทศลาวและลงสู่ประเทศไทยในรัชกาลที่ 6 กลุ่มแรกที่เข้าประเทศไทยคือกลุ่มของนายจันควร แซ่เต๋น (พญาศิริ ศรีสมบัติ) เข้ามาช่องทางนี้แขวงไชยบุรีซึ่งเป็นดินแดนติดต่อกับระหว่างประเทศลาวกับประเทศไทยที่อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน และได้รับอนุญาตจากเจ้าเมืองน่านให้ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ดอยวาว จังหวัดน่านปัจจุบันนี้ พร้อมด้วยพี่น้องชาวม้งและต่อมาได้รวบรวมเงินซื้อพื้นที่บนภูเขาทั้งหมดเป็นที่อยู่อาศัยและทำกิน ตั้งแต่บริเวณดอยวาวจนถึงบริเวณอำเภอเชียงของจังหวัดเชียงราย จากเจ้าเมืองน่าน เจ้าเมืองน่านก็ตกลงและยังตั้งนายจันควร แซ่เต๋น เป็นผู้นำของชนเผ่าทั้งสอง มอบอำนาจการปกครองชาวเขาทั้งหมดให้ปกครองต่อมาจึงแต่งตั้งให้พญาศิริ ศรีสมบัติ และได้อาศัยอยู่ที่ดอยวาวบริเวณดอยผาซำน้อยในปัจจุบันนี้ เป็นเวลานานถึง 44 ปีต่อมาตั้งเป็นตำบลผาซำน้อย

ต่อมาได้อพยพมาอยู่บริเวณบ้านปางหมูบริเวณใกล้ ๆ กับศาลาพักร้อนทางแยกขึ้นบ้านน้ำคะ-สายก้วยปัจจุบันนี้ เป็นเวลานานประมาณ 8-9 ปี และพญาศิริ ศรีสมบัติก็ได้เสียชีวิตที่นี่ และมีโรคภัยไข้เจ็บระบอบหนัก จึงได้อพยพขึ้นไปตั้งถิ่นฐานบนดอยภูลังกาโดยการนำของท้าวหล้า ซึ่งเป็นบุตรชายของพญาศิริ ศรีสมบัติจนถึง พ.ศ.2510 ต่อมาเมื่อผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์เข้ามาปลุกระดมชวนเชื้อให้เผ่าม้งและเผ่าเย้าเข้าเป็นพรรคพวกที่บ้านแม่หม้อกับบ้านน้ำคะ-सानก้วย ซึ่งเป็นหมู่บ้านของพี่น้องม้ง ใกล้ ๆ เชียงดอยภูลังกา และเป็นที่ตั้งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเบ็ตตี้คูเม่นมาก่อนหลังจากถูกผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์เข้ามาปลุกระดมชวนเชื้อทำให้พี่น้องหมู่บ้านแม่หม้อกับน้ำคะ-सानก้วย บางส่วนก็เข้าป่าจับอาวุธต่อสู้กับทางราชการจึงทำให้ราษฎรบ้านน้ำคะ-सानก้วยที่ไม่เข้าร่วมขบวนการดังกล่าว ลงมาตั้งถิ่นฐานที่ปางค่าได้ไม่นานก็เกิดเหตุการณ์ไม่สงบมีการต่อสู้รบกัน จึงอพยพหนีลงไปที่บ้านสะะ บ้าน

หนองบัว ซึ่งเป็นหมู่บ้านคนพื้นราบและต่อมาจึงอพยพกลับถิ่นฐานที่บ้านใหม่ปางค่า บ้านปางค่าเหนือจนถึงทุกวันนี้

ลักษณะทางสังคม

ชุมชนของเมียนในอดีตนั้นพึ่งตนเองค่อนข้างสูง ทั้งในด้านการดำรงชีวิต และการจัดการภายในชุมชน จะมีตำแหน่งฝ่ายต่าง ๆ ที่มีความสำคัญ และเกี่ยวกับการจัดการชุมชน ครอบครัวของชาวเมียนเป็นครอบครัวที่ขยาย มีสมาชิกในครอบครัวมาก เพราะถือว่าเป็นแรงงานสำคัญ หัวหน้าครอบครัว คือ ผู้อาวุโสสูงสุด อาจเป็นปู่หรือพ่อ โดยมีบุตรชายคนโตเป็นผู้สืบสกุลคนต่อไป เมื่อมีการแต่งงานฝ่ายชายจะเป็นฝ่ายเสียค่าสินสอด และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ผู้หญิงเมียนจะออกจากตระกูลเดิมของตน โดยเลิกใช้แซ่เดิมของตน เปลี่ยนมานับถือผี และใช้แซ่ของสามี และไปอยู่บ้านสามีด้วย แต่มีข้อยกเว้นฝ่ายชายไม่มีทรัพย์มากพอที่จะจ่ายค่าสินสอด รวมทั้งค่าเลี้ยงแขก จึงยอมไปอยู่ฝ่ายหญิงแทนอาจเป็นเวลา 15-20 ปี จึงนำภรรยาไปอยู่ด้วยได้ หรือในกรณีที่ฝ่ายหญิงจะต้องดูแลพ่อแม่ฝ่ายหญิง จะต้องจ่ายค่าทรัพย์เป็นจำนวนมากแก่ฝ่ายชาย เพื่อที่จะเอาฝ่ายชายมาอยู่รวมครัวเรือน เพราะถือว่าเป็นแรงงานสำคัญเพิ่มขึ้น และฝ่ายชายจะต้องใช้ตระกูลของฝ่ายหญิง เมื่อมีลูกชาย ลูกชายจะต้องใช้สกุลของแม่ จากนั้นจะกลับสู่ระบบการสืบตระกูลของฝ่ายชายดั้งเดิม

ด้านกายภาพ

ที่ตั้งของหมู่บ้านหรือชุมชนหรือตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลผาซำน้อย ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอปาง ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ 37 กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข 1092 มีพื้นที่ประมาณ 215,312.50 ไร่ หรือประมาณ 344.5 ตารางกิโลเมตร

มีอาณาเขต ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลแม่ลาว อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลขุนควร อำเภอปาง จังหวัดพะเยา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลยอด อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลจิม อำเภอปาง จังหวัดพะเยา

ลักษณะภูมิประเทศ

โดยทั่วไปเป็นป่าไม้และเทือกเขาสูงชัน วางตัวอยู่ในแนวตะวันออก-และตะวันตก สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 900-1,720 เมตร ทางทิศเหนือมีเทือกเขาผีปันน้ำ เป็นแหล่งกำเนิดมาน้ำหลายสาย ได้แก่ แม่น้ำยม แม่น้ำน่าน ซึ่งเป็นแนวเขาธรรมชาติ

โดยมียอดคดอยกสูงกาเป็นยอดสูงที่สุด ซึ่งสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 1,720 เมตร มีภูมิเขาประมาณร้อยละ 90 ของพื้นที่

ลักษณะของไม้และป่าไม้

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าดงดิบเขาและดงดิบริมห้วย ประมาณร้อยละ 63 มีพันธุ์ไม้เด่นได้แก่ไม้ในวงศ์ไม้ก่อ เช่น ก่อใบเลื่อม ก่อแป้น ก่อลิ้มและก่อหรั่ง ทะไล้ ก่ายาน นางพญาเสือโคร่ง และก่าลังเสือโคร่ง เป็นต้น ป่าโปร่ง ประมาณร้อยละ 21 มีพันธุ์ไม้เด่นที่พบได้แก่ ทะไล้ ไม้ก่อ ค่าหุด ช่าแป้นปอเลียงฝ้าย กางหลวง และเป็นทุ่งหญ้าประมาณร้อยละ 16 มีพันธุ์ไม้จำพวกหญ้าคา เล้าหญ้าพง แซม และสาบแล้งสาบกา เป็นต้น

ด้านการเมืองและการปกครอง

เขตการปกครอง

จำนวนหมู่บ้านในเขตพื้นที่รับผิดชอบ จำนวน 7 หมู่บ้าน 8 หย่อม คือ

หมู่ที่ 1 บ้านปางค่า	หมู่ที่ 4 บ้านปางมะโอ
หมู่ที่ 2 บ้านห้วยกอก	หมู่ที่ 4 หย่อมบ้านห้วยเฟื่อง
หมู่ที่ 2 หย่อมบ้านห้วยเอี่ยน	หมู่ที่ 5 บ้านน้ำตม
หมู่ที่ 2 หย่อมบ้านสนามเหนือ	หมู่ที่ 6 บ้านปางค่าเหนือ
หมู่ที่ 2 หย่อมบ้านสนามใต้	หมู่ที่ 6 หย่อมบ้านน้ำคะ
หมู่ที่ 2 บ้านน้ำปุก	หมู่ที่ 7 บ้านสิบสองพัฒนา
หมู่ที่ 3 บ้านปางพริก	หมู่ 7 หย่อมบ้านมิ่งใหม่
หมู่ที่ 3 หย่อมบ้านห้วยอ่วม	

ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนประชากร

มีประชากร รวมทั้งสิ้น 5,742 คน แยกเป็นชาย 2,825 คน เป็นหญิง 2,917 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 16.67 คนต่อตารางกิโลเมตร (ข้อมูลเดือนตุลาคม พ.ศ. 2559) ช่วงอายุ และจำนวนประชากร

ช่วงอายุ 0 – 5 ปี	ชาย 265 คน	หญิง 253 คน
ช่วงอายุ 6 – 12 ปี	ชาย 392 คน	หญิง 362 คน
ช่วงอายุ 13 – 18 ปี	ชาย 295 คน	หญิง 280 คน
ช่วงอายุ 19 – 30 ปี	ชาย 596 คน	หญิง 629 คน
ช่วงอายุ 31 – 60 ปี	ชาย 1057 คน	หญิง 1108 คน
ช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป	ชาย 220 คน	หญิง 285 คน

สภาพทางสังคม

การศึกษา

โรงเรียนบ้านใหม่ปางค่าภูลังกาอนุสรณ์
โรงเรียนราชานุเคราะห์
โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเบ็ดเต็ดูเมน
โรงเรียนมัธยมศึกษา (ขยายโอกาส) 2 แห่ง
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน (ศคช) 8 แห่ง

สาธารณสุข

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปางค่า 1 แห่ง
ศูนย์สาธารณสุขชุมชนบ้านลิปสองพัฒนา 1 แห่ง
ศูนย์สาธารณสุขชุมชนบ้านปางมะโอ 1 แห่ง

ระบบบริการพื้นฐาน

การคมนาคมขนส่ง

เส้นทางแรก (ทางหลวงหมายเลข 1148) เดินทางจากอำเภอเมืองเชียงรายตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1148 ถึงอำเภอเทิง ระยะทาง 64 กิโลเมตร จากอำเภอเทิงถึงอำเภอเชียงคำ 26 กิโลเมตร ไปบ้านทุ่งหล่มใหม่ 8 กิโลเมตร แล้วเลี้ยวซ้ายไปทางทิศเหนือถึงบ้านแฮะ 12 กิโลเมตร เลี้ยวขวาไปอีก 5 กิโลเมตรแล้วเลี้ยวซ้ายไปทางทิศเหนือถึงวนข 12 กิโลเมตร รวมระยะทางทั้งหมด 127 กิโลเมตร

เส้นทางที่สอง (ทางหลวงหมายเลข 1092) เดินทางจากจังหวัดพะเยาผ่านอำเภอปงถึงแยกทางเข้าอำเภอเชียงคำตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1148 เลี้ยวซ้ายไปทางทิศเหนือถึงวนข 12 กิโลเมตร รวมระยะทาง 119 กิโลเมตร

เส้นทางที่สาม (ทางหลวงหมายเลข 1080) เดินทางจากอำเภอเมืองน่านถึงอำเภอท่าวังผาตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1080 ระยะทาง 43 กิโลเมตร เดินทางไปทางเหนือแล้วเลี้ยวขวาไปอำเภอสองแควตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1148 ระยะทาง 33 กิโลเมตร จากอำเภอสองแควถึงอำเภอเชียงคำแล้วเดินทางต่อไปถึงวนข 71 กิโลเมตร รวมระยะทางทั้งหมด 147 กิโลเมตร

การไฟฟ้า

จำนวนหมู่บ้านที่มีไฟฟ้าเข้าถึง 7 แห่ง
จำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ 963 ครัวเรือน

จำนวนครัวเรือนที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ 212 ครัวเรือน

ระบบเศรษฐกิจ

การเกษตร

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำสวน ทำไร่ และการเลี้ยงสัตว์ ประมาณร้อยละ 90 เป็นสวนล้นจี่ สวนส้มบ้างเล็กน้อย ส่วนการทำไร่ส่วนมากจะเป็นไร่ข้าว และไร่ข้าวโพด ส่วนที่เหลือจะเป็นการปลูกพืชผักสวนครัว เช่น ผักคะน้า กะหล่ำปลี สำหรับการเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภค

การท่องเที่ยว

1. ดอยภูลังกา (ภูเทวดา ฟินจาเบาะ) เป็นสันเขาแคบ ๆ ด้านตะวันตกเป็นดงดิบเขา ด้านทิศตะวันออกเป็นหน้าผาสูงชัน มีหุบเขาปกคลุมและลมพัดแรง เมื่อขึ้นไปบนยอดดอยชมพระอาทิตย์ขึ้นและทะเลหมอกยามเช้าได้สวยงามและสามารถมองเห็นประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้
2. น้ำตกหลายแห่งในเส้นทางสู่ภูลังกา ได้แก่ น้ำตกลานชัน, น้ำตกปางมะโอ น้ำตกวังพญานาค
3. ถ้ำต่าง ๆ ซึ่งมีความสวยงามไม่เป็นรองที่ใดในอำเภอ
4. จุดยุทธศาสตร์ หรือสนามรบในอดีต ที่ยังหลบเหลืออยู่ เช่น หลุมหลบภัย

ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม

การนับถือศาสนา

ชาวม้งมีการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษ สิ่งศักดิ์สิทธิ์เกี่ยวกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่อยู่บนฟ้า ในลำน้ำ ประจำต้นไม้ ไร่ นา ฯลฯ ชาวม้งจะต้องเช่นสิ่งของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ เหล่านี้ปีละครั้ง ส่วนชาวเมี่ยนส่วนใหญ่จะนับถือเทพยดา วิญญาณบรรพบุรุษ และวิญญาณทั่วไปทุกบ้านจะมีหิ้งบูชา เป็นที่สิงสถิตของวิญญาณบรรพบุรุษ และมีความเชื่อในเรื่องที่อยู่เหนือธรรมชาติ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตลอดจนการนับวันเดือนปี สิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน โชคลางและการทำนายพิธีกรรมที่สำคัญ

ประเพณีและงานประจำปี

ประเพณีและพิธีกรรมของชนเผ่าอิวเมี่ยน (เย้า)

- ประเพณีปีใหม่ (เจี้ยเซียงเฮียง)
- ประเพณีสารทจีน (เข้าพรรษา / เจี้ยเจียนเฟย)
- ประเพณีการแต่งงาน (ตองจา)
- ประเพณีบวช (กว่าตังและโต้วไซ)

- ประเพณีงานฉาปนกิจศพ (เมียนไตโจซัวชิน)- ประเพณีงานขึ้นบ้านใหม่ (เพียะเซียงวงเป้าว)
- ประเพณีตีมน้ำสาบาน (ไฮ้ปอวมจ่วย) - ประเพณีอาบไฟ ลุยไฟ (เซียวแหง)

ประเพณีและพิธีกรรมของชนเผ่าม้ง

- ประเพณีแต่งงาน - ประเพณีขึ้นปีใหม่หรือฉลองปีใหม่
- ประเพณีกินข้าวใหม่ของม้ง - ความเชื่อเรื่องการทำผี หรือการลงผี (การอ้วนึ่ง)
- ความเชื่อเรื่องการรักษาคนตกใจ (การไล่เจง)- ความเชื่อเรื่องการรักษาด้วยการเป่าน้ำ (การเข้อแต่ะ)
- ความเชื่อเรื่องการปิดกวาดสิ่งไม่ดีออกไป (การหรือฮู้)- ความเชื่อเรื่องหมูประตู่ผี (ฮื้อะบั่วจ๋อง)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภาษาของเมียน จัดอยู่ในภาษาตระกูลจีนทิเบตสาขาแม้ว - เย้า ภาษาพูดของเมียนพัฒนาจากกลุ่มภาษาหนึ่งของชาวหมานและแพร่กระจายสู่เขตต่าง ๆ ตามท้องถิ่นที่มีชาวเมียนอพยพไปถึง ภาษาเมียนได้กระจายไปทั่วเขตมณฑลกวางสี กวางตุ้ง กุ้ยจิ๋ว ฮุนหนาน จากการติดต่อกับชนเผ่าอื่น ๆ เป็นระยะเวลาานานจึงทำให้ภาษาในปัจจุบันผ่านการพัฒนากลายเป็นภาษาถิ่นย่อย 3 ภาษา คือ ภาษาเมียน ภาษาปู้นุ และภาษาลักจา สำหรับภาษาเขียนของเมียนมักจะมีความเห็นโดยทั่วไปว่าชาวเมียนมีแต่ภาษาพูด ไม่มีภาษาเขียนจึงได้ยืมภาษาอันมาใช้ ชาวเมียนที่รู้ภาษามีไม่มากนักแต่ แต่ภาษาอันก็ยังมีบทบาทและอิทธิพลต่อชนชาติเมียนมาก ชาวเมียนมีวิธีการใช้ตัวเขียนภาษาอันเป็นของตัวเอง ตัวเขียนนี้แตกต่างกันกับตัวหนังสืออันแบบมาตรฐาน เพราะชาวเมียนได้คิดสร้างตัวหนังสือไว้ใช้เองโดยดัดแปลงจากของอันทำให้ได้ภาษาเขียนใหม่ที่มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งมีลักษณะผสมระหว่างภาษาเมียนกับภาษาอัน คือ มีรูปแบบการเขียนแบบกู่สู่อี้อตามท้องถิ่นของชาวเมียน และรูปแบบตัวหนังสืออันในอักษรอันซึ่งเป็นตัวเดียวกันในอักษรเมียนจะเขียนคนละอย่างกัน แต่อักษรที่ประดิษฐ์ขึ้นนี้มีจำนวนไม่มากและใช้เขียนข้อความให้สมบูรณ์ไม่ได้ ต้องใช้ปนกับตัวหนังสืออัน คำศัพท์ในภาษาเมียนจะอ่านเป็นสำเนียงชาวเมียน โดยเฉพาะภาษาเมียนในไทยคล้ายกับภาษาจีน ถิ่นกวางตุ้งยิ่งเฉพาะบทสวดในพิธีเลี้ยงผีจะมีสำนวนดังกล่าวชัดเจนมาก

ภาษาม้ง จัดอยู่ในสาขาเมี้ยว - เย้าจอง ตระกูลจีน - ทิเบต ไม่มีตัวเขียนแต่ยืมตัวอักษรภาษาโรมันมาใช้ ม้งไม่มีภาษาที่แน่นอน ส่วนใหญ่มักจะรับภาษาอื่นมาใช้พูดกัน เช่น ภาษาจีนยูนนาน ภาษาลาว ภาษาไทย ภาษาเหนือ เป็นต้น ซึ่งม้งทั้ง 3 เผ่าพูดภาษาคคล้าย ๆ กัน คือ มีรากศัพท์และไวยากรณ์ที่เหมือนกันแต่การออกเสียงหรือสำเนียงจะต่างกันเล็กน้อย ม้งสามารถใช้ภาษาของตนเองพูดคุยกับม้งเผ่าอื่นเข้าใจได้เป็นอย่างดี แต่ม้งไม่มีภาษาเขียนหรือ

ตัวหนังสือ อย่างไรก็ตามปัจจุบันชาวม้งได้เขียนและอ่านหนังสือภาษาม้งโดยการใช้ตัวอักษรหนังสือละติน Hmong (RPA) เรื่องราวความเป็นมาต่าง ๆ

สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก

พื้นที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่เป็นชาวเขา ของที่ระลึกจะเป็นสินค้าโอท็อป ได้แก่ ผ้าปักชาวเขา เป็นการแปรรูปผ้าปักชาวเขาที่มีลวดลายสวยงามและประณีตให้เป็นของใช้หรือของฝากที่น่าใช้ และให้เลือกมากมายหลายชนิด เช่น กระเป๋า เนคไท หมวก เป็นต้น

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กฤษฎา ยะการ (2543) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนตำบลแม่ทราย อำเภอร่องวาง จังหวัด แพร่ และเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ระหว่างประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันโดยปัจจัยที่ศึกษาได้แก่ อาชีพ ประโยชน์ที่คาดหวัง จะได้รับจากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยทำการศึกษาจากข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ ข้อมูลปฐมภูมิเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS นอกจากนี้ยังใช้ค่าสถิติซึ่งประกอบไปด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว สำหรับข้อมูลทุติยภูมินั้นได้ทำการศึกษาค้นคว้าตามงานวิจัย เอกสาร งานวิชาการต่าง ๆ จากการศึกษาพบว่า

1. ประชาชนตำบลแม่ทราย มีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับมาก
2. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่แตกต่างกัน
3. ประชาชนคาดหวังว่าจะได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน มีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน
4. ประชาชนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน
5. ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่แตกต่างกัน และมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่แตกต่างกัน

มัชฌิมา อุดมศิลป์ (2556) ทำการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนคลองโคนจังหวัด สมุทรสงคราม โดยมีวัตถุประสงค์

ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลปากอ อำเภอมือง จังหวัดพังงา ปัญหาด้านพื้นที่ธรรมชาติ พื้นที่ป่าสาธารณะของชุมชนถุกบุงกรุก แนวทางการจัดการคือ การรวมตัวของชุมชนเพื่อปกป้องพื้นที่ป่าสาธารณะ ปัญหาด้านรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากนัก ปัญหาด้านนโยบายและแผนการจัดการการท่องเที่ยว มีประชาชนบางกลุ่มขาดความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงไม่สามารถเข้าร่วมดำเนินการตามนโยบายได้ แนวทางการจัดการคือ การส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แก่ประชาชนในชุมชนอย่างเป็นระบบมากขึ้น ปัญหาด้านการประสานงาน ไม่ได้มีปัญหา และอุปสรรคแต่อย่างใด แนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลปากอ อำเภอมือง จังหวัดพังงา ด้านพื้นที่ธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ แนวทางพัฒนาคือ การรวมตัวอย่างเข้มแข็งของชุมชน ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แนวทางพัฒนาคือ การให้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ แนวทางพัฒนาคือ การสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว แนวทางพัฒนาคือ การส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างถูกวิธีและตลอดกระบวนการ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการส่งเสริมด้านความรู้ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน กำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเพิ่มเติม นอกจากนี้ควรมีการสร้างเครือข่ายของกิจกรรมการท่องเที่ยว เครือข่ายการสร้างความปลอดภัยของการท่องเที่ยว เครือข่ายการสร้างความปลอดภัยของการท่องเที่ยวและเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อเป็นทางเลือกใหม่ให้กับนักท่องเที่ยว

ศศิวิมล เลิศวสุรัตน์ (2553) “แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวพื้นที่โดยรอบอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่” กล่าวไว้ว่า แนวทางข้างต้นได้มาจากการสำรวจแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการการท่องเที่ยว นำมาวิเคราะห์และประมวลผลเพื่อให้ได้แนวทางดังกล่าว

1. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมโดยใช้นวัตกรรมสร้างจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวโดยดึงเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวมาจัดการในเชิงเศรษฐกิจโดยผสมแนวคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับแหล่งท่องเที่ยว เช่นการส่งเสริมการขายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว

2. สร้างสวนสาธารณะ โดยเลือกพื้นที่เสื่อมโทรมบริเวณพื้นที่เชิงเขาใหญ่ นำมาปรับปรุงจัดภูมิทัศน์พร้อมองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อเป็นสวนสาธารณะ มีกิจกรรมนันทนาการ

อย่างเหมาะสม เช่น จัดกิจกรรมดนตรีในสวน กิจกรรมศิลปะเพื่อธรรมชาติ สวนธรรมชาติ รวมถึง ลานออกกำลังกาย โดยการแบ่งโซนกิจกรรมเพื่อจัดการรบกวนระหว่างการทำกิจกรรมที่ ชัดแย้งกันด้วยการออกแบบที่ดี

3. สร้างความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล กรมการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเขาใหญ่-ปากช่อง ผู้ประกอบการเอกชน เพื่อสร้างการจัดการการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืนโดยการร่วมมือกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะช่วยสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการจัดการ ท่องเที่ยว จัดประชุมทุกเดือนเพื่อสรุปผล ประเมินผล โดยฝ่ายที่รับผิดชอบในการติดตาม ผลงานทุกเดือน

4. พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานแก่นักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ เช่น เพิ่มห้องน้ำสาธารณะที่ถูกสุขลักษณะให้เพียงพอแก่นักท่องเที่ยว เพิ่มไฟส่องสว่างสำหรับ การสัญจรในตอนกลางคืน จัดทำเตาเผาขยะที่ถูกสุขลักษณะและนำหลัก 3R มาใช้สร้างการ รับรู้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวด้วยระบบกำหนดตำแหน่งบนโลกหรือ จีพีเอส (Global Positioning System:GPS) ซึ่งปัจจุบันมีการใช้อย่างแพร่หลาย แม้กระทั่งใน โทรศัพท์มือถือ การกำหนดตำแหน่งแหล่งท่องเที่ยวลงบนแผนที่จะช่วยให้แก่นักท่องเที่ยว

5. ให้สร้างองค์ความรู้ให้กับชุมชน ในด้านทักษะการให้บริการด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเป็นเจ้าของกิจการรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งจะส่งผลให้ ประชาชนมีรายรับเพียงพอต่อความเป็นอยู่ พร้อมทั้งปลูกฝังความเข้าใจถึงความสำคัญของ สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความรักความหวงแหนสิ่งแวดล้อมที่มรอยู่ในพื้นที่ ซึ่งเป็นสิ่ง สำคัญในการสร้างรายได้ของชุมชน

6. ควรมีการส่งเสริมการเดินทางไปบริเวณฐานเขาใหญ่ด้วยการขนส่งมวลชน เช่น เส้นทางรถท่องเที่ยวทางรถไฟ ด้วยการสร้างเส้นทางรถไฟจากกรุงเทพมหานครไปยัง พื้นที่ที่เหมาะสม เช่นบริเวณตำบลหมูสี เนื่องจากศูนย์กลางอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวบริเวณ ฐานเขาใหญ่ในปัจจุบัน และต้องมีการจัดการรถสาธารณะท้องถิ่นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่ เลือกลงทางโดยรถไฟ การจัดการดังกล่าวจะช่วยลดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางด้วยรถยนต์ ส่วนบุคคลซึ่งเป็นแนวทางการลดภาวะโลกร้อน

7. สร้างพินิจภัณฑ์และศูนย์การเรียนรู้เพื่อการท่องเที่ยว เพื่อให้แก่นักท่องเที่ยวและ ประชาชนในพื้นที่ได้รับโอกาสเรียนรู้ถึงความสำคัญของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ด้วยสื่อการ เรียนรู้ที่มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยหน่วยงานศูนย์การเรียนรู้ควรจะต้องนำแนวทางการ จัดการแบบแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชน ไปใช้ในการเผยแพร่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในท้องถิ่น อันได้แก่ นักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคพิเศษ

อมรรัตน์ เตชะนอก (2555)“แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
กรณีศึกษา : หาดบางแสน 2 ตำบลเปือยอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น” กล่าวไว้
ว่า หาดบางแสน 2 มีธรรมชาติที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวศึกษาเชิงนิเวศโดยรอบหาดบางแสน 2
มีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความอุดมสมบูรณ์ทุก ๆ ด้านของการบริการท่องเที่ยวที่เหมาะสมแก่การ
เดินทางท่องเที่ยวพักผ่อน

ด้านประเด็นปัญหาในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว พบประเด็นปัญหา
ดังนี้ 1.ขาดแผนยุทธศาสตร์ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2.การดำเนินงานขาดการมี
ส่วนร่วมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3.งบประมาณในการพัฒนาปรับปรุงหาดบางแสน 2 มีไม่
เพียงพอ 4.ในฤดูฝนหาดบางแสน 2 นักท่องเที่ยวไม่สามารถมาท่องเที่ยวได้ 5.ผู้ประกอบการ
และนักท่องเที่ยวขาดจิตสำนึกในการรักษาสีเขียวและสิ่งแวดล้อม

แนวทางในการพัฒนา โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้ 1.การระดมทรัพยากร
ภายในและภายนอกชุมชน เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว ให้เกิดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
ร่วมกันในการพัฒนา 2.การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว 3. การสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้าน
สาธารณูปโภคให้เพียงพอต่อความต้องการ 4.การปลูกจิตสำนึกให้รักษาสภาพแวดล้อมและให้
มีการรักษาห่วงโซ่ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้มีการเรียนรู้และทราบถึงกระบวนการรักษา
สิ่งแวดล้อมในพื้นที่

กรอบแนวคิดงานวิจัย

ศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา

- ด้านศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยว
- ด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน
- ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก
- ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ

- ด้านแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Attractions)
- ด้านที่พักแรมบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Accommodations)
- ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Amenities)
- ด้านการเข้าถึงการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Accessibilities)
- ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Activities)

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงาน

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา” มีวัตถุประสงค์งานวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา
3. เพื่อหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา

ระเบียบวิธีการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1: เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา

ในการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผสมผสานกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบประเมินและแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การกำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลจะดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากลักษณะของกลุ่มที่เลือกให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ “เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา” ของการทำวิจัยในครั้งนี้

1.1 หน่วยงานภาครัฐ บุคลากรภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ 1.เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผาช้างน้อย อำเภอปง จังหวัดพะเยา จำนวน 1 คน 2.ผู้ใหญ่บ้านทั้งหมด 7 หมู่บ้าน จำนวน 7 คน

1.2 หน่วยงานภาคเอกชน จำนวน 7 กลุ่ม ซึ่งได้แก่ กลุ่มที่พักแรม กลุ่มร้านอาหารและเครื่องดื่ม กลุ่มร้านของฝากที่ระลึก กลุ่มแม่บ้านชุมชน กลุ่มพ่อบ้านชุมชน กลุ่มเยาวชน และกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มละ 2 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการอย่าง

ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ “เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา” จากภาครัฐและภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research)

คือ แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- สร้างแบบสัมภาษณ์ โดยมีลักษณะแบบกึ่งโครงสร้างโดยมีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา

- นำร่างแบบสัมภาษณ์ เข้ารับการตรวจสอบจากประธานที่ปรึกษาและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและตรวจสอบความครอบคลุมประเด็นของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ตรงนี้ต้องมีการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ คือ หา IOC โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้ประเมิน 3 ท่าน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อสัมภาษณ์ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมีกระบวนการ

- นำร่างแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เข้ารับการตรวจสอบจากประธานที่ปรึกษาและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและตรวจสอบความครอบคลุมประเด็นของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ได้แก่ ด้านศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยว ด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

ส่วนที่ 2 การนำแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา โดยใช้แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกรมการท่องเที่ยวมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบประเมิน โดยจะแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยว
2. ด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน
3. ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก
4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา

3. การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

การทดสอบค่าความเที่ยงตรง ผู้วิจัยนำแบบประเมินที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทางด้านการท่องเที่ยว เพื่อความถูกต้อง โดยใช้เกณฑ์การหาความตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งทำโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางการท่องเที่ยวประเมิน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

ดังนั้น จะกำหนดระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการทดสอบเครื่องมือแบบประเมิน โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ ซึ่งแต่ละระดับมีค่า (Index of Item Objective Congruence: IOC) ดังนี้

0.0–0.49 หมายถึง ควรปรับปรุง/ไม่เหมาะสม

0.50–1.00 หมายถึง เหมาะสม/เห็นด้วย/ใช้ได้

โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวจำนวน 3 ท่าน ประเมินดัชนีและความสอดคล้องของข้อมูลประเด็นคำถามในแบบประเมิน โดยค่า (Index of Item Objective Congruence: IOC) ควรมากกว่า 0.5 ขึ้นไป ถือว่า (Index of Item Objective Congruence: IOC) อยู่ในระดับความเหมาะสม

4. การรวบรวมข้อมูล

4.1 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากภาครัฐและภาคเอกชน

4.2 ลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) โดยมีแบบสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) คือ แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการอย่างครบถ้วนจากภาครัฐและภาคเอกชน

4.3 นำข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ภาครัฐและภาคเอกชนมาสรุปและแปลผล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนตามวัตถุประสงค์

5.2 ใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) ตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากสัมภาษณ์

5.3 ใช้ข้อมูลเชิงสถิติในการวิเคราะห์แบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา โดยนำเสนอเป็นตารางแจกแจงค่าเฉลี่ย ซึ่งมีเกณฑ์การแปรผลระดับคะแนนดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง ระดับศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง ระดับศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา อยู่ในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง ระดับศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ระดับศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา อยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง ระดับศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

โดยสามารถนำมาคำนวณหาอัตราภาคชั้นได้จากสูตรดังนี้

$$\text{ความกว้างอัตราภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$N = \frac{5-1}{5}$$

$$= 0.80$$

ดังนั้น ค่าความกว้างอัตราภาคชั้นของคะแนน = 0.80

หลังจากการคำนวณช่วงความกว้างของอัตราชั้นดังกล่าวแล้ว จึงนำค่าที่ได้จากการคำนวณมาแบ่งเป็นระดับศักยภาพ 5 ระดับดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.80 หมายถึง ระดับศักยภาพน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81–2.60 หมายถึง ระดับศักยภาพน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61–3.40 หมายถึง ระดับศักยภาพปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41–4.20 หมายถึง ระดับศักยภาพมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21–5.00 หมายถึง ระดับศักยภาพมากที่สุด

ระเบียบวิธีการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 “เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยว บนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา”

เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitation Research) โดยใช้เครื่องมือคือแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้มีการเก็บแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยว โดยกำหนดขนาดของตัวอย่างประชากรโดยวิธีการของยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ขนาดความคลาดเคลื่อน +5% คำนวณขนาดตัวอย่าง โดยใช้วิธีการของยามาเน่ (Taro Yamane) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น 90% มีสูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{สูตร } n &= \frac{N}{1 + (Ne^2)} \\ &= \frac{279,829}{1 + (279,829)(0.0025)} \\ &= \frac{279,829}{1 + 624.574} \\ &= \frac{279,829}{624.575} \\ &= 399.99 \\ &= \text{ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400} \end{aligned}$$

คน

เมื่อ

n	คือ	จำนวนตัวอย่างที่จะต้องทำการสุ่ม
N	คือ	จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย
e	คือ	ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ

0.05

โดยงานวิจัยครั้งนี้จำกัดขอบเขตการศึกษาเฉพาะนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนชาวไทย เลือกการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม จากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยว

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เพื่อสอบถามนักท่องเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และภูมิสำเนา ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ ลักษณะการเดินทาง กลุ่มการเดินทาง วัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยว การพักค้างแรม ระยะเวลาในการพัก การรับรู้ข้อมูลของ สถานที่ท่องเที่ยว การกลับมาอีกครั้ง และค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวครั้งนี้ โดยลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์นักท่องเที่ยวจากสถานที่ท่องเที่ยว จะมีเกณฑ์เกณฑ์วิเคราะห์ 5 ด้านดังนี้

- ด้านแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Attractions)
- ด้านโรงแรมที่พักบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Accommodations)
- ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Amenities)
- ด้านการเข้าถึงการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Accessibilities)
- ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Activities)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา

2.3 การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจะดำเนินการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อมูลแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Face Validity) โดยอาศัยดุลพินิจของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา (Subject Master Specislist) จำนวน 3 ท่าน โดยใช้การหาค่าดัชนีความสอดคล้องสูตร IOC (Index of Item – Objective Congruence หรือ IOC) ในการตรวจสอบแบบสอบถาม (Questionnaires) หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าความสอดคล้องหรือดัชนีของความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้มีการเก็บแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวโดยการสุ่ม จำนวน 400 ชุด รวบรวมแบบสอบถามที่ได้แล้วนำมาตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับ และเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ข้อมูลไม่สมบูรณ์เพื่อให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนด และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำวิจัยในครั้งนี้

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.5.1 ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนตามวัตถุประสงค์

2.5.2 ใช้ข้อมูลเชิงสถิติในการวิเคราะห์ความคิดเห็นของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา โดยนำเสนอเป็นตารางแจกแจงค่าเฉลี่ย ซึ่งมีเกณฑ์การแปรผลระดับคะแนนดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นในการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นในการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา อยู่ในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นในการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นในการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา อยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นในการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ

ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

โดยสามารถนำมาคำนวณหาอันตรภาคชั้นได้จากสูตรดังนี้

$$\text{ความกว้างอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$N = \frac{5-1}{5}$$

$$= 0.80$$

ดังนั้น ค่าความกว้างอันตรภาคชั้นของคะแนน = 0.80

หลังจากการคำนวณช่วงความกว้างของอันตรภาคชั้นดังกล่าวแล้ว จึงนำค่าที่ได้จากการคำนวณมาแบ่งเป็นระดับศักยภาพ 5 ระดับดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.80 หมายถึง ระดับความต้องการน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81–2.60 หมายถึง ระดับความต้องการน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61–3.40 หมายถึง ระดับความต้องการปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41–4.20 หมายถึง ระดับความต้องการมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21–5.00 หมายถึง ระดับความต้องการมากที่สุด

ระเบียบวิธีการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 “เพื่อหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยว บนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา”

เพื่อหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการประชุมแบบกลุ่มย่อย (Focus Group) ในการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และความต้องการของภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่นที่มีส่วนร่วม โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การกำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 หน่วยงานภาครัฐ บุคลากรภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ 1.เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลผาซำน้อย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 2. ผู้ใหญ่บ้านของแต่ละหมู่บ้าน จำนวน 7 คน

1.2 หน่วยงานภาคเอกชน คือ ผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับภูมิปัญญาชุมชน จำนวน 7 กลุ่ม กลุ่มละ 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ในประเด็นพูดคุยในประเด็นต่อไปนี้

2.1 แนวทางการจัดการด้านแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Attractions)

2.2 แนวทางการจัดการด้านโรงแรมที่พักบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Accommodations)

2.3 แนวทางการจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Amenities)

2.4 แนวทางการจัดการด้านการเข้าถึงการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Accessibilities)

2.5 แนวทางการจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Activities)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บผลจากวัตถุประสงค์ที่ 1 และวัตถุประสงค์ที่ 2 มาสรุปผลการศึกษา และนำเสนอประเด็นที่สำคัญโดยการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)

4. การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) คือ การตรวจสอบด้านความถูกต้องของข้อมูล จากแหล่งเวลา บุคคล และสถานที่ โดยสัมภาษณ์ เรื่องเดียวกันจากบุคคลในช่วงเวลาที่ต่างกัน สัมภาษณ์เรื่องเดียวกันจากหลายกลุ่มตัวอย่าง และสังเกตในเรื่องเดียวกันจากหลายๆ สถานที่ การตรวจสอบด้านวิธีรวบรวมข้อมูลคือ การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การจัดประชุม และจาก เอกสาร ในเรื่องเดียวกันมาวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน มีความสมบูรณ์ตรงกับความ เป็นจริงมากที่สุด (สุภางค์ จันทรวานิช, 2553)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาตีความสร้างสรุปข้อมูลจากสิ่งที่เป็นด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์นำเข้ามาเข้าสู่ขั้นตอนการเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา ซึ่ง จะมีการนำข้อมูลจากการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยว โดยการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยว บนความหลากหลายชีวภาพ ตำบลผาช้างจังหวัดพะเยา ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว นำมารวมกันวิเคราะห์หาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา

บทที่ 4

ผลการดำเนินงาน

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพของ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา 2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา 3. เพื่อหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยาซึ่งมีวิธีการวิจัยดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพของ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา

จากการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชน เพื่อศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา โดยลักษณะคำถามครอบคลุมกับองค์ประกอบการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประกอบดังนี้ 1. ด้านศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยว 2. ด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน 3. ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก 4. ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยมีผลการรวบรวมตัวแปรจำแนกการสัมภาษณ์ดังนี้

ด้านศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยว

“สภาพสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลผาช้างน้อยมีสภาพการท่องเที่ยวที่ค่อนข้างสมบูรณ์และมีนักท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเข้ามามาก ๆ นั้นจะอยู่ในช่วงที่เข้าหน้าหนาวของประเทศไทย เหตุเพราะสภาพการท่องเที่ยวของพื้นที่ท่องเที่ยวค่อนข้างสมบูรณ์และอากาศตอนหน้าหนาว”

“ลักษณะทั่วไปของตำบลผาช้างน้อยเป็นพื้นที่ที่อยู่ในเขตอนุรักษ์ และพื้นที่ยังอยู่ในโครงการพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี บริเวณรอบ ๆ เป็นป่าที่เป็นธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยวมีความเป็นเอกลักษณ์ แม้สถานที่ท่องเที่ยวจะมีไม่มากเท่าไรแต่ความเป็นลักษณะของสถานที่ท่องเที่ยวของแต่ละที่ยังมีความเป็นตัวตนของเขาเอง”

“จุดดึงดูดความสนใจในสถานที่ท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับระยะเวลาฤดูหนาวจะเด่นเรื่องบรรยากาศ สภาพอากาศเลยทำให้สถานที่ท่องเที่ยวได้รับความนิยม”

“ความอุดมสมบูรณ์ตามฤดูกาล ป่าไม้ก็มีแต่จำนวนป่าไม้ก็ลดลง และในด้านความปลอดภัยยังไม่มีความปลอดภัยที่แน่นอน อันเนื่องมาจากการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ถ้าเมื่อใดมีการท่องเที่ยวก็จะมีการรักษาความปลอดภัย แต่ก็ยังไม่มีอะไรที่แน่นอน”

ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า พื้นที่ตำบลผาซางน้อยมีลักษณะทางกายภาพที่มีความอุดมสมบูรณ์ ไม่ว่าจะเป็น พืชพันธุ์ สัตว์ป่า สิ่งแวดล้อมโดยรอบ และในพื้นที่ยังมีการร่วมมือของคนชุมชนและหน่วยงานภาครัฐช่วยกันดูแล ทำให้ยังคงการดำเนินชีวิตแบบวิถีชุมชนที่เอื้ออำนวยต่อสิ่งแวดล้อม ช่วงเวลาที่ผ่านมามีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวไม่บ่อยครั้ง ดังนั้นโดยศักยภาพข้างต้น ส่งผลให้ผู้เชี่ยวชาญเล็งเห็นว่า ทรัพยากรทางธรรมชาติ สามารถนำมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนความหลากหลายชีวภาพได้

ด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

“หลักการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยว ควรที่จะมีแนวทางในการบริหารจัดการให้เข้ากับสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และเป็นพื้นที่เขตสงวน โดยรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตสงวนนั้นต้องขึ้นอยู่กับภาครัฐ ถ้าเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนก็จะเป็นการพัฒนาแบบการท่องเที่ยวของคนในชุมชน เน้นการใช้ชีวิตที่อิงกับธรรมชาติ เน้นการรักษาธรรมชาติที่เป็นอยู่ให้ยังคงเป็นแบบเดิมให้มากที่สุด เพราะการรักษาป่าไม้เป็นหน้าที่ของทุกคนไม่ได้มีการบริหารจัดการที่ตายตัว แต่ก็จะมีถึงขยะ ที่จอดรถที่เหมาะสม”

“การบริหารจัดการเน้นการรักษาธรรมชาติที่เป็นอยู่ให้ยังคงเป็นแบบเดิมให้มากที่สุด เพราะการรักษาป่าไม้เป็นหน้าที่ของทุกคนไม่ได้มีการบริหารจัดการที่ตายตัว แต่ก็จะมีถึงขยะ ที่จอดรถที่เหมาะสม สำหรับป้ายสื่อความหมายเกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยววันนี้วัสดุที่ใช้เป็นวัสดุที่เน้นความคงทนแต่สีที่ใช้ก็กลืนกับธรรมชาติดี ส่วนนโยบายการการท่องเที่ยวยังไม่มีอะไรที่ออกมาแน่ชัด ทางที่สถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาทางสถานที่ท่องเที่ยวก็มี

จุดชัดแยกขยะให้กับนักท่องเที่ยวที่ชัดเจน และจุดวางขยะก็กระจายตามจุดที่นักท่องเที่ยวสามารถมองเห็นได้”

ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า เนื่องด้วยพื้นที่เป็นเขตป่าสงวนที่คนในชุมชนสามารถเข้าไปใช้พื้นที่ในการดำรงชีวิต แต่ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนโยบายของทางภาครัฐฝ่ายเดียว จึงทำให้กฎระเบียบการใช้ประโยชน์ของพื้นที่อาจไม่ได้คำนึงของผลประโยชน์ของคนในชุมชน ดังนั้น ผู้เชี่ยวชาญจึงเสนอว่า ควรจัดสรรปันส่วนในการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ร่วมกัน และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก

“หน่วยงานภาครัฐได้มีการนำนักวิชาการด้านนันทนาการมาให้ความรู้ในกิจกรรมค่ายพักแรมเมื่อมีนักศึกษาเข้ามา และออกไปให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ให้กับชุมชนและโรงเรียน และจัดทำป้ายแนะนำต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นแบบอย่าง กิจกรรมที่ทำนั้นส่วนมากจะเน้นเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้กับเยาวชนในอนาคตจะทำให้เยาวชนมีจิตสำนึกในป่าไม้ในชุมชนหรือในพื้นที่ของตัวเอง โดยให้เยาวชนที่เข้ามาทำกิจกรรมในพื้นที่ที่เราจัดกิจกรรมนั้น เชื่อว่าเยาวชนได้รับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ที่อยู่ในเขตอนุรักษ์มากพอที่จะรู้ว่าเราสามารถอนุรักษ์ป่าไม้ได้หลากหลายวิธี หลากหลายพื้นที่”

ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า พื้นที่ตำบลผาซางน้อย สถานที่โดยรอบเป็นพื้นที่เขตป่าสงวน ในการเข้าใช้พื้นที่หรือการเข้าไปท่องเที่ยวยังพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐได้มีการจัดเตรียมกิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกในการใช้พื้นที่ และส่งเสริมศักยภาพบุคคลากรในชุมชนโดยอบรมมัคคุเทศก์ เพื่อให้คนในชุมชนมีความรู้และให้คนในชุมชนสามารถสร้างจิตสำนึกของพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวได้ทราบถึง ดังนั้นผู้เชี่ยวชาญจึงเสนอว่า ควรมีการจัดกิจกรรมการอบรมคนในชุมชนในการอบรมการเป็นมัคคุเทศก์

ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว

“กิจกรรมที่ทางชุมชนจัดขึ้นก็เช่น การสร้างแนวกันไฟ การปลูกป่าประจำปีและการบวชป่า การสำรวจความหลากหลายตามเส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติ การสำรวจความหลากหลายตามเส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติ จะสร้างความสนใจให้กับนักศึกษาหรือนักเรียน

ส่วนการปลูกป่ากับบวชนั้น จะได้รับความสนใจจากคนในชุมชนเนื่องจากคนในชุมชนเชื่อว่า มนุษย์กำเนิดมาจากป่า ดังนั้น คนในชุมชนจะเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมทุกครั้ง

ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ทุก ๆ กิจกรรมการท่องเที่ยว ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จึงทำให้เกิดความรักและภูมิใจในท้องถิ่นตนเอง

ผลการวิเคราะห์ระดับศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา

การวิเคราะห์ระดับศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา มีรายละเอียดค่าเฉลี่ยมาเทียบเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

4.21-5.00	หมายถึง ศักยภาพมากที่สุด
3.41-4.20	หมายถึง ศักยภาพมาก
2.61-3.40	หมายถึง ศักยภาพปานกลาง
2.81-2.60	หมายถึง ศักยภาพน้อย
1.00-1.80	หมายถึง ศักยภาพน้อยที่สุด

จากการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผสมผสานกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบประเมินและแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยสรุปศักยภาพภาพรวม ซึ่งนำเสนอในตารางดังนี้

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลาย ตำบลผาช้างน้อย
จังหวัดพะเยา

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทาง
ชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา

เกณฑ์ในการบ่งชี้ศักยภาพ	\bar{X}	SD	แปลผล
1. ด้านศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยว	3.04	0.08	ปานกลาง
2. ด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความ ยั่งยืน	2.42	0.46	น้อย
3. ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก	2.95	0.09	ปานกลาง
4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการ ท่องเที่ยว	1.66	0.10	น้อยที่สุด
รวม	2.51	0.18	น้อย

จากตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทาง
ชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา โดยภาพรวม มีระดับศักยภาพน้อย ($\bar{x} = 2.51, SD =$
0.18) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

1. ศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยว มีระดับศักยภาพปานกลาง ($\bar{x} = 3.04, SD = 0.08$)
2. ศักยภาพด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก มีระดับศักยภาพปานกลาง
($\bar{x} = 2.95, SD = 0.09$)
3. ด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน มีระดับศักยภาพน้อย
($\bar{x} = 2.42, SD = 0.46$)
4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว มีระดับศักยภาพน้อยที่สุด
($\bar{x} = 1.66, SD = 0.10$)

4.1.1 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลาย ตำบลผาซำงน้อย จังหวัดพะเยา ด้านศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาซำงน้อย จังหวัดพะเยา ด้านศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

เกณฑ์ในการบ่งชี้ศักยภาพด้านศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว	\bar{X}	SD	แปลผล
ด้านจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวและการเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติบนความหลากหลายทางชีวภาพ			
1.แหล่งธรรมชาติไม่มีสัตว์พืช หรือชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นใดที่เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว	4.14	0.92	มากที่สุด
2.แหล่งธรรมชาติไม่มีสัตว์พืช หรือชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นใดที่เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว	3.93	0.88	มาก
3.แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นที่พบได้ในแหล่งธรรมชาติบางแห่งในประเทศไทย	3.93	0.96	มาก
4.แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นที่พบได้น้อยแห่งในประเทศไทยแต่โอกาสที่จะพบเห็นมีน้อย	3.86	0.99	มาก
5.แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นที่พบได้น้อยแห่งในประเทศไทยและโอกาสที่จะพบเห็นมีปานกลาง	3.80	1.01	มาก
6.แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นที่พบได้น้อยแห่งในประเทศไทยแต่โอกาสที่จะพบเห็นมีมากและนักท่องเที่ยวมีความประสงค์ที่จะไปชมสิ่งดังกล่าว	3.60	1.24	ปานกลาง
รวม	3.87	0.12	มาก

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ด้านความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ			
1.แหล่งธรรมชาติดั้งเดิมถูกทำลายไปหมดและมีสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ของมนุษย์เข้ามาแทนที่	4.00	0.75	มากที่สุด
2.แหล่งธรรมชาติเดิมถูกทำลายเป็นส่วนใหญ่ยังคงเหลือเพียงบางจุดเล็ก ๆ ที่ยังคงสภาพธรรมชาติเดิม	3.66	1.11	มาก
3.แหล่งธรรมชาติเดิมถูกทำลายเป็นส่วนใหญ่แต่มีบางจุดที่มีขนาดพื้นที่มากพอ และยังคงสภาพธรรมชาติเดิม	3.73	1.03	มาก
4.แหล่งธรรมชาติคงสภาพเดิมในระดับปานกลาง โดยกึ่งหนึ่งของพื้นที่มีการถูกรบกวนหรือดัดแปลงจากการกระทำของมนุษย์	4.06	0.59	มาก
5.แหล่งธรรมชาติคงสภาพเดิมเป็นส่วนใหญ่และร่อยรอยการรบกวน โดยมนุษย์เพียง ส่วนน้อย	4.06	0.79	มาก
6.แหล่งธรรมชาติคงสภาพเดิมและไม่ถูกรบกวนโดยมนุษย์	4.00	0.84	มาก
รวม	3.92	0.18	มาก
ด้านความเกี่ยวข้องของวัฒนธรรมท้องถิ่นกับแหล่งธรรมชาติ			
1.แหล่งธรรมชาติไม่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนและไม่มีหลักฐานการค้นพบการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์	3.80	0.86	มาก
2.แหล่งธรรมชาติไม่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชน แต่พื้นที่ส่วนหนึ่งของแหล่งธรรมชาติเคยมีประวัติการตั้งถิ่นฐานหรือใช้ประโยชน์โดยชุมชนในอดีต	3.53	1.30	มาก
3.แหล่งธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนที่อาศัยอยู่โดยรอบน้อย	3.26	1.27	ปานกลาง

ตารางที่ 6 (ต่อ)

4.แหล่งธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนในระดับปานกลาง โดยชุมชนใช้ทรัพยากรส่วนหนึ่งจากธรรมชาติ และส่วนหนึ่งจากภายนอก	3.40	1.50	มาก
5.แหล่งธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนค่อนข้างมาก โดยที่ชุมชนยังใช้ทรัพยากรจากภายนอกอยู่บ้างแต่อยู่ในระดับน้อย	3.20	1.61	ปานกลาง
6.แหล่งธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนอย่างเห็นได้ชัดโดยชุมชนมีวิถีชีวิตที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติในบริเวณนั้นเป็นหลักอาจเป็นชุมชนที่อยู่มาดั้งเดิมในพื้นที่ หรือมีหลักฐานการตั้งถิ่นฐานและเป็นแหล่งวัฒนธรรมในอดีต	3.20	1.6	ปานกลาง
รวม	3.40	0.28	ปานกลาง
ด้านความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว			
1.มีสถิติการเกิดเหตุอันตรายบ่อยตลอดปี	1.80	0.86	น้อยที่สุด
2.มีสถิติการเกิดเหตุอันตรายในบางฤดูกาลหรือเพียงบางช่วงของปี	1.73	0.45	น้อยที่สุด
3.สถิติการเกิดเหตุอันตราย 1-2 ครั้งต่อปี	1.46	0.51	น้อยที่สุด
4.มีสถิติการเกิดเหตุอันตราย 1-2 ครั้งในรอบ 3 ปี	1.53	0.51	น้อยที่สุด
5.มีสถิติการเกิดเหตุอันตราย 1-2 ครั้งในรอบ 5 ปี	1.53	0.74	น้อยที่สุด
6.มีสถิติการเกิดเหตุอันตราย 1-2 ครั้งในรอบ 10 ปีหรือนานกว่า	1.53	0.74	น้อยที่สุด
รวม	2.42	0.04	น้อย
ภาพรวมทั้ง 4 ด้าน	3.04	0.08	ปานกลาง

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา ด้านศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ผลรวมรายข้อของแต่ละด้าน ศักยภาพรวมอยู่ในศักยภาพระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.04, SD = 0.08$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวบนความ

หลากหลายทางชีวภาพ มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.92, SD = 2.18$) รองลงมา ด้านจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวและการเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติบนความหลากหลายทางชีวภาพ มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.87, SD = 2.12$) ต่อมาด้านความเกี่ยวข้องของวัฒนธรรมท้องถิ่นกับแหล่งธรรมชาติ มีศักยภาพปานกลาง ($\bar{x}=3.40, SD = 0.28$) และด้านความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยวมีศักยภาพอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.42, SD = 0.04$)

4.1.2 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลาย ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา ด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา ด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

เกณฑ์ในการบ่งชี้ศักยภาพด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน	\bar{X}	SD	แปรผล
การจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว			
1. ไม่มีแผนการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่	2.06	1.09	น้อย
2. แผนการดำเนินงาน	2.60	10.50	ปานกลาง
3. มีแผนการดำเนินงานและมีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตามแผนการดำเนินงาน	2.46	1.06	
4. มีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตามแผน การดำเนินงาน และมีการวิเคราะห์ประเมินผลกระทบ	2.66	0.97	ปานกลาง

ตารางที่ 7 (ต่อ)

5.มีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตามแผนการดำเนินงาน มีการวิเคราะห์ประเมินผลกระทบ และมีการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว	2.26	1.03	น้อย
6.มีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตามแผนการดำเนินงาน มีการวิเคราะห์ประเมินผลกระทบ มีการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว และมีการปฏิบัติตามการติดตามการประเมินผลอย่างต่อเนื่องทุกปี	2.46	0.99	น้อย
รวม	2.42	0.46	น้อย

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา ด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน มีศักยภาพอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตามแผน การดำเนินงาน และมีการวิเคราะห์ประเมินผลกระทบ มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.66, SD. = 0.97$) รองลงมา แผนการดำเนินงาน มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.60, SD. = 10.50$) มีแผนการดำเนินงานและมีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตามแผนการดำเนินงาน และมีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตามแผนการดำเนินงาน มีการวิเคราะห์ประเมินผลกระทบ มีการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว และมีการปฏิบัติตามการติดตามการประเมินผลอย่างต่อเนื่องทุกปี มีเท่ากันคือ มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.46, SD. = 1.06$) มีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตามแผนการดำเนินงาน มีการวิเคราะห์ประเมินผลกระทบ และมีการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.26, SD. = 1.03$) และไม่มีแผนการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = 2.06, SD. = 1.09$)

4.1.3 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลาย ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา ด้านให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา ด้านให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก

เกณฑ์ในการบ่งชี้ศักยภาพ ด้านให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก	\bar{x}	SD	แปรผล
ด้านการบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและชุมชน			
1.ไม่มีบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศและการอนุรักษ์ให้ความรู้	3.00	1.06	ปานกลาง
2.มีบุคลากรที่มีความรู้บ้าง ในเรื่องระบบนิเวศและการอนุรักษ์โดยเรียนรู้จากประสบการณ์และการบอกเล่า	2.86	1.12	ปานกลาง
3.มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศและการอนุรักษ์ โดยการเรียนรู้จากการศึกษาและค้นคว้าด้วยตนเองจากเอกสารที่เชื่อถือได้	3.00	1.06	ปานกลาง
4.มีบุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรมความรู้ด้านระบบนิเวศและการอนุรักษ์	2.86	1.06	ปานกลาง
5.มีบุคลากรที่มีความรู้ระดับปริญญา ด้านสิ่งแวดล้อม นิเวศวิทยาหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง	3.06	1.27	ปานกลาง
6.มีบุคลากรที่มีความรู้ระดับปริญญา ด้านสิ่งแวดล้อม นิเวศวิทยาหรือด้านที่เกี่ยวข้องและสามารถสื่อสาร และให้ความรู้โดยใช้ภาษาอังกฤษได้	2.93	1.03	ปานกลาง
รวม	2.95	0.09	ปานกลาง

จากตาราง พบว่า 8 ผลการวิเคราะห์ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา ด้านให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.93, SD. = 0.09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

ด้านการบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและชุมชนมีบุคลากรที่มีความรู้ระดับปริญญาด้านสิ่งแวดล้อม นิเวศวิทยาหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.06, SD. = 1.27$) รองลงมา มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศและการอนุรักษ์ โดยการเรียนรู้จากการศึกษา และค้นคว้าด้วยตนเองจากเอกสารที่เชื่อถือได้ และไม่มีบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ให้ความรู้ในศักยภาพเท่ากัน คือ อยู่ในระดับศักยภาพปานกลาง ($\bar{x} = 3.00, SD. = 1.06$) มีบุคลากรที่มีความรู้ระดับปริญญาด้านสิ่งแวดล้อม นิเวศวิทยาหรือด้านที่เกี่ยวข้อง และสามารถสื่อสาร และให้ความรู้โดยใช้ภาษาอังกฤษได้ มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.93, SD. = 1.03$) มีบุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรมความรู้ด้านระบบนิเวศและการอนุรักษ์ และ มีบุคลากรที่มีความรู้บ้าง ในเรื่องระบบนิเวศและการอนุรักษ์โดยเรียนรู้จากประสบการณ์ และการบอกเล่า มีอยู่ในระดับเท่า ๆ กัน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.86, SD. = 1.13$)

4.1.4 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลาย ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว

เกณฑ์ในการบ่งชี้ศักยภาพ	\bar{X}	SD	แปลผล
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว			
ด้านชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว			
1.มีตัวแทนของชุมชนในการวางแผนหรือบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1.80	0.77	น้อยที่สุด
2.การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ท่องเที่ยว	2.46	0.63	น้อย

ตารางที่ 9 (ต่อ)

3.ชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น	1.93	0.79	น้อย
4.กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่น	2.53	0.63	น้อย
5.มีการก่อตั้งองค์กรหรือโครงการอนุรักษ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2.20	0.77	น้อย
รวม	2.18	0.07	น้อย
ด้านชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว			
1.ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหารและสินค้าพื้นเมือง	1.80	0.86	น้อยที่สุด
2.ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว	1.60	0.63	น้อยที่สุด
3.ชุมชนมีรายได้หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานโดยบริษัทนำเที่ยวหรือเจ้าของพื้นที่	1.60	0.73	น้อยที่สุด
4.ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พักเช่นการจัดโฮมสเตย์	1.73	0.88	น้อยที่สุด
5.ชุมชนมีรายได้จากการแสดงศิลปะพื้นเมือง	1.60	0.73	น้อยที่สุด
รวมทั้ง 2 ด้าน	1.66	0.10	น้อยที่สุด

จากตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ระดับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว มีศักยภาพอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x}=1.66, SD. = 0.10$) เมื่อพิจารณาแยกตามด้าน พบว่าในด้านชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว มีศักยภาพอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.18, SD. = 0.07$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่น มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.53, SD. = 0.63$) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ท่องเที่ยว มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.46, SD. = 0.63$) มีการก่อตั้งองค์กรหรือโครงการอนุรักษ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับน้อย

($\bar{x} = 2.20, SD. = 0.77$) ชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.93, SD. = 0.79$) และมีตัวแทนของชุมชนในการวางแผนหรือบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.93, SD. = 0.79$) ในด้านชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหารและสินค้าพื้นเมือง มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x} = 1.80, SD. = 0.86$) รองลงมาชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พักเช่นการจัดโฮมสเตย์ มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x} = 1.73, SD. = 0.88$) และชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว ชุมชนมีรายได้หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานโดยบริษัทนำเที่ยวหรือเจ้าของพื้นที่ ชุมชนมีรายได้จากการแสดงศิลปะพื้นเมือง มีค่าเท่ากัน มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x} = 1.60, SD. = 0.73$)

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 การศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา

การศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตาราง 10 แสดงจำนวนร้อยละของเพศที่เดินทางมาท่องเที่ยว

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1.เพศ		
ชาย	170	42.5
หญิง	230	57.5
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 10 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเป็นเพศหญิง จำนวน 230 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 57.5 รองลงมาคือเพศชาย จำนวน 170 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 42.5ตามลำดับ

ตาราง 11 แสดงจำนวนร้อยละ ช่วงอายุของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
2.อายุ		
ต่ำกว่า 18 ปี	42	10.5
18- 22 ปี	75	18.75
23-34 ปี	16	4.00
28-32 ปี	96	24.00
33-36 ปี	59	14.75
37-42 ปี	60	15.00
มากกว่า 42 ปี	52	13.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 11 พบว่า นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 28-32 ปี จำนวน 96 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 24.00 รองลงมาคือ 18-22 ปี จำนวน 75 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 18.75 ต่อมา อายุ 37-42 จำนวน 60 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 15.00 มากกว่า 42 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 13.00 ต่อมาอายุ ต่ำกว่า 18 ปี จำนวน 42 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 10.5 และ อายุ 23-34 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 4.00 ตามลำดับ

ตาราง 12 แสดงจำนวนร้อยละระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
3.การศึกษา		
มัธยมศึกษาตอนต้น	75	18.75
มัธยมศึกษาตอนปลาย	88	22.00
ปวช.	16	4.00
ปริญญาตรี	152	38.00
ปริญญาโท	52	13.00
ปริญญาเอก	17	4.25
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 12 พบว่า ระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยวที่ทำแบบสอบถามมีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 152 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 38.00 รองลงมา มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 88 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 22.00 ต่อมา มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 75 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 18.75 ระดับปริญญาโท จำนวน 52 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 13.00 ปริญญาเอก จำนวน 17 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 4.25 และ ปวช.จำนวน 16 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 4.00 ตามลำดับ

ตาราง 13 แสดงจำนวนร้อยละของรายได้ที่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
4.รายได้		
ต่ำกว่า 9,000 บาท/เดือน	198	49.5
9,001-13,000 บาท/เดือน	89	22.25
13,001-17,000 บาท/เดือน	96	24.00
17,001-21,000 บาท/เดือน	17	4.25
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 13 พบว่า รายได้ต่อเดือนของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่ รายได้อยู่ที่ ต่ำกว่า 9,000 บาท/ เดือน จำนวน 198 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 49.5 รองลงมา คือ 13,001-17,000 บาท/เดือน จำนวน 96 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 24.00 จำนวน 9,001-13,000 บาท/เดือน จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 22.25 และ 17,001-21,000 บาท/เดือน จำนวน 17 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 4.25 ตามลำดับ

ตาราง 14 แสดงจำนวนร้อยละสถานภาพของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
5.สถานภาพ		
โสด	359	89.75
หม้าย	2	0.5
แต่งงานแล้ว	39	97.5
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 14 พบว่า สถานภาพของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในสถานภาพ โสด จำนวน 359 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 89.75 รองลงมาคือ แต่งงานแล้ว จำนวน 39 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 9.75 และ หม้าย จำนวน 2 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 0.5 ตามลำดับ

ตาราง 15 แสดงจำนวนร้อยละอาชีพของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
5.อาชีพ		
ผู้ไม่ได้ประกอบอาชีพ	163	42.25
ผู้ใช้ทักษะแรงงาน (พนักงานบริษัท พนักงานโรงงาน พนักงานก่อสร้างฯลฯ)	80	20.00
อาชีพเกษตรกรรม (เกษตรกร เลี้ยงสัตว์ ประมง ฯลฯ)	41	10.25
เจ้าของกิจการและผู้บริการ (ธุรกิจส่วนตัว ผู้บริหาร นักธุรกิจ ฯลฯ)	47	11.75
ผู้ประกอบการอาชีพระดับสูง (ทันตแพทย์ วิศวกร นักวิชาการ นักกฎหมาย ฯลฯ)	69	17.25
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 15 พบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่ผู้ไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวน 163 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 42.25 รองลงมาคือ ผู้ใช้ทักษะแรงงาน (พนักงานบริษัท พนักงานโรงงาน พนักงานก่อสร้างฯลฯ) จำนวน 80 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 20.00 ลำดับต่อมา ผู้ประกอบการอาชีพระดับสูง (ทันตแพทย์ วิศวกร นักวิชาการ นักกฎหมาย ฯลฯ) จำนวน 69 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 17.25 ลำดับต่อมา เจ้าของกิจการและผู้บริการ (ธุรกิจส่วนตัว ผู้บริหาร นักธุรกิจ ฯลฯ) จำนวน 47 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 11.75 และอาชีพเกษตรกรรม (เกษตรกร เลี้ยงสัตว์ ประมง ฯลฯ) จำนวน 41 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 10.25 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 พฤติกรรมในการมาท่องเที่ยวและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว

ตาราง 16 แสดงจำนวนร้อยละการศึกษาข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวก่อนจะมาท่องเที่ยว

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
6.ท่านมีการศึกษาข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่		
ศึกษา	242	60.5
ศึกษา แต่ข้อมูลไม่เพียงพอ	102	25.5
ไม่ศึกษา เพราะทราบข้อมูลแล้ว	56	14.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 16 พบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 242 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 60.5 รองลงมา มีการศึกษา แต่ข้อมูลไม่เพียงพอจำนวน 102 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 25.5 และ ไม่ศึกษาข้อมูลเพราะทราบข้อมูลแล้วจำนวน 56 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 14.00 ตามลำดับ

ตาราง 17 แสดงร้อยละการทราบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวความหลากหลายทางชีวภาพ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
7.ท่านทราบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวความหลากหลายทางชีวภาพจากแหล่งใด		
หนังสือ/วารสาร	82	20.5
สื่อวิทยุ	33	8.25
รายการโทรทัศน์	87	21.75
อินเทอร์เน็ต	112	28.00
คำบอกเล่า	86	21.5
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 17 พบว่า การรับรู้ข่าวสารของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารมากที่สุด คือ อินเทอร์เน็ต จำนวน 112 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 28.00 รองลงมารายการโทรทัศน์จำนวน 87 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 21.75 ต่อมาคำบอกเล่า จำนวน 86 คิดเป็นจำนวนร้อยละ

ละ 21.5 ต่อมา หนังสือ/วารสาร จำนวน 82 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 20.5 และ สื่อวิทยุ จำนวน 33 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 8.25 ตามลำดับ

ตาราง 18 แสดงร้อยละการวางแผนที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพในจังหวัดพะเยา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
8.ท่านวางแผนที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวความหลากหลายทางชีวภาพในจังหวัดในช่วงเวลาใด		
วันธรรมดา จันทร์-ศุกร์	49	12.25
วันหยุดราชการ เสาร์-อาทิตย์	187	46.75
วันหยุดนักขัตฤกษ์	112	28.00
ช่วงปิดภาคเรียน	12	03.00
ช่วงเวลาพักร้อน	40	10.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 18 พบว่า ช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวส่วนมากนิยมท่องเที่ยวในช่วง วันหยุดราชการ เสาร์-อาทิตย์ จำนวน 187 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 46.75 รองลงมาคือ วันหยุดนักขัตฤกษ์ จำนวน 112 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 28.00 ต่อมาวันธรรมดา จันทร์-ศุกร์ จำนวน 49 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 12.25 ต่อมา ช่วงเวลาพักร้อน จำนวน 40 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 10.00 และ ช่วงปิดภาคเรียน จำนวน 12 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 03.00 คนตามลำดับ

ตาราง 19 แสดงจำนวนร้อยละการวางแผนใช้ระยะเวลาเดินทางท่องเที่ยวในความหลากหลายทางชีวภาพในจังหวัดพะเยา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
9.ท่านวางแผนที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวความหลากหลายทางชีวภาพในจังหวัดในช่วงเวลาใด		
1 วัน	49	12.25
2-3 วัน	187	46.75
4-5 วัน	112	28.00
มากกว่า 5 วัน	12	03.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 19 พบว่า ระยะเวลาในการวางแผนการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ที่ 2-3 วัน จำนวน 187 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 46.75 รองลงมาคือ 4-5 วัน จำนวน 112 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 28.00 ต่อมา 1 วัน จำนวน 49 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 12.25 และ มากกว่า 5 วัน จำนวน 12 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 03.00 ตามลำดับ

ตาราง 20 แสดงจำนวนร้อยละประมาณค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
10.ท่านประมาณการค่าใช้จ่ายในการเดินทางครั้งนี้เท่าไร		
น้อยกว่า 1,000 บาท	89	22.25
1,001-2,000 บาท	111	27.75
2,001-3,000 บาท	67	16.75
3,001-4,000 บาท	87	21.75
4,001-5,000 บาท	40	10.00
5,000 บาทขึ้นไป	6	1.5
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 20 พบว่า ค่าใช้จ่ายในการเดินทางของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวอยู่ที่ 1,001-2,000 บาท จำนวน 111 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 27.75 รองลงมา น้อยกว่า 1,000 บาท จำนวน 89 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 22.25 ต่อมา 3,001-4,000 บาท จำนวน 21.75 ต่อมา 2,001-3,000 บาท จำนวน 67 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ

16.75 ต่อมา 4,001–5,000 บาท จำนวน 40 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 10.00 และ 5,000 บาทขึ้นไป จำนวน 6 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

**ตาราง 21 แสดงจำนวนร้อยละการเดินทางท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพครั้งนี้
ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวในลักษณะใด**

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
11.ในการเดินทางท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพครั้งนี้ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวในลักษณะใด		
เดินทางมาท่องเที่ยวเอง (F.I.T)	298	74.5
เดินทางโดยบริษัทนำเที่ยว	13	3.25
เพื่อน	89	22.25
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 21 พบว่า นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวเอง จำนวน 298 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 74.5 รองลงมาเดินทางมาท่องเที่ยวกับเพื่อน จำนวน 89 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 22.25 และท่องเที่ยวโดยบริษัทนำเที่ยว จำนวน 13 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 3.25 ตามลำดับ

ตาราง 22 แสดงจำนวนร้อยละของผู้ที่เดินทางมาท่องเที่ยว

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
12.ท่านมีผู้เดินทางมาท่องเที่ยวจำนวนกี่คน		
เดินทางมาคนเดียว	99	24.75
2 คน	87	21.75
3–5 คน	66	16.5
6–8 คน	54	13.5
มากกว่า 10 คน	94	23.52
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 22 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเดินทางมาท่องเที่ยว คนเดียว จำนวน 99 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 24.74 รองลงมา มากกว่า 10 คน จำนวน 94 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 23.52 ต่อมา 2 คน จำนวน 87 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 21.75 ต่อมา 3–5

คน จำนวน 66 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 16.5 ต่อมา 6-8 คน จำนวน 66 คน คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 16.5 และ 6-8 คน จำนวน 54 คนคิดเป็นจำนวนร้อยละ 13.5 ตามลำดับ

ตาราง 23 แสดงจำนวนร้อยละความสัมพันธ์ของผู้ที่เดินทางมาท่องเที่ยวด้วย

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
13. ผู้ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กันอย่างไร		
เดินทางมาคนเดียว	45	11.25
เพื่อน	110	27.5
แฟน	98	24.5
ครอบครัว/ญาติ	88	22.00
กลุ่มที่ทำงาน	59	14.75
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 23 พบว่า ผู้ที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพื่อน จำนวน 110 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 27.5 รองลงมา แฟน จำนวน 98 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 24.5 ต่อมา ครอบครัว/ญาติ จำนวน 88 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 22.00 ต่อมา กลุ่มเพื่อนทำงาน จำนวน 59 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 14.75 และเดินทางคนเดียว จำนวน 45 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 11.25 ตามลำดับ

ตาราง 24 แสดงจำนวนร้อยละพาหนะที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยว

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
14. ท่านใช้พาหนะใดในการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ		
รถยนต์ส่วนบุคคล	145	36.25
รถโดยสารประจำทาง	77	19.25
รถของบริษัทนำเที่ยว	65	16.25
รถเช่า	113	28.25
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 24 พบว่า พาหนะที่นักท่องเที่ยวนิยมใช้ในการเดินทางท่องเที่ยว คือ รถยนต์ส่วนบุคคล จำนวน 145 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 36.25 รองลงมาคือ รถเช่า จำนวน 113 คน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 28.25 ต่อมา รถโดยสารประจำทาง จำนวน 77 คน คิดเป็น

จำนวนร้อยละ 19.25 และรถป็นรึษนำเทึยว จำนวน 65 คน คึดเป็นจำนวนรึอยละ 16.25 ตามลำดับ

ตาราง 25 แสดงจำนวนรึอยละการเลือกการบริการที่พัค

รายการ	จำนวน	รึอยละ
15..ท่านเลือกใช้การบริการที่พัคประเภทใด ในการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้		
โฮมสเตย์	66	16.5
โรงแรม	119	29.75
รึสอรัท	102	25.5
บ้านพัคในเขตอุทยานแห่งชาติ	82	20.5
อึนๆไปรตระบุ.....	31	7.75
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 25 พบว่า สถานที่นัคท่องเที่ยวเลือกพัคส่วนใหญเลือกโรงแรม จำนวน 119 คน คึดเป็นจำนวนรึอยละ 29.75 รองลงมา รึสอรัท จำนวน 102 คน คึดเป็นจำนวนรึอยละ 25.5 ต่อม่าบ้านพัคในเขตอุทยานแห่งชาติ จำนวน 82 คน คึดเป็นจำนวนรึอยละ 20.5 ต่อม่าโฮมสเตย์ จำนวน 66 คน คึดเป็นจำนวนรึอยละ 16.5 และ อึน ๆ จำนวน 31 คน คึดเป็นจำนวนรึอยละ 7.75

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลช้างน้อย จังหวัดพะเยา

ตาราง 26 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลช้างน้อย จังหวัดพะเยา ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Attractions)

ความคิดเห็นนักท่องเที่ยว	(\bar{X})	S.D.	ความหมาย
1.ความสวยงามและความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพ	4.34	0.77	มากที่สุด
2.ความหลากหลายทางชีวภาพของแหล่งท่องเที่ยว	4.37	0.71	มากที่สุด
3.ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว	4.31	0.74	มากที่สุด
4.มีการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว เช่น ป้ายข้อมูล ห้องแสดงนิทรรศการ เป็นต้น	4.09	0.84	มาก
5.มีเจ้าหน้าที่/ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว	4.22	0.75	มากที่สุด
โดยรวม	4.27	0.77	มากที่สุด

จากตารางที่ 26 แสดงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพ ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Attractions) มีคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.24, SD = 0.77$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการให้แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มีความหลากหลายทางชีวภาพมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.37, SD = 0.71$) รองลงมาคือ ความสวยงามและความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพอยู่ในระดับความต้องการมากที่สุด ($\bar{x} = 4.34, SD = 0.77$) ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.31, SD = 0.74$) มีเจ้าหน้าที่/ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.22, SD = 0.75$) การสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว เช่น ป้ายข้อมูลห้องแสดงนิทรรศการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.09, SD = 0.84$)

ตาราง 27 ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ ด้านที่พักแรมของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Accommodations)

ความคิดเห็นนักท่องเที่ยว	(\bar{X})	S.D.	ความหมาย
1.ประเภทห้องพักมีความหลากหลาย	3.71	0.79	มาก
2.ที่พักที่มีความสวยงาม	3.55	0.98	มาก
3.มีสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องพัก	3.61	0.89	มาก
4.มีจำนวนห้องพักที่เพียงพอ	3.52	0.91	มาก
5.ที่พักมีราคาเหมาะสม	3.49	0.94	ปานกลาง
โดยรวม	3.01	0.49	ปานกลาง

จากตารางที่ 27 แสดงให้เห็นความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา ด้านโรงแรมที่พักของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Accommodations) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.01, SD = 0.49$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการประเภทห้องพักมีความหลากหลาย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71, SD = 0.79$) รองลงมาต้องการการมีสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องพัก มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61, SD = 0.89$) มีที่พักที่มีความสวยงาม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55, SD = 0.98$) มีจำนวนห้องพักที่เพียงพอ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52, SD = 0.91$) และ ที่พักมีราคาเหมาะสม อยู่ในระดับความต้องการปานกลาง ($\bar{X} = 3.49, SD = 0.94$)

ตาราง 28 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Amenities)

ความคิดเห็นนักท่องเที่ยว	(\bar{X})	S.D.	ความหมาย
1.มีอาหารให้เลือกหลายประเภท/รสชาติ	3.84	0.93	มาก
2.มีสาธารณูปโภค(ไฟฟ้า/ประปา/โทรศัพท์)	4.03	0.79	มาก
3.มีมัคคุเทศก์ที่มีความสามารถ	4.50	0.68	มาก
4.ยานพาหนะมีสภาพสมบูรณ์/เหมาะสม	4.02	0.84	มาก
โดยรวม	3.98	0.84	มาก

จากตาราง 28 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Amenities) (Amenities) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.98, SD = 0.84$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการมีมัคคุเทศก์ที่มีความสามารถ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.50, SD = 0.68$) รองลงมามีสาธารณูปโภค (ไฟฟ้า/ประปา/โทรศัพท์) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.03, SD = 0.79$) มียานพาหนะมีสภาพสมบูรณ์/เหมาะสม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.02, SD = 0.84$) มีความต้องการอาหารให้เลือกหลายประเภท/รสชาติ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.84, SD = 0.93$)

ตาราง 29 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ ด้านการเข้าถึงของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Accessibilities)

ความคิดเห็นนักท่องเที่ยว	(\bar{X})	S.D.	ความหมาย
1.ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	4.02	0.87	มาก
2.สภาพถนนมีสภาพสมบูรณ์/เหมาะสม	3.97	0.79	มาก
3.ระยะห่างระหว่างที่พักและแหล่งท่องเที่ยว	4.01	0.78	มาก
4.มีป้ายแนะนำบอกทิศทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว	3.89	0.79	มาก
5.เส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความปลอดภัย	4.00	0.78	มาก
โดยรวม	3.98	0.84	มาก

จากตาราง 29 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา ด้านการเข้าถึงของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Accessibilities) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.93, SD = 0.84$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.02, SD = 0.87$) รองลงมา ระยะห่างระหว่างที่พักและแหล่งท่องเที่ยว มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.01, SD = 0.78$) เส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความปลอดภัย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.00, SD = 0.84$) สภาพถนนมีสภาพสมบูรณ์/เหมาะสม

มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.97, SD = 0.79$) มีป้ายแนะนำบอกทิศทางไปยังแหล่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.89, SD = 0.79$)

ตาราง 30 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ ด้านกิจกรรมของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Activities)

ความคิดเห็นนักท่องเที่ยว	(\bar{X})	S.D.	ความหมาย
1.รูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสม	3.92	0.80	มาก
2.รูปแบบกิจกรรมมีความหลากหลาย	3.87	0.78	มาก
3.รูปแบบกิจกรรมมีความปลอดภัย	3.76	0.76	มาก
4.รูปแบบกิจกรรมมีความดึงดูดสูง	3.85	0.77	มาก
5.รูปแบบกิจกรรมมีความสอดคล้องกับชีวิต	3.76	0.85	มาก
โดยรวม	3.84	0.64	มาก

จากตาราง 30 แสดงความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา ด้านกิจกรรมของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Activities) พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.84, SD = 0.64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.92, SD = 0.80$) รองลงมาคือ รูปแบบกิจกรรมมีความหลากหลาย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.87, SD = 0.77$) รูปแบบกิจกรรมมีความดึงดูดสูง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.85, SD = 0.76$) รูปแบบกิจกรรมมีความปลอดภัย และ รูปแบบกิจกรรมมีความสอดคล้องกับชีวิต มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.76, SD = 0.76$)

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อหาแนวทางจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพของ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา

จากผลการศึกษาจากวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา และวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา ได้ดังนี้

ตาราง 31 แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ			
	หน่วยงาน ภาครัฐ	ผู้นำ ชุมชน	ผู้ประกอบการ ร้านค้า	นักท่องเที่ยว
ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Attractions) ได้แก่				
แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยการสร้างการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว คือ การสร้างป้ายสื่อความหมาย ห้างแสดงนิทรรศการ ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน ที่เดินมาท่องเที่ยวยังตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา	√	√	√	√
การปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติให้แก่ นักท่องเที่ยว ชาวบ้านและเยาวชนในชุมชนตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา	√	√	√	-
ด้านที่พักของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Accommodations)				
การจัดการด้านราคาที่พักแรมให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการให้บริการและ สิ่งอำนวยความสะดวกที่นักท่องเที่ยว ได้รับ	√	√	√	-
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Amenities)				
การจัดการยานพาหนะที่มีสภาพสมบูรณ์ เหมาะสมกับสภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่ใน ตำบลผาช้างน้อย เพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่ อาจจะเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวในอนาคต	√	√	√	√
การพัฒนาเส้นทาง การเข้าถึงในแหล่งท่องเที่ยว	√	√	-	-

ตารางที่ 31 (ต่อ)

ด้านการเข้าถึงของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Accessibilities)				
กิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม กับวิถีชุมชนและภูมิปัญญาของชาวบ้าน เช่น การร่วมปลูกป่า สร้างฝาย สร้างแนวกันไฟ และเรียนรู้ประเพณีวิถีชีวิตของชุมชนผาซางน้อย	√	√	√	√
การจัดเตรียมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นสำหรับการถ่ายทอดความรู้และเรื่องราวของสถานที่ท่องเที่ยว	√	√	-	√
ด้านกิจกรรมของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Activities)				
การสร้างจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน	√	√	√	√
การสร้างจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	√	√	√	√

ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Attractions)

1. เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายชีวภาพ ตำบลผาซางน้อย จังหวัดพะเยา ทางภาครัฐได้มีการเสนอ แนวทางการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยการสร้างสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว เช่น ป้ายข้อมูล ห้องแสดงนิทรรศการ ให้กับนักท่องเที่ยวเป็นต้น

2. เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวยังคงมีทรัพยากรทางนิเวศที่อุดมสมบูรณ์ ควรมีการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติให้นักท่องเที่ยว ชาวบ้านและเยาวชนในพื้นที่ โดยการให้ความรู้ ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแก่ผู้เกี่ยวข้อง

ด้านที่พักของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Accommodations)

1. เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามายังสถานที่ท่องเที่ยวบนความหลากหลายชีวภาพ สถานที่พักแรม ควรมีการจัดการด้านราคาที่พักให้เหมาะสม หรือ ราคาที่เป็นกลาง โดยมีการกำหนดราคาตามลักษณะของที่พัก เพื่อเป็นการจัดการปัญหาในเรื่องห้องพักที่มีราคา

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Amenities)

1. ในการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวควรมีการจัดยานพาหนะที่มีสภาพสมบูรณ์และเหมาะสมเพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวในอนาคต

ด้านการเข้าถึงของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Accessibilities)

1. ควรมีการเตรียมความพร้อมทางด้านนักท่องเที่ยว ควรมีการจัดทำสื่อความหมายทางธรรมชาติ เช่นกิจกรรมการสาธิตเกี่ยวกับวิถีชุมชนและภูมิปัญญาของชาวบ้าน เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความปรารถนาหรือความสนใจที่จะเข้ามาท่องเที่ยวและมีกิจกรรมให้ได้ร่วมทำ

2. ควรจัดเตรียมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นสำหรับการถ่ายทอดความรู้และเรื่องราวของสถานที่ท่องเที่ยว เสาค่าความเป็นมาของวิถีชีวิตของชุมชนได้

ด้านกิจกรรมของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Activities)

1. ควรมีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อที่จะให้นักท่องเที่ยวสามารถท่องเที่ยวในส่วนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการเรียนรู้กิจกรรมวิถีชีวิตชุมชนไปด้วย

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา
3. เพื่อหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา

จากการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชนเรื่อง “ศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา” ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับได้ดังต่อไปนี้

1. **ด้านศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยว** พบว่า ลักษณะทั่วไปของตำบลผาช้างน้อยเป็นพื้นที่ที่มีอาณาเขตอยู่ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ อันเนื่องมาจากโครงการพระราชดำริในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี บริเวณโดยรอบของตำบลผาช้างเป็นป่าธรรมชาติที่มีความสมบูรณ์และมีความหลากหลายทางชีวภาพที่มีความเป็นเอกลักษณ์ จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในช่วงเดือนตุลาคม - ธันวาคมของทุกปี เนื่องจากลักษณะพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวค่อนข้างสมบูรณ์และมีบรรยากาศหนาว เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติ

2. **ด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน** พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยนโยบายของหน่วยงานภาครัฐ เน้นการอนุรักษ์ธรรมชาติให้คงสภาพเดิมมากที่สุด เนื่องจากการอนุรักษ์ป่าไม้เป็นหน้าที่ของทุกคนที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

ร่วมกัน โดยมีหลักการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายชีวภาพ ตำบลผา
 ช้างน้อย จังหวัดพะเยา และมีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับบริบทของ
 ทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ในพื้นที่เขตสงวนและอนุรักษ์ธรรมชาติ ในแหล่งท่องเที่ยวมีจุดดึงดูดที่
 ที่เพียงพอ ลานจอดรถที่เหมาะสม มีป้ายสื่อความหมายเกี่ยวกับเส้นทางการท่องเที่ยวที่
 ที่ใช้นั้นเป็นวัสดุที่เน้นความคงทนแต่สีที่ใช้ก็สีกับธรรมชาติดี ส่วนนโยบายทางการท่องเที่ยว
 ของหน่วยงานภาครัฐยังไม่มีความชัดเจนในด้านการสนับสนุนและพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อ
 รองรับนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก พบว่า หน่วยงานภาครัฐมีการส่งเสริมและ
 สนับสนุนนักวิชาการ เข้ามาเสริมสร้างกิจกรรมค่ายพักแรมให้กับนักศึกษา และให้ความรู้ใน
 ด้านการอนุรักษ์แก่ชุมชนและโรงเรียนภายนอก รวมทั้งมีการจัดทำป้ายสื่อความหมาย เพื่อให้
 ชุมชนเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นต้นแบบในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
 ให้กับเยาวชนรุ่นใหม่เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

4. ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่าพื้นที่ที่มีกิจกรรมมีความ
 หลากหลายด้าน เช่น การสร้างแนวกันไฟ การปลูกป่าประจำปี กับการบวชป่า นอกจากนี้ยังมี
 การสนับสนุนในด้านการสำรวจความหลากหลายตามเส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติที่เข้ากับ
 สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผา
 ช้างน้อย จังหวัดพะเยา มีการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวทั้งหมด 4 ด้าน ประกอบด้วย
 1. ศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยว 2. ศักยภาพด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก 3. ด้านการใช้
 ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน และ 4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการ
 ท่องเที่ยว โดยสามารถสรุปผลได้ดังนี้

ด้านศักยภาพในแหล่งการท่องเที่ยวบนความหลากหลายชีวภาพ ตำบลผา
 ช้างน้อย จังหวัดพะเยา โดยรวมศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สภาพ
 พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพอยู่เป็นจำนวน
 มาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในทุกหัวข้อ และมีจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวและการเรียนรู้ของแหล่ง
 ธรรมชาติบนความหลากหลายทางชีวภาพรองลงมา อีกทั้งสิ่งดึงดูดที่ยังมีความเกี่ยวข้องของ
 วัฒนธรรมท้องถิ่นกับแหล่งธรรมชาติ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และมีความปลอดภัยของ
 แหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยวมีศักยภาพอยู่ในระดับน้อย

ด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในแหล่งการท่องเที่ยวบนความหลากหลายชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา โดยรวมศักยภาพอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตามแผน การดำเนินงาน และมีการวิเคราะห์ประเมินผลกระทบ มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับศักยภาพปานกลาง รองลงมา แผนการดำเนินงาน มีศักยภาพอยู่ในระดับศักยภาพปานกลาง มีแผนการดำเนินงานและมีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตามแผนการดำเนินงาน การวิเคราะห์ประเมินผลกระทบ มีการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว และมีการปฏิบัติด้านการติดตามการประเมินผลอย่างต่อเนื่องทุกปี มีศักยภาพเท่ากันคือ มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับศักยภาพมาก มีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตามแผนการดำเนินงาน มีการวิเคราะห์ประเมินผลกระทบ และมีการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับศักยภาพน้อย และไม่มีแผนการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ที่มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับศักยภาพน้อย

ด้านให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา มีศักยภาพโดยรวมอยู่ในระดับศักยภาพปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและชุมชนมีบุคลากรที่มีความรู้ระดับปริญญาตรีด้านสิ่งแวดล้อม นิเวศวิทยาหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศและการอนุรักษ์ โดยการเรียนรู้จากการศึกษา และค้นคว้าด้วยตนเองจากเอกสารที่เชื่อถือได้ และไม่มีบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ให้ความรู้ในศักยภาพเท่ากัน คือ อยู่ในระดับศักยภาพปานกลาง บุคลากรที่มีความรู้ระดับปริญญาตรีด้านสิ่งแวดล้อม นิเวศวิทยาหรือด้านที่เกี่ยวข้องและสามารถสื่อสาร และให้ความรู้โดยใช้ภาษาอังกฤษได้ มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง มีบุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรมความรู้ด้านระบบนิเวศและการอนุรักษ์ และ มีบุคลากรที่มีความรู้บ้าง ในเรื่องระบบนิเวศและการอนุรักษ์โดยเรียนรู้จากประสบการณ์และการบอกเล่า มีอยู่ในระดับเท่า ๆ กัน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา มีศักยภาพโดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว มีศักยภาพโดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า กิจกรรม

การท่องเที่ยวเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลและรักษา ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ท่องเที่ยว มีการก่อตั้งองค์กรหรือโครงการอนุรักษ์ต่าง ๆ ที่เกิดจาก ท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษา วัฒนธรรมท้องถิ่น และมีตัวแทนของชุมชนในการวางแผนหรือบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิง นิเวศ ซึ่งทุกดัชนีในด้านชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว มีระดับ คักยภาพอยู่ในระดับน้อย 2) ด้านชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวศักยภาพโดยรวมอยู่ในระดับ คักยภาพน้อยที่สุด เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหารและสินค้า พื้นเมือง ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พักเช่นการจัดโฮมสเตย์ และชุมชนมีรายได้จาก การนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว ชุมชนมีรายได้หรือเงินเดือนจากการถูกจ้าง งานโดยบริษัทนำเที่ยวหรือเจ้าของพื้นที่ ชุมชนมีรายได้จากการแสดงศิลปะพื้นเมือง ซึ่งทุกดัชนี ด้านชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวศักยภาพโดยรวมอยู่ในระดับคักยภาพน้อยที่สุด

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยว บนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว จำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อยู่ในช่วง อายุ 28-32 ปี มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่

ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อการท่องเที่ยวบนความ หลากหลายชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา พบว่า ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวบน ความหลากหลายทางชีวภาพ (Attractions) พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ที่สุด โดยต้องการสัมผัสความหลากหลายทางชีวภาพของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของตำบล ผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของพื้นที่บนความหลากหลายทาง ชีวภาพ (Amenities) นักท่องเที่ยว มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยต้องการให้มีคักเทศก์ ท้องถิ่นที่มีความเชี่ยวชาญในการอธิบายข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว และต้องการให้หน่วยงาน ภาครัฐ จัดเตรียมป้ายสื่อความหมาย ป้ายแสดงพื้นที่ แผนที่เส้นทางการท่องเที่ยว เป็นต้น ในส่วนของด้านการเข้าถึงของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Accessibilities) พบว่า นักท่องเที่ยว มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการปรับปรุง สภาพถนน ปรับปรุงทัศนียภาพโดยรอบและควรติดป้ายสัญลักษณ์ความปลอดภัยบนท้องถนน เพื่อเพิ่มคักยภาพในการมองเห็นของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ควรมีการเตรียมพร้อมด้าน ยานพาหนะให้พร้อมใช้อยู่เสมอ และด้านกิจกรรมของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Activities) พบว่า นักท่องเที่ยว มีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยต้องการให้มีกิจกรรม หลากหลายรูปแบบและมีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ นอกจากนี้ด้านโรงแรมที่พักของพื้นที่

บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Accommodations) พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง และเห็นว่าที่พักในแหล่งท่องเที่ยวควรมีลักษณะกึ่งโครงสร้างที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา

ผลการศึกษาศักยภาพ และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย ประกอบไปด้วย 5 แนวทางได้แก่ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Attractions) ด้านที่พักของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Accommodations) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Amenities) ด้านการเข้าถึงของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Accessibilities) และ ด้านกิจกรรมของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Activities) ได้ดังต่อไปนี้

แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Attractions)

- หน่วยงานภาครัฐควรมีแนวทางการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยการสร้างสื่อทางการท่องเที่ยว เช่น ป้ายข้อมูล ห้องแสดงนิทรรศการ โดยการให้ความรู้ ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้กับนักท่องเที่ยว เป็นต้น อย่างไรก็ตามการจัดการด้านการใช้ทรัพยากรควรให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะทุกขั้นตอนในการดำเนินงานต้องอาศัยผลประโยชน์จากธรรมชาติทั้งสิ้น ทางหน่วยงานภาครัฐควรกำหนดข้อปฏิบัติในการขอใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ หรือจัดทำแผนการบริหารจัดการบำบัดของเสียอย่างเป็นระบบ เพื่อป้องกันการเกิดผลกระทบด้านลบต่อระบบนิเวศบนความหลากหลายทางชีวภาพ

แนวทางการจัดการด้านที่พักแรมของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Accommodations)

- ผู้ประกอบการควรมีการจัดการด้านราคาที่พักให้เหมาะสม หรือ ราคาที่เป็นกลาง โดยมีการกำหนดราคาตามลักษณะของที่พัก เพื่อเป็นการจัดการปัญหาในเรื่องห้องพักที่มีราคาสูงเกินมาตรฐาน

แนวทางการจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Amenities)

- ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดยานพาหนะที่มีสภาพสมบูรณ์และเหมาะสมเพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวในอนาคต
- ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปรับปรุงสภาพถนน ปรับปรุงทัศนียภาพโดยรอบและควรติดป้ายสัญลักษณ์ความปลอดภัยบนท้องถนนเพื่อเพิ่มศักยภาพในการมองเห็นของนักท่องเที่ยว

แนวทางการจัดการด้านการเข้าถึงของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Accessibilities)

- ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเตรียมความพร้อมทางด้านการท่องเที่ยว ควรมีการจัดทำสื่อความหมายทางธรรมชาติ เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความปรารถนาหรือความสนใจที่จะเข้ามาท่องเที่ยวและมีกิจกรรมให้ได้ร่วมทำ
- ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดเตรียมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นสำหรับการถ่ายทอดความรู้และเรื่องราวของสถานที่ท่องเที่ยว เส้าความเป็นมาของวิถีชีวิตของชุมชนได้

แนวทางการจัดการด้านกิจกรรมของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Activities)

- ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน เช่น กิจกรรมการสาธิตเกี่ยวกับวิถีชุมชนและภูมิปัญญาของชาวบ้าน เพื่อที่จะให้นักท่องเที่ยวสามารถท่องเที่ยวในส่วนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการเรียนรู้กิจกรรมวิถีชีวิตชุมชนไปด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา

จากการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในเรื่องศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา สรุปอภิปรายผลได้ดังนี้ ด้านศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยว สภาพสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลผาช้างน้อยมีสภาพการท่องเที่ยวที่ค่อนข้างสมบูรณ์ เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามา มาก นั้นจะอยู่ในช่วงที่เข้าหน้าหนาวของประเทศไทย เหตุเพราะสภาพการท่องเที่ยวของพื้นที่ท่องเที่ยวค่อนข้างสมบูรณ์และอากาศ

ตอนหน้าหนาว โดยลักษณะทั่วไปของตำบลผาซางน้อยเป็นพื้นที่ที่อยู่ในเขตอนุรักษ์ และพื้นที่ยังอยู่ในโครงการพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี บริเวณรอบ ๆ เป็นป่าที่เป็นธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยวมีความเป็นเอกลักษณ์ แม้สถานที่ท่องเที่ยวจะมีไม่มากเท่าไรแต่ความเป็นลักษณะของสถานที่ท่องเที่ยวของแต่ละที่ยังมีความเป็นตัวตนเอง

ด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน หลักการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวควรที่จะมีแนวทางในการบริหารจัดการให้เข้ากับสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ และเป็นพื้นที่สงวน โดยรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องขึ้นอยู่กับภาครัฐ ถ้าเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนก็จะเป็นการพัฒนาในรูปแบบการท่องเที่ยวของคนในชุมชน เน้นการใช้ชีวิตที่อิงกับธรรมชาติ เน้นการรักษาธรรมชาติที่เป็นอยู่ให้ยังคงเป็นแบบเดิมให้มากที่สุด เพราะการรักษาป่าไม้เป็นหน้าที่ของทุกคนไม่ได้มีการบริหารจัดการที่ตายตัว แต่ก็จะมีถึงระยะที่จอตลอดที่เหมาะสม การบริหารจัดการเน้นการรักษาธรรมชาติที่เป็นอยู่ให้ยังคงเป็นแบบเดิมให้มากที่สุด เพราะการรักษาป่าไม้เป็นหน้าที่ของทุกคนไม่ได้มีการบริหารจัดการที่ตายตัว แต่ก็จะมีถึงระยะที่จอตลอดที่เหมาะสม สำหรับป้ายสื่อความหมายเกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยวที่นั้นวัสดุที่ใช้เป็นวัสดุที่เน้นความคงทนแต่สีที่ใช้ก็สีกับธรรมชาติดี ส่วนนโยบายการการท่องเที่ยวยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ออกมาแน่ชัด ทางที่สถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาทางสถานที่ท่องเที่ยวก็มีจุดชัดแยกขยะให้กับนักท่องเที่ยวที่ชัดเจน และจุดวางขยะก็กระจายตามจุดที่นักท่องเที่ยวสามารถมองเห็นได้ ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก หน่วยงานภาครัฐได้มีการนำนักวิชาการด้านนันทนาการมาให้ความรู้ในกิจกรรมค่ายพักแรมเมื่อมีนักศึกษาเข้ามาและออกไปให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ให้กับชุมชนและโรงเรียน และจัดทำป้ายแนะนำต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นแบบอย่าง กิจกรรมที่ทำนั้นส่วนมากจะเน้นเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้กับเยาวชน ในอนาคตจะทำให้เยาวชนมีจิตสำนึกในป่าไม้ในชุมชนหรือในพื้นที่ของตัวเอง โดยให้เยาวชนที่เข้ามาทำกิจกรรมในพื้นที่ที่เราจัดกิจกรรมนั้น เชื่อว่าเยาวชนได้รับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ที่อยู่ในเขตอนุรักษ์มากพอที่จะรู้ว่าเราสามารถอนุรักษ์ป่าไม้ได้หลากหลายวิธี หลากหลายพื้นที่ ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมที่ทางชุมชนจัดขึ้นก็เช่น การสร้างแนวกันไฟ การปลูกป่าประจำปี กับการบวชป่า การสำรวจความหลากหลายตามเส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติ การสำรวจความหลากหลายตามเส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติ จะสร้างความสนใจให้กับนักศึกษาหรือนักเรียน ส่วนการปลูกป่ากับบวชป่านั้น จะได้รับความสนใจจากคนในชุมชนเนื่องจากคนในชุมชนเชื่อว่ามนุษย์กำเนิดมาจากป่า จากกิจกรรมของชุมชน คนในชุมชนมีความร่วมมือในระดับที่พอดี หรือพอเหมาะ ก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี สอดคล้องกับ

(มัชฌิมา อุดมศิลป์, 2556) พบว่า 1) แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในชุมชนคลองโคกนักรท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวยังชุมชนคลองโคกน กลุ่มตัวอย่างแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนคลองโคกน จังหวัดสมุทรสงครามในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก (ด้านความประทับใจ ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว)

ด้านศักยภาพในแหล่งการท่องเที่ยวบนความหลากหลายชีวภาพ ตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา โดยรวมศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าสภาพพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพอยู่เป็นจำนวนมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในทุกหัวข้อ และมีจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวและการเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติบนความหลากหลายทางชีวภาพรองลงมา อีกทั้งสิ่งดึงดูดที่ยังมีความเกี่ยวข้องของวัฒนธรรมท้องถิ่นกับแหล่งธรรมชาติ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และมีความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยวมีศักยภาพอยู่ในระดับน้อย

ด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในแหล่งการท่องเที่ยวบนความหลากหลายชีวภาพ ตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา โดยรวมศักยภาพอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตามแผน การดำเนินงาน และมีการวิเคราะห์ประเมินผลกระทบ มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับศักยภาพปานกลาง รองลงมา แผนการดำเนินงาน มีศักยภาพอยู่ในระดับศักยภาพปานกลาง มีแผนการดำเนินงานและมีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตามแผนการดำเนินงาน การวิเคราะห์ประเมินผลกระทบ มีการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว และมีการปฏิบัติด้านการติดตามการประเมินผลอย่างต่อเนื่องทุกปี มีศักยภาพเท่ากันคือ มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับศักยภาพมาก มีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตามแผนการดำเนินงาน มีการวิเคราะห์ประเมินผลกระทบ และมีการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับศักยภาพน้อย และไม่มีแผนการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับศักยภาพน้อย

ด้านให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายชีวภาพ ตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา มีศักยภาพโดยรวมอยู่ในระดับศักยภาพปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและชุมชนมีบุคลากรที่มีความรู้ระดับปริญญาตรีด้านสิ่งแวดล้อม นิเวศวิทยาหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง

รองลงมา มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศและการอนุรักษ์ โดยการเรียนรู้จากการศึกษา และค้นคว้าด้วยตนเองจากเอกสารที่เชื่อถือได้ และไม่มีบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ให้ความรู้ในศักยภาพเท่ากัน คือ อยู่ในระดับศักยภาพปานกลาง บุคลากรที่มีความรู้ระดับปริญญาด้านสิ่งแวดล้อม นิเวศวิทยาหรือด้านที่เกี่ยวข้องและสามารถสื่อสาร และให้ความรู้โดยใช้ภาษาอังกฤษได้ มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง มีบุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรมความรู้ด้านระบบนิเวศและการอนุรักษ์ และ มีบุคลากรที่มีความรู้บ้าง ในเรื่องระบบนิเวศและการอนุรักษ์โดยเรียนรู้จากประสบการณ์และการบอกเล่า มีอยู่ในระดับเท่า ๆ กัน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา มีศักยภาพโดยรวมอยู่ในระดับศักยภาพน้อยที่สุด โดยในด้านนี้จะแบ่งการประเมินออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และในด้านชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังนี้

ในด้านชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว มีศักยภาพโดยรวมอยู่ในระดับศักยภาพน้อย เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่น มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับน้อย การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแล และรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ท่องเที่ยว มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับน้อย มีการก่อตั้งองค์กรหรือโครงการอนุรักษ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับน้อยชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับน้อย และมีตัวแทนของชุมชนในการวางแผนหรือบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับน้อย

ด้านชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวศักยภาพโดยรวมอยู่ในระดับศักยภาพน้อยที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหารและสินค้าพื้นเมือง มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับน้อยที่สุด รองลงมาชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พักเช่นการจัดโฮมสเตย์ มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับน้อยที่สุด และชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว ชุมชนมีรายได้หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานโดยบริษัทนำเที่ยวหรือเจ้าของพื้นที่ ชุมชนมีรายได้จากการแสดงศิลปะพื้นเมือง มีค่าเท่ากัน มีระดับศักยภาพอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ซึ่งมีความสอดคล้องกับ (กรมการท่องเที่ยว สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, 2557) กล่าวว่า หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 องค์ประกอบ ในการประเมินมาตรฐานแหล่ง

ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ องค์ประกอบในเรื่องของศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ในการที่จะจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นับว่ามีความสำคัญที่สุด ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรจะเป็นแหล่งธรรมชาติที่สามารถก่อให้เกิดความพอใจในการเรียนรู้และสัมผัสกับระบบนิเวศ โดยศักยภาพของแหล่งธรรมชาติในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงสามารถสรุปดัชนีมาตรฐานคุณภาพได้ 4 ดัชนี ได้แก่ 1) แหล่งธรรมชาติมีจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ 2) มีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาติ 3) แหล่งธรรมชาติมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น 4) ความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรคำนึงถึงดัชนีทั้ง 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) แหล่งธรรมชาติมีจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ 2) มีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาติ 3) แหล่งธรรมชาติมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น 4) ความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว เพื่อจะก่อให้เกิดการจัดการการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเป็นเพศหญิง อยู่ในช่วงอายุ 28-32 ปี มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี โดยมีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ ต่ำกว่า 9,000 บาท/เดือน มีสถานภาพ โสดเป็นส่วนใหญ่ และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นผู้ไม่ได้ประกอบอาชีพ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ต ช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวส่วนมากนิยมท่องเที่ยวในช่วง วันหยุดราชการ เสาร์-อาทิตย์ ระยะเวลาในการวางแผนการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ที่ 2-3 วัน ค่าใช้จ่ายในการเดินทางของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวอยู่ที่ 1,001-2,000 นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวด้วยตัวเอง พาหนะที่นักท่องเที่ยวนิยมใช้ในการเดินทางท่องเที่ยว คือ รถยนต์ส่วนบุคคล สถานที่ที่นักท่องเที่ยวเลือกพักแรมส่วนใหญ่ คือ โรงแรมบริเวณรอบนอกสถานที่ท่องเที่ยวและผลการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา ทั้ง 5 ด้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ 1) ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ (Attractions) พบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ในส่วนนักท่องเที่ยวมีความต้องการให้แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ 2) ด้านโรงแรมที่พักของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Accommodations) พบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ในส่วนนักท่องเที่ยวมีความต้องการประเภทห้องพักมีความหลากหลาย 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวกของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Amenities) พบว่า ความต้องการอยู่ในระดับมาก ในส่วนนักท่องเที่ยวที่ต้องการมีมัคคุเทศก์ที่มีความสามารถในการอธิบายข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว 4) ด้านการเข้าถึงของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Accessibilities) พบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ในส่วนความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 5) ด้านกิจกรรมของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Activities) พบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ในส่วนรูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสม ซึ่งมีความสอดคล้องกับ (พยอม ธรรมบุตร, 2549) กล่าวได้ว่า ได้แบ่งองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเป็น 5 ประเภท ดังนี้ 1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ได้แก่ การมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปถึงจุดหมายปลายทาง (Destination) หรือแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) 2) การมีที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Accommodation) ที่ต้องการค้างคืนได้แก่ จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับต่าง ๆ กัน ซึ่งจะทำให้มีราคาและบริการในระดับต่างกัน 3) แหล่งท่องเที่ยว (Attraction) นับเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญสูงสุด ของการเดินทาง เพราะเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยว อาจเป็นแหล่งธรรมชาติที่มีความโดดเด่น 4) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) และกิจกรรมนันทนาการ (Tourist activities และ Recreational activities) นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดจะเป็นประสบการณ์ที่อยู่ในความทรงจำของนักท่องเที่ยวและกิจกรรมดังกล่าวมักก่อให้เกิดการกระจายรายได้ 5) บริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว (Ancillary) อาทิเช่น บริการด้านร้านอาหาร โรงพยาบาล ไพร่ชนีย์ สถานีบริการน้ำมัน ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก ห้างสรรพสินค้า เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา ทั้ง 5 ด้านที่ต้องมีความสอดคล้องกัน เพื่อการจัดการการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีมาตรฐานและนักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจสูงสุด

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา เสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา ประกอบด้วย 5 แนวทางดังนี้

1) แนวทางในการจัดการด้านแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ โดยการสร้างสื่อทางการท่องเที่ยว เช่น ป้ายข้อมูล หอแสดงนิทรรศการ โดยการให้ความรู้

ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้กับนักท่องเที่ยว เป็นต้น ควรกำหนดข้อปฏิบัติในการขอใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ หรือจัดทำแผนการบริหารจัดการบำบัดของเสียอย่างเป็นระบบ เพื่อป้องกันการเกิดผลกระทบด้านลบต่อระบบนิเวศบนความหลากหลายทางชีวภาพ

2) แนวทางการจัดการด้านที่พักแรมของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ ควรมีการจัดการด้านราคาที่พักให้เหมาะสม หรือ ราคาที่เป็นกลาง โดยมีการกำหนดราคาตามลักษณะของที่พัก เพื่อเป็นการจัดการปัญหาในเรื่องห้องพักที่มีราคาสูงเกินมาตรฐาน

3) แนวทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพควรมีการจัดยานพาหนะที่มีสภาพสมบูรณ์และเหมาะสมเพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวในอนาคต และควรปรับปรุงสภาพถนน ปรับปรุงทัศนียภาพโดยรอบและควรติดป้ายสัญลักษณ์ความปลอดภัยบนท้องถนนเพื่อเพิ่มศักยภาพในการมองเห็นของนักท่องเที่ยว

4) แนวทางการจัดการด้านการจัดการด้านการเข้าถึงของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพควรมีการเตรียมความพร้อมทางด้านการท่องเที่ยว ควรมีการจัดทำสื่อความหมายทางธรรมชาติ เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความปรารถนาหรือความสนใจที่จะเข้ามาท่องเที่ยวและมีกิจกรรมให้ได้ร่วมทำ และควรจัดเตรียมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นสำหรับการถ่ายทอดความรู้และเรื่องราวของสถานที่ท่องเที่ยว เส้าความเป็นมาของวิถีชีวิตของชุมชนได้

5) แนวทางการจัดการด้านกิจกรรมของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพควรมีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน เช่น กิจกรรมการสาธิตเกี่ยวกับวิถีชุมชนและภูมิปัญญาของชาวบ้าน เพื่อที่จะให้นักท่องเที่ยวสามารถท่องเที่ยวในส่วนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการเรียนรู้กิจกรรมวิถีชีวิตชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัย (มัชฌิมา อุดมศิลป์, 2556) ในการทำการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนคลองโคกนาค จังหวัดสมุทรสงคราม กล่าวว่า 1) แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในชุมชนคลองโคกนาค นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวยังชุมชนคลองโคกนาค กลุ่มตัวอย่างแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนคลองโคกนาค จังหวัดสมุทรสงครามในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก (ด้านความประทับใจ ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว) 2) การปฏิบัติที่เป็นเลิศของชุมชนคลองโคกนาค จังหวัด สมุทรสงคราม เป็นต้น แบบในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ความมีจิตสาธารณะของชุมชนในความร่วมมือและการจัดการรวมไปถึงการร่วมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็ง ของสมาชิกในชุมชนในการทำปะการังโคกนาค

จากภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีชื่อเสียงโด่งดังและการใช้ชีวิตแบบพอเพียง 3) แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนคลองโคโคน้ำ จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ควรมีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้ เพื่อให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นหน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของระดับจังหวัด ควรเร่งรัดและสนับสนุนส่งเสริมประชาสัมพันธ์อย่างจริงจัง และควรประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ ควรมีการฝึกอบรม หรือมีโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเนื่องจากว่าการท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยวที่อาศัยทรัพยากรทางธรรมชาติที่ผนวกเข้ากับวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชน ดังนั้น หน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนชี้แนะแนวทางให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดและเชื่อมโยงกับแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ และสอดคล้องกับ (รังษี ชัมภการ, 2553) แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลปากอ อำเภอมือง จังหวัดพังงา กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลปากอ อำเภอมือง จังหวัดพังงา ด้านพื้นที่ธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ แนวทางพัฒนาคือการรวมตัวอย่างเข้มแข็งของชุมชน ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน แนวทางพัฒนา คือ การให้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการ แนวทางพัฒนา คือ การสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว แนวทางพัฒนา คือ การส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกวิธีและตลอดกระบวนการ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการส่งเสริมด้านความรู้ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน กำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเพิ่มเติม นอกจากนี้ควรมีการสร้างเครือข่ายของกิจกรรมการท่องเที่ยว เครือข่ายการสร้างความปลอดภัยของการท่องเที่ยว เครือข่ายการสร้างความปลอดภัยของการท่องเที่ยวและเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อเป็นทางเลือกใหม่ให้กับนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1) ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว พบว่าความสำคัญในการพัฒนาทางด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว คือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสวยงาม และ สร้างความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ โดยนำความสวยงามและความน่าสนใจทางด้านธรรมชาติที่มีอยู่เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวไม่ใช่แค่นักท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะ นักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่กลุ่มเฉพาะก็สามารถ

เข้ามาท่องเที่ยวได้ด้วย นอกจากนี้ควรมุ่งเน้นการพัฒนาการจัดแสดง แสง สี เสียงที่สวยงาม นำมาจัดแสดงในงานหรือกิจกรรมที่ถูกจัดขึ้นเนื่องในโอกาสพิเศษ

2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบความสำคัญในการพัฒนา คือการจัดสถานที่ที่จอดรถเพียงพอและปลอดภัยเพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ด้วย เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ หรือผู้สูงอายุ เช่น ห้องน้ำ รถเข็น ทางลาด หรือ บริเวณเส้นทางสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยภายในสถานที่ท่องเที่ยว เช่น สัญญาณอินเทอร์เน็ต สัญญาโทรศัพท์มือถือ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาระบบการจัดการระบบนิเวศที่มีส่วนร่วมกับชุมชน โดยที่ชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนในการรักษาระบบนิเวศได้อย่างเป็นระบบ
- 2) ควรศึกษาการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เส้นทางการศึกษาธรรมชาติ โดยสอดคล้องกับประเพณีในชุมชน

บรรณานุกรม

- Dickman, S. (1996). *Tourism: An Introductory Text*. Sydney: Hodder Education.
- Gosselin et al. (March 15, 2015). Biodiversity Values in international Laws and Conventions. Retrieved from www.set-revue.fr/sites/default/files/articles/pdf/
- Paul Procter. (1995). *Cambridge International Dictionary of English* (พิมพ์ครั้งที่ 1). Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press.
- Rebecca M. et al. (May 12, 2015). *Conservation Biology (CONSERV BIOL)*. Retrieved from https://www.researchgate.net/scientific.../35280952_Rebecca_M_Miller
- กรมการท่องเที่ยว สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว. คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.(2563) สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2562 จาก <https://dl.parliament.go.th/handle/lirt/569288>
- กฤษดา ยะการ. (2543). ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนตำบลแม่ทราย อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, วิทยานิพนธ์ (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม)). จาก https://library.cmu.ac.th/digital_collection/theses/detail.php?id
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2545). ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- กุลวดี เถนว่อง (ราชภัฏคีติ). (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และแนวทางการแก้ปัญหาที่ยั่งยืน : กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี.
- จำลอง เงินดี. (2544). เอกสารคำสอนวิชาจิตวิทยาสังคม (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิตรจำนง สุภาพ. (2544). เอกสารคำสอนวิชาจิตวิทยาสังคม (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดวงเพ็ญ ทுகิต. (2550). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธยานิเขต 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัท เพลส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2540). ทศนคติ : การวัด การเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย (พิมพ์

- ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- พยอม ธรรมบุตร. (2549). เอกสารประกอบการเรียนการสอนเกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พูนทรัพย์ สวมเมือง ตูลาพันธ์ และคณะ. (2559)(1). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์และร้อยเอ็ด. สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2562 จาก https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=
- มันัส สุวรรณ และคณะ. (2541). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาแนวทางการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และสภาตำบล (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ.
- มัชฌิมา อุดมศิลป์. (2556). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนคลองโคนจังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารวิทยบริการ.
- เยาวภา ลีละบุตร. (2547). พฤติกรรมนักท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กรุงเทพฯ.
- รังษี ชัมภการ. (2553). แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลปากอ อำเภอมืองจังหวัดพังงา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น. จาก <https://uctl.thailis.or.th/Catalog/BibItem.aspx?BibID=b01970109>
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- ร่ำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2547). หลักการพัฒนากการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน. กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(1).
- วาร์ชต์ มัชฌมบุรุษ. (2558). การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติเพื่อการเรียนรู้ ในพื้นที่โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พื้นที่ปกปักพันธุกรรมพืชตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2524). หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้น.
- วิภา ศรีระทุ. (2551). ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอำเภอเข้าค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
- วิวัฒน์ชัย บุญยักดิ์. (2532). ศักยภาพสำคัญอย่างไรต่อแหล่งท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่ 1).

- กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- วิสุทธิ ใบไม้. (2538). สถานภาพความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทย.
- ศรีอัมพร ปานพรหม. (2551). การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ครูผู้ปกครองที่มีต่อการเรียน
กวดวิชาโรงเรียนโพกัส เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
ศศิวิมล เลิศวสุรัตน์. แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวพื้นที่โดยรอบอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่.
สืบค้นเมื่อ 13 พฤษภาคม 2562 จาก
<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/32155>
- สงวน คำรศ. (2551). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล
ของเทศบาล ตำบลท่าวังผา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน. มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราช
ภัฏอุตรดิตถ์, อุตรดิตถ์.
- สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. ศักยภาพระบบนิเวศและความหลากหลาย
ทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิตบนเกาะพระทอง จังหวัดพังงา สืบค้นเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2560,
จาก <https://dmcr.gdcatalog.go.th/fi/organization/about/mcrdi>
- สุภาภรณ์ หาญทอง. (2543). ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวจังหวัดพัทลุง. สถาบันบัณฑิตพัฒน
บริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สุเมตต์ ปุจฉาการ สิรินทร เทพมังกร และ เศรษฐพงษ์ ปุจฉาการ. การพัฒนาทรัพยากรชีวภาพ
ทางทะเลบริเวณหมู่เกาะเสม็ดสาร จังหวัดชลบุรีเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และการท่องเที่ยวเชิง
อนุรักษ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. Retrieved from
<http://dspace.lib.buu.ac.th/xmlui/handle/1234567890/1736>
- องค์การบริหารส่วนตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา. (2562). แผนพัฒนายุทธศาสตร์ พ.ศ.
2562-2565 (พิมพ์ครั้งที่1).
- อมรรัตน์ เตชะนอก. (2555). แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา : หาดบาง
แสน 2 ตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น. มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
อารีย์ นัยพินิจ ลีรชญา มณีเนตร. (2551). การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการการ
ท่องเที่ยวหมู่บ้านบุไทรโฮมาเตย์ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา.
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสอบถามและแบบประเมินในการเก็บแบบสอบถาม

แบบประเมิน

แบบประเมินมาตรฐานศักยภาพคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา” โดยแบบสอบถามนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 “เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา”

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

- 1.1 ชื่อ.....นามสกุล.....
- 1.2 อาชีพ:
- 1.3 ตำแหน่ง:
- 1.4 สถานที่ปฏิบัติงาน:
- 1.5 ประเมินเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ตอนที่ 2 แบบประเมินมาตรฐานศักยภาพมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การประเมินแหล่งธรรมชาติที่มีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวแหล่งธรรมชาติ ที่มีการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว หรือจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวอยู่ในปัจจุบัน ถ้าประสงค์จะขอรับการประเมินจะต้องทำการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 องค์ประกอบ โดยการให้คะแนนจะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากที่สุด รายละเอียดของค่าคะแนนเต็มในแต่ละองค์ประกอบ รายละเอียดดัง

องค์ประกอบในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	คะแนน
1. ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	40
2. ศักยภาพการจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน	20
3. ศักยภาพการจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก	20
4. ศักยภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว	20
รวม	100

องค์ประกอบที่ 1 ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คะแนนรวมแต่ละด้านเท่ากับ 40 คะแนน

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมายถูกลงในช่องที่ต้องการให้คะแนน ตามเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

- มีศักยภาพในการจัดการสูง ให้ 5 คะแนน
- มีศักยภาพในการจัดการปานกลาง ให้ 4 คะแนน
- มีศักยภาพในการจัดการในขั้นควรปรับปรุง ให้ 3 คะแนน
- ขาดศักยภาพการจัดการ ให้ 2 คะแนน
- อยู่ในสภาวะวิกฤต ให้ 1 คะแนน

ดัชนี	ผลการประเมินระดับศักยภาพการจัดการ				
	สูง (4)	กลาง (3)	ต่ำ (2)	ขาดการ จัดการ (1)	วิกฤต (0)
ด้านจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและการเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติบนความหลากหลายทางชีวภาพ					
1. แหล่งธรรมชาติไม่มีสัตว์พืช หรือธรณีสัณฐานประเภทใดที่เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว					
2. แหล่งธรรมชาติไม่มีสัตว์พืช หรือธรณีสัณฐานประเภทใดที่เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว					
3. แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐานที่พบได้ในแหล่งธรรมชาติบางแห่งในประเทศไทย					
4. แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐานประเภทที่พบได้น้อยแห่งในประเทศไทยแต่โอกาสที่จะพบเห็นมีน้อย					
5. แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐานประเภทที่พบได้น้อยแห่งในประเทศไทยและโอกาสที่จะพบเห็นมีปานกลาง					
6. แหล่งธรรมชาติมีสัตว์ พืช หรือธรณีสัณฐานประเภทที่พบได้น้อยแห่งในประเทศไทยแต่โอกาสที่จะพบเห็นมีมากและนักท่องเที่ยวมีความประสงค์ที่จะไปชมสิ่งดังกล่าว					
คะแนนรวมที่ได้					
ด้านความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ					
7. แหล่งธรรมชาติดั้งเดิมถูกทำลายไปหมดและมีสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ของมนุษย์เข้ามาแทนที่					
8. แหล่งธรรมชาติเดิมถูกทำลายเป็นส่วนใหญ่คงเหลือเพียงบางจุดเล็ก ๆ ที่ยังคงสภาพธรรมชาติเดิม					

9. แหล่งธรรมชาติเดิมถูกทำลายเป็นส่วนใหญ่แต่มีบางจุดที่มีขนาดพื้นที่มากพอ และยังคงสภาพธรรมชาติเดิม					
10. แหล่งธรรมชาติคงสภาพเดิมในระดับปานกลาง โดยกึ่งหนึ่งของพื้นที่มีการถูกรบกวนหรือตัดแปลงจากการกระทำของมนุษย์					
11. แหล่งธรรมชาติคงสภาพเดิมเป็นส่วนใหญ่และร่อยรอยการรบกวน โดยมนุษย์เพียง ส่วนน้อย					
12. แหล่งธรรมชาติคงสภาพเดิมและไม่ถูกรบกวนโดยมนุษย์					
คะแนนรวม					
ความเกี่ยวข้องของวัฒนธรรมท้องถิ่นกับแหล่งธรรมชาติ					
13. แหล่งธรรมชาติไม่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนและไม่มีหลักฐานการค้นพบการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์					
14. แหล่งธรรมชาติไม่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชน แต่พื้นที่ส่วนหนึ่งของแหล่งธรรมชาติเคยมีประวัติการตั้งถิ่นฐานหรือใช้ประโยชน์โดยชุมชนในอดีต					
15. แหล่งธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนที่อาศัยอยู่โดยรอบน้อย					
16. แหล่งธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนในระดับปานกลาง โดยชุมชนใช้ทรัพยากรส่วนหนึ่งจากธรรมชาติ และส่วนหนึ่งจากภายนอก					

17. แหล่งธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนค่อนข้างมาก โดยที่ชุมชนยังใช้ทรัพยากรจากภายนอกอยู่บ้างแต่อยู่ในระดับน้อย					
18. แหล่งธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนอย่างเห็นได้ชัดโดยชุมชนมีวิถีชีวิตที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติในบริเวณนั้นเป็นหลักอาจเป็นชุมชนที่อยู่มาดั้งเดิมในพื้นที่ หรือมีหลักฐานการตั้งถิ่นฐาน และเป็นแหล่งวัฒนธรรมในอดีต					
ด้านความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว					
19. มีสถิติการเกิดเหตุอันตรายบ่อยตลอดปี					
20. มีสถิติการเกิดเหตุอันตรายในบางฤดูกาลหรือเพียงบางช่วงของปี					
21. สถิติการเกิดเหตุอันตราย 1-2 ครั้งต่อปี					
22. มีสถิติการเกิดเหตุอันตราย 1-2 ครั้งในรอบ 3 ปี					
23. มีสถิติการเกิดเหตุอันตราย 1-2 ครั้งในรอบ 5 ปี					
24. มีสถิติการเกิดเหตุอันตราย 1-2 ครั้งในรอบ 10 ปีหรือนานกว่า					
คะแนนรวมที่ได้					
คะแนนรวมขององค์ประกอบที่ 1 (40 คะแนน)					

องค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน(20 คะแนน)

ดัชนี	ผลการประเมินระดับศักยภาพการจัดการ				
	สูง (5)	กลาง (4)	ต่ำ (3)	ขาดการ จัดการ (2)	วิกฤต (1)
การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน					
1. ไม่มีการจัดการในข้อ ก ข และ ค					
2. มีการจัดการในข้อ ก ข และ ค น้อยมากและไม่เป็นระบบ					
3. มีการจัดการในข้อ ก ข และ ค น้อยและไม่เป็นระบบ มีการวางระบบไว้บ้างแต่การปฏิบัติมีข้อบกพร่องสูง					
4. มีการจัดการที่เป็นระบบหรือได้มาตรฐานอย่างน้อย 1 ข้อ					
5. มีการจัดการที่เป็นระบบหรือได้มาตรฐาน 2 ข้อ					
6. มีการจัดการที่เป็นระบบหรือได้มาตรฐานครบ 3 ข้อ					
รวมคะแนน					

องค์ประกอบที่ 2

ศักยภาพด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

ดัชนี	ผลการประเมินระดับศักยภาพการจัดการ				
	สูง (5)	กลาง (4)	ต่ำ (3)	ขาดการ จัดการ (2)	วิกฤต (1)
การจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว					
1. ไม่มีแผนการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่					
2. แผนการดำเนินงาน					
3. มีแผนการดำเนินงานและมีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตามแผนการดำเนินงาน					
4. มีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตามแผน การดำเนินงาน และมีการวิเคราะห์ประเมินผลกระทบ					
5. มีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตามแผนการดำเนินงาน มีการวิเคราะห์ประเมินผลกระทบ และมีการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว					
6. มีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตามแผนการดำเนินงาน มีการวิเคราะห์ประเมินผลกระทบ มีการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว และมีการปฏิบัติด้านการติดตามการประเมินผลอย่างต่อเนื่องทุกปี					
รวมคะแนน					
คะแนนรวมองค์ประกอบที่ 2 (20คะแนน)					

องค์ประกอบที่ 4 ศักยภาพการจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก

ดัชนี	ผลการประเมินระดับศักยภาพการจัดการ				
	สูง (5)	กลาง (4)	ต่ำ (3)	ขาดการ จัดการ (2)	วิกฤต (1)
มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและชุมชน					
1. ไม่มีบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศและการอนุรักษ์ให้ความรู้					
2. มีบุคลากรที่มีความรู้บ้าง ในเรื่องระบบนิเวศและการอนุรักษ์โดยเรียนรู้จากประสบการณ์และการบอกเล่า					
3. มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศและการอนุรักษ์ โดยการเรียนรู้จากการศึกษาและค้นคว้าด้วยตนเองจากเอกสารที่เชื่อถือได้					
4. มีบุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรมความรู้ด้านระบบนิเวศและการอนุรักษ์					
5. มีบุคลากรที่มีความรู้ระดับปริญญา ด้านสิ่งแวดล้อม นิเวศวิทยาหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง					
6. มีบุคลากรที่มีความรู้ระดับปริญญา ด้านสิ่งแวดล้อม นิเวศวิทยาหรือด้านที่เกี่ยวข้องและสามารถสื่อสาร และให้ความรู้โดยใช้ภาษาอังกฤษได้					
รวมคะแนน					
รวมคะแนนองค์ประกอบที่ 3 (20คะแนน)					

องค์ประกอบที่ 5 ศักยภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว

ดัชนี	ผลการประเมินระดับ ศักยภาพการจัดการ	
	ไม่มี คุณสมบัติ ตรง	มี คุณสมบัติ ตรง
ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว		
1. มีตัวแทนของชุมชนในการวางแผนหรือบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ท่องเที่ยว		
3. ชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น		
4. กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่น		
5. มีการก่อตั้งองค์กรหรือโครงการอนุรักษ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
รวมคะแนน		
ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว		
6. ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหารและสินค้าพื้นเมือง		
7. ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว		
8. ชุมชนมีรายได้หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานโดยบริษัทนำเที่ยวหรือเจ้าของพื้นที่		
9. ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พักเช่นการจัดโฮมสเตย์		
10. ชุมชนมีรายได้จากการแสดงศิลปะพื้นเมือง		
รวมคะแนน		
รวมคะแนนองค์ประกอบที่ 4 (20คะแนน)		
รวมคะแนนองค์ประกอบทั้งหมด(100คะแนน)		

แบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา” โดยแบบสอบถามนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 “เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพของ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา”

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดของท่าน โดยแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 พฤติกรรมในการมาท่องเที่ยวและความสนใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 แบบประเมินความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทำแบบสอบถาม

1.1 เพศ

ชาย

หญิง

1.2 อายุ

ต่ำกว่า 18 ปี

18-22 ปี

23-27 ปี

28-32 ปี

33-34 ปี

37-42 ปี

มากกว่า 42 ปี

1.3 การศึกษา

ประถมศึกษา

มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3)

มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6)

ปวช.

ปวส.

ปริญญาตรี

ปริญญาโท

ปริญญาเอก

1.4 รายได้

- ต่ำกว่า 9,000 บาท/เดือน 9,001-13,000 บาท/เดือน
 13,001-17,000 บาท/เดือน 17,001-21,000 บาท/เดือน
 21,001-25,000 บาท/เดือน มากกว่า 25,000 บาท/เดือน

1.5 สถานภาพ

- โสด หม้าย
 แต่งงานแล้ว หย่า

1.6 อาชีพ

- ผู้ไม่ได้ประกอบอาชีพ (นักเรียน นักศึกษา แม่บ้าน พ่อบ้าน ฯลฯ)
 ผู้ใช้ทักษะแรงงาน (พนักงานบริษัท พนักงานโรงงาน พนักงานก่อสร้าง ฯลฯ)
 อาชีพเกษตรกรรม (เกษตรกร เลี้ยงสัตว์ ประมง ฯลฯ)
 เจ้าของกิจการและผู้บริการ (ธุรกิจส่วนตัว ผู้บริหาร นักธุรกิจ ฯลฯ)
 ผู้ประกอบการอาชีพระดับสูง (ทันตแพทย์ วิศวกร นักวิชาการ นักกฎหมาย

ฯลฯ)

ตอนที่ 2 พฤติกรรมในการมาท่องเที่ยว

2.1. ท่านมีการศึกษาข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่

- ศึกษา ศึกษา แต่ข้อมูลไม่เพียงพอ
 ไม่ศึกษา เพราะทราบข้อมูลแล้ว ไม่ศึกษา เพราะเดินทางมากับ

บริษัทนำเที่ยว

2.2. ท่านทราบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวความหลากหลายทางชีวภาพจากแหล่งใด

- หนังสือ/วารสาร สื่อวิทยุ รายการโทรทัศน์
 อินเทอร์เน็ต คำบอกเล่า อื่นๆโปรดระบุ

..... 2.3.ท่านวางแผนที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวความหลากหลายทางชีวภาพในจังหวัดใน
ช่วงเวลาใด

- วันธรรมดา จันทร์-ศุกร์ วันหยุดราชการ เสาร์-อาทิตย์
 วันหยุดนักขัตฤกษ์ ช่วงปิดภาคเรียน
 ช่วงเวลาพักร้อน อื่นๆโปรดระบุ.....

2.4.ท่านวางแผนใช้ระยะเวลาเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพใน
จังหวัดเป็นระยะเวลาเท่าไร

- 1 วัน 2-3 วัน
 4-5 วัน มากกว่า 5 วัน

2.5. ท่านประมาณการค่าใช้จ่ายในการเดินทางครั้งนี้เท่าไร?

- น้อยกว่า 1,000 บาท 1,001-2,000 บาท
 2,001-3,000 บาท 3,001-4,000 บาท
 4,001-5,000 บาท 5,000 บาทขึ้นไป

2.6. ในการเดินทางท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพครั้งนี้ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวในลักษณะใด

- เดินทางมาท่องเที่ยวเอง (F.I.T) เดินทางโดยบริษัทนำเที่ยว

2.7. ท่านมีผู้เดินทางมาท่องเที่ยวจำนวนกี่คน

- เดินทางมาคนเดียว 2 คน 3-5 คน
 6-8 คน 8-10 คน มากกว่า 10 คน

2.8. ผู้ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

- เดินทางมาคนเดียว เพื่อน แฟน
 ครอบครัว/ญาติ กลุ่มที่ทำงาน อื่นๆโปรดระบุ

.....

2.9. ท่านใช้พาหนะใดในการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ

- รถยนต์ส่วนบุคคล รถโดยสารประจำทาง
 รถของบริษัทนำเที่ยว รถเช่า อื่นๆโปรดระบุ.....

2.10. ท่านเลือกใช้บริการที่พักประเภทใด ในการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้

- บ้านญาติ โฮมสเตย์ โรงแรม
 อพาร์ทเมนท์ บ้านพักหน่วยงานราชการ รีสอร์ท
 บ้านพักในเขตอุทยานแห่งชาติ อื่นๆโปรดระบุ.....

ตอนที่ 3 แบบประเมินความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว (โปรดระบุ)

คำชี้แจง: ความคิดเห็นของท่านในการมาท่องเที่ยวอยู่ในระดับใด โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านตามความเป็นจริงมากที่สุด

ความคิดเห็นนักท่องเที่ยว	ระดับความคะแนนความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านแหล่งท่องเที่ยวของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Attractions)					
1.ความสวยงามและความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ความหลากหลายทางชีวภาพ					
2.ความหลากหลายทางชีวภาพของแหล่งท่องเที่ยว					
3.ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว					
4.มีการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว เช่น ป้ายข้อมูล ห้องแสดงนิทรรศการ เป็นต้น					
5.มีเจ้าหน้าที่/ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว					
ด้านโรงแรมที่พักของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Accommodations)					
1.ประเภทห้องพักมีความหลากหลาย					
2.ที่พักมีความสวยงาม					
3.มีสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องพัก					
4.มีจำนวนห้องพักที่เพียงพอ					
5.ที่พักมีราคาเหมาะสม					
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพ (Amenities)					
1.มีอาหารให้เลือกหลายประเภท/รสชาติ					
2.มีสาธารณูปโภค(ไฟฟ้า/ประปา/โทรศัพท์)					
3.มีของที่ระลึกเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น					

4.มีัคคเหตุศกัที่ม่ควมสมมรถ					
5.ยณพหณะม่สมภพสมบอรณ/เหมมอะสม					
ด้นการเข้ถึงของพ้ที่บนควมหลกหลายทงช้ภพ (Accessibilities)					
1.ควมสะดวกนการเข้ถึงแห่งท่งเทยว					
2.สมภพณนม่สมภพสมบอรณ/เหมมอะสม					
3.ระยห่ระหว่งที่พ้และแห่งท่งเทยว					
4.ม่ป้ยเนนนำบอทศทงไปย้งแห่ง ท่งเทยว					
5.เส้นทงเข้ถึงแห่งท่งเทยวม่ควม ปลอดกัย					
ด้นกิจกรรมของพ้ที่บนควมหลกหลายทงช้ภพ (Activities)					
1.รฐบเบบกิจกรรมม่ควมเหมมอะสม					
2.รฐบเบบกิจกรรมม่ควมหลกหลาย					
3.รฐบเบบกิจกรรมม่ควมปลอดกัย					
4.รฐบเบบกิจกรรมม่ควมด้งคุดสูง					
5.รฐบเบบกิจกรรมม่ควมสอศค้ล้งกับช้วิต					

ข้อเสนอนแะควมค้ดเห้ยนอื่น ๆ

.....

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือ

แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการการท่องเที่ยว
บนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา” โดยแบบสอบถามนี้เป็น
การวิจัยเชิงคุณภาพตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 “เพื่อศึกษาศักยภาพของพื้นที่บนความ
หลากหลายทางชีวภาพของ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา”

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1.1 ชื่อ.....นามสกุล

.....

1.2 อาชีพ:

1.3 ตำแหน่ง:

1.4 สถานที่ปฏิบัติงาน:

1.5 ระยะเวลาในการทำงาน

1.6 รับการสัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....ปี..... พ.ศ.....

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง “เพื่อศึกษาศักยภาพของพื้นที่บนความหลากหลายทางชีวภาพของ ตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา” โดยลักษณะคำถามจะครอบคลุม 4 ด้านได้แก่ 1.ด้านศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยว 2.ด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน 3.ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก 4.ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว 5.ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทางการท่องเที่ยวความหลากหลายทางชีวภาพของ ตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา

ส่วนที่ 1 ด้านศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยว

- 1.1 ท่านคิดว่าสภาพการท่องเที่ยวในพื้นที่ ตำบลผาซำน้อยเป็นอย่างไร (ดีหรือไม่อย่างไร)
- 1.2 ลักษณะทั่วไปของพื้นที่ตำบลผาซำน้อย เป็นอย่างไร
- 1.3 จุดดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ขอแหล่งธรรมชาติเป็นอย่างไร
- 1.4 ความอุดมสมบูรณ์ของความหลากหลายทางชีวภาพของ ตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยา เป็นอย่างไร
- 1.5 ความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยวเป็นอย่างไร

ส่วนที่ 2 ด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

- 2.1 หากจะพัฒนาการท่องเที่ยวความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยาให้มีความยั่งยืนท่านมีแนวคิดในการบริหารจัดการในรูปแบบใดบ้าง
- 2.2 ในการจะพัฒนาตำบลผาซำน้อย จังหวัดพะเยาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพนั้น ท่านมีรูปแบบการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ให้เกิดความยั่งยืนอย่างไร
- 2.3 หากเกิดการท่องเที่ยวในตัวพื้นที่เกิดขึ้นแล้วท่านจะมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพไปในทิศทางใด
- 2.4 เบื้องต้นมีการจัดการป้ายสื่อความหมายหรือสื่อต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่ รวมไปถึงมีนโยบายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไร
- 2.5 มีการจำกัดการนำขยะหรือสิ่งของที่เป็นพิษหรือสามารถปนเปื้อนต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไรถ้านักท่องเที่ยวเกิดนำอาหารเข้ามาทาน

ส่วนที่ 3 ด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก

- 3.1 ในส่วนภาครัฐและภาคเอกชนมีแนวทางหรือกิจกรรมการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชนในพื้นที่อย่างไร

3.2 โดยกิจกรรมที่นำมาให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกนั้นสามารถต่อยอดให้มีการส่งเสริมในอนาคตได้มากน้อยเพียงใด

3.3 ปัจจุบันท่านคิดว่าเยาวชนมีความรู้และจิตสำนึกในพื้นที่มากน้อยเพียงใด

ส่วนที่ 4 ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว

4.1 ปัจจุบันในชุมชนมีกิจกรรมใดบ้างที่ทำให้คนในสังคมมีส่วนร่วม

4.2 กิจกรรมด้านใดที่คนในชุมชนให้ความสนใจมากที่สุด

4.3 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในกิจกรรมท่องเที่ยวมีมากน้อยเพียงใด

ส่วนที่ 5 ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทางการท่องเที่ยวความหลากหลายทางชีวภาพของ ตำบลผาช้างน้อย จังหวัดพะเยา

5.1 ปัญหาและอุปสรรค

5.2 ข้อเสนอแนะ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นัฐทริยา จิระดา
วัน เดือน ปี เกิด	18 มกราคม 2536
สถานที่เกิด	ลำปาง
วุฒิการศึกษา	พ.ศ.2559 บธบ.(สาขาการท่องเที่ยวและโรงแรม) มหาวิทยาลัยพะเยา ,พะเยา
ที่อยู่ปัจจุบัน	13 หมู่ที่ 3 ตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง 52130
ผลงานตีพิมพ์	นัฐทริยา จิระดา , ดร.พจน์พิตดา ศรีสมพงษ์. , ดร.วรัชต์ มัชฌิมบุรุษ (2562),ศักยภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลายทางชีวภาพ ตำบล ผาซางน้อย จังหวัดพะเยา,การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษา ระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี ครั้งที่ 12 ประจำปีการศึกษา 2562.(หน้าที่ 190-200)

